

# **CONEIXEMENT I VERITAT**

**RECOPIACIÓ DELS TWEETS I DELS  
ESCRITS AL BLOG “VOL 234”**

---

FINS EL 7 DE JUNY DE 2020

JOSEP M. CARBÓ TEIGEIRO

<b>GENERALITATS .....</b>	<b>6</b>
<b>ASPECTES GENERALS SOBRE EL CONEIXEMENT I LA VERITAT .....</b>	<b>6</b>
Saber cura. Saber més, salva. ....	7
No tot el que s'entén s'ha d'acceptar ni tot el que s'accepta s'ha d'entendre.....	8
La vida et petoneja i bufeteja sense criteri ni justícia i amb total indiferència. ....	9
<b>PROBLEMES I LIMITACIONS DEL CONEIXEMENT.....</b>	<b>10</b>
"Només sé que no saps res" .....	11
Tan perdut estàs quan no veus el que hi ha com quan veus el que no hi ha. ....	12
Tenim totes les peces però ens falta el model! .....	13
Afinant i aprofundint en la visió mai no arribaràs al tacte .....	13
Està més sòlidament construït l'edifici de la ignorància que el del coneixement. ....	14
El que t'agrada et mostra el que tems. ....	15
<b>NATURALESA DEL CONEIXEMENT .....</b>	<b>15</b>
Conèixer és estimar i estimar és conèixer. ....	16
La carena és un descobriment. La prohibició de travessar-la o l'obligació de fer-ho són invents. ....	17
L'aigua d'aquest pou és cilíndrica! .....	18
L'ull ens fa creure que les coses tenen colors; la ment, que les coses tenen sentit. Ambdues ens enganyen. ....	19
El que és a la foscor no es pot veure. ....	19
<b>LA RECERCA DEL CONEIXEMENT .....</b>	<b>20</b>
Ho he perdut allà. Ho busco aquí, però, perquè hi ha més llum. ....	21
Tenim dos ulls perquè sempre hi ha dues maneres de veure les coses.....	22
La resposta a totes les preguntes és el silenci. ....	23
Aprenderàs més sobre el color dels canaris estudiant el funcionament de l'ull humà que estudiant els canaris.....	24
És el saber que dona coneixement, no pas l'experiència... ..	24
No és tenint experiències que aconseguiràs el coneixement sinó vencent la ignorància. .	25
Portar les coses a la llum o la llum a les coses? .....	26
Entenem a mesura que englobem. ....	27
Veure i entendre el món està bé, però veure i entendre l'ull que el mira i la ment que el coneix és encara millor!.....	28
<b>VERITATS I VERITAT .....</b>	<b>29</b>
<b>VERITATS .....</b>	<b>29</b>

Si tu ho veus verd i ell groc, si vols que t'entengui, explica-li blau. ....	30
Que una idea prolifere i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil. ....	31
Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360°? .....	32
Nàufrags en un oceà de mentida, aferrats a una fusta de creences, volent que en algun lloc hi hagi terra ferma... ..	32
Ahir va dir que $x=5$ ; avui ha dit que $x=13$ ! La senyoreta ens vol enredar. No penso fiar-me'n més... ..	33
Quan descobreixes la falsedat d'una creença teva, t'alliberes i quan en confirmes una, t'esclavitzes. ....	34
Que cada acció que fas sigui bella, bona i veritable; així ajudes a omplir l'univers de bellesa, bondat i veritat. ....	35
Hi ha una Veritat però moltes veritats. Petit catàleg de veritats.....	35
No és segur que demà surti el sol però és segur que, si avui és dilluns, demà serà dimarts. Tampoc és segur que jo mori però és segur que jo soc. ....	37
<b>VERITAT .....</b>	<b>38</b>
La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la.....	39
Ja ningú no estima la Veritat. Tots volem la felicitat com a amant... ..	40
La veritat és per a ser viscuda, no proclamada.....	41
L'única religió seria l'humanisme. L'única fe, la bellesa. L'única doctrina, la bondat. L'únic déu, la Veritat. ....	41
La Veritat et farà lliure i les veritats et faran esclau.....	42
No es tracta tant de saber la veritat com de descobrir la mentida. ....	43
<b>LES CREENCES.....</b>	<b>44</b>
La primera suma que va entendre era $3+2$ i ara encara és de la secta del 5.....	45
Si no creus en la gravetat... no caus!.....	46
El vudú no pot res contra qui no hi creu .....	47
Som esclaus de les nostres creences.....	48
La pitjor de les teves creences és creure que les teves creences són veritats .....	49
Al segle XII ningú no hauria pogut creure que un ordinador és una màquina .....	50
<b>LA FILOSOFIA.....</b>	<b>51</b>
La imperfecció és perfecta! .....	53
Si el cotxe es fa malbé, ves al psiquiatra. Si no saps conduir, al psicòleg i si no saps on vas, al filòsof .....	53

La natura té lleis, l'home té voluntat .....	54
Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió! .....	55
El més important que cal saber és què és el més important que cal saber! .....	57
El gos i la papallona són molt diferents però ambdós són completament i totalment animals .....	58
Saps per què jo soc perfecte i tu no? Doncs perquè jo ho sé i tu encara no! .....	59
Si vols pintar un quadre perfecte, sigues perfecte i després pinta amb naturalitat .....	59
Vana és la filosofia que no porta al silenci .....	60
El possible és impossible .....	61
Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell? .....	61
La tasca del filòsof no és predicar la veritat sinó evidenciar la mentida.....	62
El filòsof és el porter de l'equip .....	63
Un savi va caure a un pou perquè anava mirant les estrelles. Ell va ser l'únic que no ho va lamentar... ..	64
Planxo, aleshores existeixo? .....	64
Filosofia: voler el saber o estimar la saviesa? .....	65
Som violents per naturalesa i tot en nosaltres és lluita. ....	66
Un, dos, un, dos... la marxa de la consciència. ....	67
Un cocodril, una mona, un pensador i un déu habiten en nosaltres. Els tres primers es barallen; el quart espera.....	68
Savis al poder!.....	69
L'home és un llop, bo per naturalesa, per a l'home.....	70
El filòsof arrodoneix l'exclamació per a convertir-la en interrogació. ....	71
On no hi ha ningú no hi ha res!.....	72
Vivim al món de les idees. ....	73
Matèria i esperit? Ciència i religió? O simplement pensament i vivència?.....	74
El realisme és la més insuportable de les ideologies possibles. ....	75
Tinc l'estranya sensació que ho he fet tot en aquest món. ....	76
<b>CIÈNCIA .....</b>	<b>76</b>
<b>LA MATEMÀTICA I LA REALITAT .....</b>	<b>76</b>
<b>ESPAI I TEMPS.....</b>	<b>76</b>
Començar, allò que se'n diu començar, mai res no comença. Bona continuació 2015! .....	77
<b>LA NATURA .....</b>	<b>78</b>
Flocs de neu cauen lentament, cada un al seu lloc. ....	78

Tot és un joc d'equilibris que es desequilibren i desequilibris que s'equilibren.....	79
La globalitat és una idea emergent de les parts, no el seu dictador.....	79
<b>CIÈNCIA.....</b>	<b>80</b>
Diuen que la naturalesa és sàvia, però jo la trobo força tonta! .....	81
Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir.....	82
La ciència és la dimensió mística de la religió anomenada "tecnologia". .....	82
Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i Ill .....	83
Les complexes i inversemblants troballes de la física quàntica poden tenir explicacions ben senzilles.....	84
Dir que el primer llibre es va fer seguint el que deia un llibre anterior és desplaçar el problema, no resoldre'l. ....	85
Tot el que es repeteix té tendència a esdevenir un focus d'atracció.....	86
Una màquina acabarà fent la feina millor que un humà, però mai millor que un humà crític.....	88
<b>L'EXPERIÈNCIA.....</b>	<b>89</b>
No m'impresiona l'experiència. Valoro més l'encert.....	89
He llegit "Si no ho proves no ho saps..." però si ho proves tampoc saps.....	90
El que anomenem "experiències" no són més que creences projectades.....	91
Què irrellevant és curar el càncer o acabar amb la fam al món comparat amb escriure un guió televisiu o filmar una pel·lícula d'èxit... ..	92
Mai no succeeix res fins que algú no ho relata.....	93
<b>PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN .....</b>	<b>94</b>

## GENERALITATS

---

El coneixement i la veritat són dos temes que concerneixen a la subjectivitat. La veritat és el coneixement que tenim de la realitat i que donem per cert o veritable. La veritat és doncs un coneixement mentre que la realitat seria un objecte, per dir-ho això.

El coneixement és un gran tema. La gnoseologia, l'epistemologia i la teoria del coneixement se n'ocupen. Quina és la naturalesa del coneixement? I els seus límits? I les seves possibilitats? I la seva fiabilitat? Tot això és objecte d'estudi per part dels qui analitzen el coneixement.

Les fonts clàssiques del coneixement són quatre: la percepció (el que en diem l'experiència sensorial o emocional), la creença, la raó pura i la intuïció. Aquí parlo per separat d'aquestes fonts.

Distingeixo a l'apartat de la veritat entre la veritat en minúscules i la Veritat en majúscula. Per a mi hi ha una sola i definitiva Veritat.

### ASPECTES GENERALS SOBRE EL CONEIXEMENT I LA VERITAT

*Viatjo... Travesso zones desertes... No paro de sentir veus...*

*Val més una passa en el camí adequat que 50 erràtiques.*

*Costen més 50 passes erràtiques que una en el camí adequat.*

*Només el coneixement allibera.*

*Pot una persona dolenta dir coses bones? Una de falsa formular veritats? Una de lletja expressar la bellesa? Certament sí i sovint és així*

*Si algun objecte justifica la saviesa no pot ser altre que el discerniment entre el que és essencial i el que és circumstancial.*

*El dubte no és un estat gaire agradable però la certesa és un estat ridícul. (A.aa)*

*Els déus poden posar la veritat en boca de qualsevol burro.*

*És intel·ligent pensar que la intel·ligència té límits. És estúpid pensar que l'estupidesa també en té.*

*No entenc que no m'entenguis!*

*Deambulem per la foscor posant noms a les ombres.*

*Les causes es descobreixen, les finalitats s'inventen.*

*Què patètica és la ignorància... per a qui la pugui jutjar!*

*Com més saps més saps que no saps.*

***L'únic problema: la ignorància. L'única solució: la saviesa.***

***La llum no t'obrirà la porta però et permetrà veure on és la clau que t'ha caigut. (La importància del coneixement)***

**Saber cura. Saber més, salva.**

Què ens cura? Com ens curem? És a dir, què ens torna la salut física o psíquica, quan la perdem? En la nostra cultura la salut és un tema d'especialista, al menys quan el problema de salut són prou greus com perquè nosaltres no ens en puguem fer càrrec.

Quan experimentem un estat de malestar apliquem els nostres coneixements per trobar un remei o una solució. Tenim una opinió del que ens passa i també tenim uns coneixements o unes creences respecte al que hem de fer per restablir el benestar. Fixem-nos que en aquests casos s'activen molts coneixements diferents.

Hi ha el coneixement de si estem malalts o no. Sembla estrany però sovint costa percebre-ho. Tots coneixem casos de persones que carreguen durant anys malalties (físiques o psíquiques) sense tractar-les perquè no ho troben prioritari o consideren que són molèsties "normals". I també hi ha qui davant qualsevol alteració mínima dispara les alarmes. També hi ha el coneixement de què fer quan decidim que estem malalts. Ens ho tractem o anem a l'especialista? I si anem a l'especialista, fem el que ens diu? Convé canviar de metge quan percebem que no millorem?

Normalment els coneixements que activem davant la malaltia són per diagnosticar i per actuar però aquí m'interessa tractar el cas especial que es dona quan el coneixement és directament el remei o la solució. És a dir que no cal fer res més que saber o conèixer per a restablir la salut. Això passa quan el coneixement de les malalties del cos o de l'ànima que ens afecten ens indiquen que no cal fer res o també quan el coneixement de les causes dissol automàticament el conflicte.

En tots dos casos comprenem que no cal iniciar cap teràpia. En el primer cas perquè veiem que la situació es superarà per ella mateixa sense cap intervenció, com quan ens donem un cop i ens fa mal una estona però sabem que al cap de poc allò haurà passat.

És el segon cas, però el més interessant: quan la comprensió del que ens passa dissol el conflicte i ens curem. És molt més evident en casos de salut psíquica i ja els primers filòsofs grecs receptaven saviesa davant les angoixes vitals. Epicur contra la mort o la por deia que només calia saber què eren. Un cop saps quina és la naturalesa del teu enemic, sovint entens que te n'has fet una falsa percepció, que és l'única cosa que cal curar. Angoixar-se per una superstició o viure atemorit pels esperits té la cura de tota ignorància, el coneixement.

Freud també va explicar com moltes de les nostres angoixes i traumes psíquics tenen l'origen en l'inconscient. En la psicoanàlisi es fa arqueologia psíquica per tal d'anar a les fonts dels traumes. Un cop arribem allà, el sol fet de trobar-los i revivir-los els dissol. Les teràpies cognitives també apliquen aquest principi. Analitzen les causes i un cop trobades es fa evident que no necessitem res més. Sabut què és deixa d'afectar-nos. Saber que és el radiador que fa aquest soroll tan inquietant a la nit, ens deixa dormir tranquils tot i que el soroll no s'hagi aturat. Sabem que no ens cal mantenir l'alerta ja.

Les constel·lacions familiars són una tècnica que treballa també el coneixement com a font de salut. La representació i visualització dels elements que intervenen en un conflicte, a vegades acompanyat de la incorporació de nous elements és per ella mateixa sanadora.

He conegut recentment la "desprogramació biològica", una tècnica que usa el mateix principi. Cal conèixer les causes per les quals el nostre cos dispara les respostes patològiques. Pel que sembla sovint són reaccions innecessàries o inadequades degut a programacions mentals que hem adquirit amb el temps i que s'activen quan el cervell percep alguna similitud entre la situació actual i la que hi havia quan vam viure algun trauma.

És ben interessant aquest enfocament que remet a la lluita de la llum (coneixement) contra les tenebres (ignorància).

Tota aquesta dinàmica està immersa en el context de la consciència egoica. La persona que creiem ser busca salvar-se, viure bé, apunta a la felicitat. Quan estem en estat de salut podem sentir-nos curats però no salvats. Sempre estem en risc de perdre aquesta condició de salut i en darrer terme, sempre estem condemnats a mort. La salvació al meu entendre s'aconsegueix sabent més. Cal conèixer quina és la nostra autèntica identitat més enllà de la persona temporal que creiem ser. L'eterna pregunta de "qui soc jo?" Un cop identificats amb el nostre ser autèntic o vertader sabem que està curat o no estar-ne, estar salvat o no estar-ne són simples condicions de l'aparença.

**No tot el que s'entén s'ha d'acceptar ni tot el que s'accepta s'ha d'entendre.**

Per justificar la no acceptació d'alguna cosa sovint apel·lem al fet de que no l'entendem. Com si entendre o comprendre alguna cosa fos condició necessària per a acceptar-la. No acceptem per exemple certes demandes que ens fan perquè no les entenem. Per què t'he de donar diners a tu, que ets un desconegut i tens mala pinta? Si entenguéssim la seva circumstància potser veuríem clarament que és just ajudar-lo. Per què el mosso em fa aturar aquí si no veig cap motiu objectiu per fer-ho? Per què els polítics tenen aforament? Per què ha hagut de morir aquest nen que només ha viscut 3 anys? Tenim tendència a no acceptar el que no entenem.

Entendre una cosa sembla que sigui motiu suficient per a acceptar-la. Això no és així. De fet acceptem moltes coses que no podem entendre. La llei de la gravetat no l'entendem i no obstant l'acceptem. I les rareses dels nostres amics tampoc les entenem però les assumim. Per això és el nostre amic. Si haguéssim d'entendre per acceptar portaríem una vida molt difícil. Segurament impossible. Hi ha dues coses al meu entendre que són "inentenibles" i que les hem d'acceptar plenament: els éssers humans i la vida.

També passa que moltes coses que entenem no les acceptem. Puc entendre la violència d'una guerra, per exemple, però no l'accepto. Sí, quasi totes les conductes humanes, per estranyes que siguin, poden ser enteses. De fet tot el que és humà ens és profundament conegut per llunyà que sigui de la nostra experiència. Es pot entendre que una persona mati a una altra perquè ha fet una caricatura d'un personatge a qui adora? Doncs sí, es pot entendre.

De fet si jo tingués la creença que aquest personatge és l'enviat de Déu damunt la terra i que la meua obligació com a fidel és la de protegir la seva honra i que el mateix Déu em demana -i exigeix- que mati qui li falti al respecte, segurament també ho faria. Com que no crec en Déu ni els seus enviats ni crec que hi hagi cap manament diví que m'obligui a matar ningú considero que aquella postura és del tot forassenyada i reprovable. Això no vol pas dir que no l'entengui. L'entenc però no l'accepto de cap manera.

Així doncs de les coses que entenc n'hi ha que accepto i n'hi ha que no. De les que no entenc també. Es fa difícil establir criteris d'acceptació. Sabem al menys que la comprensió no és un bon criteri per a l'acceptació. No sé si ho enteneu o ho accepteu...



**La vida et petoneja i bufeteja sense criteri ni justícia i amb total indiferència.**

Fa dos dies vaig tenir una baixada d'energia inesperada que va anar evolucionant cap a un cúmul quasi còmic de desgràcies i malentesos. Per un moment m'hauria posat a plorar si no fos que tenia gent a sopar i no volia donar pistes.

Va ser molt curiós observar com de forma sincronitzada tot el que podia empitjorar ho feia. Tampoc va ser res de l'altre món, és clar, però en el meu mar de tranquil·litat més o menys estable, va ser un fet notable. No vaig saber endevinar per què m'havia passat allò. Vaig pensar en el que havia fet el dia abans, el mateix dia, quins mals pensaments o mala actitud havia tingut, quines coses passades ara exercien influència, quina mirada distorsionada estava aplicant i fins i tot, en algun moment, em vaig preguntar què em volia dir o ensenyar la vida.

A l'endemà estava ja molt millor amb una lleugera sensació de ressaca.

Avui m'he llevat amb una energia totalment diferent i igualment exagerada. Tot m'ha anat bé. He sigut eficaç, he estat alegre, he fet tots els encàrrecs previstos i he estat de bon humor. He sentit una placidesa i un benestar beatífic gaudint de la llum del vespre, del cafè llarg sense sucre, de la pau en arribar a casa... I, evidentment, també m'he preguntat què he fet jo per merèixer això.

La meva millor resposta per ara a aquests canvis imprevists i injustificats és que mai no coneixeré el per què del que em passa. Segur que hi ha un per què, ja que la meva ment racional no pot concebre fenòmens sense causa, però jo sé que tot està connectat i que qualsevol cosa que passa, per petita que sigui, afecta a totes les altres.

Clar que per viure el dia a dia he d'inventar unes causes que m'han provocat desgràcia i m'he de conjurar per no repetir-les. També he d'identificar els factors que fan que les coses vagin bé per tal de potenciar-los i fer-los presents a la meua vida. Hi ha qui opta per decidir que la vida no només actua per causes sinó per finalitats. Jo aquí ja no hi arribo.

No crec que la vida sigui una mestra ni el món una escola. Que podem aprendre és evident però que ho hàgim de fer per seguir un pla d'estudis previst per l'univers és una idea que em desborda. Tenim una mirada antropocèntrica sobre tot (un animisme reeditat) que ens fa veure finalitats, lliçons i intencions a tot arreu, ja que si nosaltres les tenim, la resta de l'univers les ha de tenir. Ja deia Xenòfanes que si els bous tinguessin déus serien déus amb banyes!

Però tornant a la meua visió de causes desconegudes (que no inexistents) tinc el convenciment que milions de petits fets llunyans a mi han incidit en el meu mal humor d'abans d'ahir i la meua eufòria d'avui. Sé que no ho puc controlar i també sé que alguna cosa en mi es resisteix a acceptar-ho.

Vull ser amo de mi mateix, vull controlar la meua vida, inventar les meues explicacions, triar les doctrines o teories que vull que funcionin al meu món. Vull ser algú, en definitiva.

Amb tot, honestament he de dir que ja no puc creure en mi. Res no controlo ni res no em pertany. La meua aspiradora es va espatllar ahir perquè un mosquit de la Guaiana Francesa va picar un controlador aeri de l'aeroport de Saint-Laurent-du-Maroni. És una connexió absurda direu però no irrefutable. Clar que ens agraden les correlacions més obvies, sobretot amb l'obvietat de les nostres creences!

Jo sempre he pensat que tot el que em passa té a veure amb la pressió atmosfèrica del Brasil. Ho he mirat i el dia de la mala sort hi havia 875hPa a Rio de Janeiro i en canvi avui, dia de la bona sort, la pressió mitjana ha sigut de 1015hPa. Perquè després digueu que no hi ha causes identificables...

## PROBLEMES I LIMITACIONS DEL CONEIXEMENT

La ignorància és el gran obstacle del coneixement. De fet la ignorància és l'estat en què ens trobem quan no sabem. Les principals limitacions del coneixement són el llenguatge que en confon, el nivell d'evolució en què estem, que ens tanca en una determinada visió de la realitat i l'estat de consciència que ens fa creure que les coses són tal com les captem. També és una limitació del coneixement el mal ús que fem dels nostres instruments cognitius. Voler captar les emocions amb els ulls o la realitat transcendent amb les emocions i, fins i tot creure que ho fem, és un dels grans camins sense sortida en el laberint del coneixement.

***Va dir que vindria a arreglar la nevera i no ha vingut. Impossible saber la veritat d'una frase en futur. Ja tenim 1/3 del problema resolt.***

***Per molt que miris no veuràs més enllà dels teus propis ulls.***

***Tot el que oculta la realitat la manifesta.***

***Buscava desesperadament saber què és el paper. Llegia tots els llibres de totes les biblioteques però no trobava la resposta més evident.***

***Deia a tothom que era mut i s'enfadava perquè no li feien cas!***

***La ignorància té dos cognoms: Encobriment i Projecció.***

***La ignorància té dues cares: l'ocultació (no veure el que és) i la projecció (veure el que no és)***

***Tot coneixement és coneixement humà. Tota veritat és veritat humana. No sabem res de l'univers. Només de com nosaltres el concebem.***

***Encara que la ignorància es vesteixi de màgia i misteri... en ignorància es queda!***

***Sempre podràs conèixer dues versions del mateix fet. I podràs saber que tots dues són igualment falses.***

***Tots patim agnòsia (Trastorn del reconeixement, de causa cerebral.)***

***"Deixeu-me sortir!" cridava el boig des de fora del manicomi.***

***I quan se n'anava a dormir es posava les ulleres... per veure millor els seus somnis!***

***Els nostres "per quès" i "per a quès" són tan útils per a entendre la realitat com una forquilla i un ganivet per a fer l'anàlisi sintàctic d'una frase"***

***Tenir el control de la nau no et garanteix un bon destí.***

***Hi ha qui s'esforça més en conèixer l'opinió d'un savi o guru sobre una cosa que la veritat mateixa d'aquesta cosa.***

***Si algun pecat original tenim en néixer és la ignorància. I no hi ha penitència més gratificant que el saber.***

**"Només sé que no saps res"**

La frase "Només sé que no sé res" és considerada com el paradigma de la saviesa. Plató posa en boca de Sòcrates aquesta idea en el discurs de defensa a l'acusació d'impietat que va acabar amb la seva mort. Sòcrates desqualifica el discurs del seu acusador Anitòs dient que "aquest home creu que sap alguna cosa i no sap res. Jo, que igual que ell no sé res, al menys ho sé."

És una idea que sintetitza el pensament socràtic pel que fa a la teoria del coneixement. Sòcrates creia que era molt difícil saber alguna cosa amb certesa i que fins i tot en els casos en què creus estar molt segur, el dubte sobre la veritat és raonable.

Estic molt d'acord amb Sòcrates respecte a que hi ha molt poques coses que puguin ser considerades com a vertaderes. La major part de les coses que creiem saber no són més que creences. Moltes d'aquestes coses ja sabem directament que són creences i per tant no tenen la qualitat de la certesa absoluta. Em refereixo a coses com ara l'existència dels déus, o l'allunatge de l'Apol·lo XI, o fins i tot a coses que la majoria no estareu disposats a admetre com a creences però ho són, com ara l'existència del vostre pàncrees o de la ciutat de Samarcanda.

Més enllà de les creences, considerem com a vertaderes les coses que percebem amb els sentits, les que experimentem i les que intuïm. Totes són qüestionables tot i que costa prendre's seriosament les impugnacions que ara faré. El que veiem pot no ser vertader. De fet sabem que no ho és. El que veiem no és el que hi ha sinó el que els nostres sentits filtren. Què hi ha en realitat? No ho sabem ni ho podem saber. Per això aquí ja podríem dir que només sé que no veig res, en el sentit de què res del que veig és tal com és. La realitat tal com l'estudien els científics quàntics és imperceptible i les nostres visions són només simplificacions i distorsions sensorials.

Pel que fa a les experiències, la majoria de la gent considera que són veritables i inqüestionables. Si jo dic que l'amor no existeix o que és una forma d'egoisme, sempre sortirà algú que apel·larà a la seva experiència amorosa. L'experiència és per a ell inqüestionable perquè l'ha viscut i en té la marca o el record mental. Jo no qüestiono la seva experiència, que mai podré saber quina és, sinó que això que ha experimentat sigui amor. Podria ser-ho, però també podria ser una reacció emocional condicionada al seu cervell. Els humans tenim experiències però són comunicables. Els hi posem noms en funció dels patrons als que s'assemblen i afirmem que són allò.

El mateix passa amb les intuïcions. Qui les té molt nítides i radicals tendeix a afirmar que són vertaderes, però en realitat tampoc ho sabem. Pot ser qualsevol altra cosa. La intuïció de ser u amb l'univers pot ser una funció del cervell dret que s'activi en determinades circumstàncies. Això fa que "ens sembli" que som u amb el tot però no ens assegura que la realitat sigui aquesta. Tenim accés al que ens sembla o al que estem segurs, però no a la realitat. Perquè la realitat no és el que ens sembla sinó el que és i això queda fora del nostra abast cognitiu.

Sigui com sigui, els humans necessitem la seguretat de la certesa i ens aferrem a ella amb fruïció. Jo que he treballat molt anys de provocador intel·lectual per compte de l'estat us puc assegurar que no he vist un afany més fervorosament defensat pels meus alumnes i amigats que el de saber la veritat en alguna cosa.

Quan els qüestiono o impugno les seves "veritats" m'acusen de complicar les coses, de ser un sofista, d'enredar el que és simple, de ser un radical i ridiculitzar les seves posicions raonables,... i tenen raó, però això no treu que no poden demostrar-me que tenen la veritat en res. Al final, si persisteix el debat, m'acaben mirant com deixant-me per inútil al temps que sembla que pensin "només sé que no saps res", volent dir que no tinc accés a la posició des d'on ells assoleixen les veritats.

Amb tot sempre acabo pensant que el gran progrés en la saviesa no és estar cada cop més segur de més coses sinó avançar en el camí de saber que no podem saber quasi res. El camí que ens falta per recórrer és el que va del "només sé que no saps res" al "només sé que no sé res".

**Tan perdut estàs quan no veus el que hi ha com quan veus el que no hi ha.**

Si estàs atrapat en un congost i la salvació és justament a l'altra banda, estàs tan perdut si veus un pont inexistent i creient travessar-lo mors estimbat com si no saps veure el pont que hi ha just davant el teu nas i mors d'inanició assegut al seu cantó.

Certament la realitat és una ceba. Té moltes capes i no totes visibles. Sabem que hi ha molts nivells i moltes capes de realitat. Resulta complicat esbrinat quines d'aquestes capes són miratges, il·lusions, enganys de la nostra ment.

Sabem que aquests enganys existeixen perquè som conscients moltes vegades de com ens els creem nosaltres mateixos. Volent que les coses siguin com necessitem, inventem realitats que ens afavoreixin. La ment, recordem, vol solucions, motivacions, no veritats!

Resulta molt difícil saber què és veritat i què no ho és. Evidentment, pel que creu en el pont inexistent el pont és real i per a l'incrèdul la visió del pont real és imaginària. Cadascú té una realitat.

Atrapats en aquest somni personal, les persones podem aferrar-nos a la nostra "paranoia" o construcció de la realitat amb diferents graus de passió. Del fanatisme més absolut al màxim relativisme.

Un fanàtic crèdul cridarà mentre cau pel precipici que el pont és real però que en lloc de dur a l'altra banda, du al fons de tot. Un fanàtic incrèdul restarà assegut immòbil davant un pont evident mentre veu com altres el travessen i apel·larà a alguna raó per a confirmar que allò que veu és fals. No hi ha res a fer contra el pensament obsessiu. És el privilegi dels insegurs i incapaços de suportar la incertesa.

Per això convé que tots, crèduls i incrèduls deixem els punts extrems i afluïem les nostres conviccions, per essencials que considerem que puguin ser. Acostem-nos a l'altra possibilitat, considerem possible que hi hagi coses que no veiem; considerem possible que no hi hagi coses que veiem. Només així avançarem.

Hi ha qui creu en fantasmes, esperits, ànimes, possessions, fenòmens màgics, avisos del més enllà i moltes altres realitats que molts no podem o no sabem veure. Per a ells són reals i per a mi no ho són però he d'admetre i entenc que ells perceben coses existents que expressen sota formes que jo no puc concebre. Potser quan tradueixo al meu llenguatge i faig una interpretació del que m'expliquen o llegeixo puc fer compatible la meua realitat amb la seva. Em costa poc, per exemple acceptar les explicacions causals dels fets, per estranyes que em semblin, i molt acceptar o entendre que hi ha finalitats a l'univers, que alguna realitat superior vulgui alguna cosa de nosaltres, vaja. Però bé, aquesta és la meua posició en el moment actual. Espero que vagi canviant i refinant-se.

Al final aquest esforç de moure'ns del nostre punt obsessiu que us proposo és un joc d'assaig i error per reconfortar i entretenir el nostre ego mentre no assolim la Veritat evident de què només hi ha el que veiem i només veiem el que hi ha. Dit d'una altra manera menys pedant, només tenim consciència, que és el testimoni del Ser.

### **Tenim totes les peces però ens falta el model!**

Imaginem que tenim tots els materials de construcció per a enlairar un edifici, però no tenim els plànols... o totes les peces d'una maqueta però no el model. O fins i tot imaginem que tenim totes les notes d'una simfonia però ens manca la partitura; o totes les paraules d'un llibre sense conèixer l'ordre exacte en que s'han de disposar.

Doncs en aquests casos la situació seria ben frustrant. I ho seria perquè sabent que disposem de tots els elements no som capaços d'ordenar-los de manera que esdevenen tots inútils i la tasca impossible. Així em sembla que ens trobem els humans en aquest món.

Disposem de tots els recursos per a dur tots plegats una vida digna i plena però no sabem com disposar-ne. Hi ha al món recursos materials per a satisfer totes les necessitats de tothom. La tecnologia ha posat al nostre abast per primer cop aquesta possibilitat. Hi ha a la ment humana totes les idees i la intel·ligència per a usar-les. El nostre cor i la nostra ànima disposa ja de compassió i energia emocional suficient per a alimentar-nos a tots... però malgrat tot, no sabem com construir l'ideal que tots anhelem.

I precisament aquest és, al meu entendre, el problema: que no tenim el model. No sabem què volem, no hem esmerçat prou energia en la construcció de la utopia, en el somni, en l'ideal. És més, somniar o tenir ideals està mal vist. Es considera una fugida de la realitat, un dispendi d'energia inútil que se'ns anima a invertir en construir més peces, més rajols, més notes, més paraules... I no és això el que necessitem. Necessitem models, plànols, partitures, arguments...

La construcció del món comença per la idea. Només construirem el que siguem capaços d'idear.

### **Afinant i aprofundint en la visió mai no arribaràs al tacte**

La visió i el tacte són regnes diferents. Mai aprofundint en la visió aconseguiràs la sensació del tacte, ja que aquest respon a realitats diferents.

Aquesta imatge em va venir al cap l'altre dia reflexionant sobre com moltes persones treballem el nostre creixement personal. Ens posem en un àmbit i anem repetint més del mateix, amb la creença que al final apareixerà alguna cosa nova.

La realitat és, però que la visió depèn de la llum i per molt que canviïs els efectes de la llum, per molt que apropis o allunyis la lent, per molt que les imatges que vegis siguin noves, extraordinàries, atractives o espirituals, sempre seran només això: imatges!

I és que el creixement personal es dona traspasant fases. Cada cop que superes una fase superes una sensació d'identitat, una consciència. Aquest canvi implica una transformació de l'essència que sustentava la fase anterior, tot i que els aspectes no essencials puguin seguir més o menys igual.

Si, per exemple, estàs en una fase egocèntrica, identificat amb un ego que és essencial, tot el que facis per canviar des d'aquesta perspectiva, serà només canvi aparent. Pots tenir un egocentrisme més amable, més social, potser més intel·ligent o fins i tot més espiritual, però seguiràs essent un ésser egocèntric. Només quan transcendeixes el teu ego i veus que ets un més entre molts altres, accedeixes a una nova forma de consciència i d'identitat.

Aleshores pots canviar coses i buscar noves experiències però sempre les faràs des del nou ego social que requereix l'aprovació i l'estima dels altres. Aquesta serà la teva essència. De res no valdrà que des

d'aquí busquis l'aprovació dels altres amb excentricitats, o amb generositat, o amb amor... sempre seràs un ego emocional/social.

Per això el creixement no depèn de quant augmentis les experiències, de com d'extraordinari sigui el que saps o vius... tot això és accidental. L'important és des d'on ho fas, des de quina identitat ho fas o et passa.

Les pràctiques, les accions, les experiències,... no tenen, al meu entendre, massa importància. Són fets accidentals sempre sotmesos a l'ego que ets en aquell moment de la teva evolució. Allò realment important és la transcendència del teu estat no la varietat de manifestacions que pugui tenir.

I aquesta transcendència només pot venir de la teva capacitat de dubte i de qüestionament. A vegades fer pràctiques espirituals, psíquiques, d'alteració de consciència... no són més que aferraments que et mantenen lligat i sotmès a un estat de consciència determinat.

Necessitem el coratge de trencar amb el que creiem ser més que la estimulants insistència en tenir experiències cada cop més sublimes del que hem de transcendir. Passa sovint que volent superar una fase ens quedem atrapats en ella com si volent sortir del mar ens obsessionéssim en tenir experiències transcendents de l'aigua.

**Està més sòlidament construït l'edifici de la ignorància que el del coneixement.**

La ignorància és una construcció social. La ignorància és el fruit de l'esforç, de la tenacitat, del treball ingent i continuat de multitud de persones. La ignorància és un edifici sòlid, complex i gegantí.

Perquè la ignorància se sustenta amb el seus propis aglutinadors. L'argamassa de la ignorància és la fe crèdula, l'opinió interessada, l'aparença, el realisme màgic o el mite. Amb aquests elements els homes podem fer grans construccions que ens donen sensació de seguretat. Amb ells afrontem la nostra por i en ells ens refugiem quan intuïm perill.

El coneixement, per contra, més que un edifici és un paisatge. Les seves estructures són simples i naturals. Les forces de la natura (els fets) són els únics constructors.

Per això el coneixement no brilla, no s'enlaira, no estructura l'espai amb formes rebuscades, pràctiques o efectistes. La seva simple presència és ja una construcció: el que és.

Gastem molta energia en el manteniment de l'edifici de la ignorància. Costa molt refer constantment els arguments invàlids, costa molt repetir fins a la creença el que volem que sigui, costa molt fer lligar i posar coherència entre els fets arbitraris que ens convé vincular...

Però l'home no és un ésser que es desanimi. Som tenaços en la construcció del que ens convé. Acostumats a viure en edificis complexos, inestables, còmodes i confortables hem perdut el gust natural per viure en contacte amb els elements, gaudir del sense sentit, meravellar-nos del que no podem controlar...

Exèrcits d'acrítics paletes construeixen la ignorància. Alguns agosarats sabotejadors s'esmercen en la més constructiva de les tasques: la demolició de qualsevol edifici que no es pugui sustentar per ell mateix.

**El que t'agrada et mostra el que tems.**

Quan anem a un lloc amb ganes podem pensar que alguna cosa ens estira, ens atrau per anar-hi. Però també podem considerar que quan anem a un lloc en realitat fugim d'un altre.

Costa saber si és l'atracció del que hi ha davant el que ens estira o el temor del que hi ha darrera el que ens empeny.

Potser les dues coses ens ajuden a entendre el que fem. Ens agraden les coses per elles mateixes o perquè ens allunyen de les que avorrim? Potser al final no té gaire interès però si ho reflexionem podem descobrir alguna cosa de nosaltres mateixos.

Fins a quin punt m'agrada la teva companyia o odio la meua solitud? Soc actiu i dinàmic i per això tot el dia estic fent coses o no paro quiet per por que m'envaeixi un buit existencial? M'apassiona el futbol i vibro amb el meu equip o no puc viure sense una tribu amb la que identificar-me? M'agrada la meua feina o no em considero valuós si els altres no em valoren pel que faig?

Podem preguntar-nos aquestes coses i possiblement mirant-ho així, com si miréssim el negatiu d'una fotografia, podem descobrir les nostres pors o les nostres limitacions.

Fugir de les limitacions i les pors és necessari. És un moviment reactiu de fugida de la zona perillosa. Denota que no tenim les nostres necessitats cobertes.

En canvi quan estem suficientment satisfets anhelem coses que ens eixamplen la vida. Aquí hi ha la força del creixement. Fugir del que ens manca és la força de la resistència.

Ambdues són dimensions de la vida.

Per això si descobreixes que no vas a un lloc per gust sinó per fugir d'alguna cosa sabràs que estàs mancat i podràs preguntar-te el què i el com. Si ho ignores, fugiràs sempre insatisfet creient que camines cap a la plenitud.

#### NATURALESA DEL CONEIXEMENT

El coneixement no té una forma simple, uniforme i generalitzables. Hi ha diferents coneixements per a diferents situacions. Cada nivell evolutiu té la seva forma peculiar de conèixer i també els estats de consciència ens redueixen o amplien les possibilitats del coneixement. Amb tot, la meua tesi és que de coneixement definitiu només n'hi ha un que és el Ser i que tota la resta no són més que estadis transitables i superables que ens porten a la Veritat.

***Si el nostre cervell i sistema sensorial només ens permetés veure dos colors diríem que l'univers només té dos colors.***

***Creu l'ordinador que les paraules van en línies i no sap que les línies són un element del seu programa i no tenen res a veure amb les paraules***

***Tot coneixement de l'esperit humà és metafòric.***

***No pots conèixer el que no has estimat.***

***Quan un té set de coneixement no hi ha solució emocional.***

***Una cosa incognoscible no és ja una cosa.***

***Hi ha el coneixement essencial i la copa que el sustenta. El coneixement sempre és el mateix.***

***La copa, que no és important, varia.***

***Apareix el sentit de la vida quan apareix el cervell humà com apareixen els colors quan apareix l'ull.***

***Sé el que no és però no sé el que és!***

***Sort, atzar o llibertat són els noms que posem a allò que no sabem calcular. (O sigui descobrir-ne les causes i entendre les seves relacions)***

### **Conèixer és estimar i estimar és conèixer.**

Una de les coses que més costen de definir és l'amor. Què és l'amor? Sens dubte és un dels sentiments més valorats, però sabem exactament què és? Costa molt definir-lo ja que qualsevol sentiment, per vague que sigui, que denoti una actitud positiva envers alguna cosa pot ser considerat amor per a algú. Així podem sentir com les persones afirmen estimar els seus parents, un amic, un actor famós, un país, la humanitat sencera, un menjar, Déu, un lloc, una llengua... És a dir que no hi ha res que no sigui susceptible de ser estimat. Excessiva ambigüïtat per a una cosa tan important.

Va ser Freud qui va dir que en la nostra societat el concepte "amor" era intencionalment ambigu per tal que tothom pogués sentir-se subjecte i objecte de l'amor sense massa complicacions.

Però que és l'amor doncs? El diccionari el defineix com a afecte, inclinació o adhesió envers alguna persona o cosa. Massa poc concret encara. Quan sentim amor sentim alguna cosa més específica. Segurament direm que no ens cal una definició per estimar. Direm que coneixem l'amor directament perquè d'alguna manera l'hem experimentat. Ara bé, com sabem que l'hem experimentat si no sabem què és?

Massa sovint "amor" és el nom que posem a sentiments o actituds que no necessàriament han de ser indicadors d'afecte o d'estima. A vegades darrera un "t'estimo" hi ha un "m'agrada", un "et necessito", un "em fas companyia", "em dones autoestima", "et controlo", "t'ajudo",... Si aconseguíssim suprimir la paraula "amor" del nostre diccionari crec que no la trobaríem a faltar ja que podem expressar el que sentim amb altres paraules. Ara bé, això ens exigiria un nivell de clarificació i autoconeixement que podria resultar incòmode. Per això aquest comodí de l' "amor" és tan acceptat i tan poc revisat o criticat.

Per a mi l'amor és coneixement. Crec que estimem alguna cosa quan la coneixem completament. Hi ha, al meu entendre, diferents nivells de coneixement i el coneixement de l'essència d'alguna cosa, que és el més profund, porta directament a estimar-la de forma irremeiable. Bé, ara m'estic referint a la fase més elaborada i profunda del coneixement. No parlo aquí del coneixement ordinari entès com la aprehensió intel·lectual d'una idea o d'aquest "tenir consciència" d'algun fet o experiència. Parlo del coneixement essencial, del lloc on l'essència del coneixedor i el conegut s'identifiquen.

El coneixement de l'essència mostra el que la persona o la cosa és. No hi en aquest acte de coneixement res més que reconeixement donat que l'essència de les coses conegudes ha de ser la mateixa que la del coneixedor per tal que sigui possible la identificació en aquest nivell que estic parlant. I quan es dona



aquesta identitat o aquest reconeixement en l'essència direm que estimem de forma absoluta aquella persona o cosa.

Segurament pensareu que és un acte sublim i místic, allunyat de l'experiència comuna i jo no sé quant comuna és aquesta experiència, però crec en tot cas que aquest "amor" definitiu és el patró amb el que podem mesurar totes les altres manifestacions de l'amor. Conegut o no, sabem d'alguna manera que existeix aquest "amor-coneixement" absolut i tots els actes amorosos aspiren a acostar-s'hi. Estimem de forma coherent al nostre nivell d'evolució. De forma possessiva i interessada al principi, més altruista i generosa després, més acceptant i sàvia al final... Sempre que un acte estigui alineat en aquest sentit que mena a l'amor absolut del coneixement absolut, serà un acte amorós. I ho serà més com més s'acosti al coneixement absolut.

De la mateixa manera, només podem conèixer una persona o cosa estimant-la. Només quan ens hi identifiquem i fonem la nostra essència amb ella coneixem el que és.

**La carena és un descobriment. La prohibició de travessar-la o l'obligació de fer-ho són invents.**

Les coses que coneixem no són objectes simples de coneixement. Són objectes complexos que estan constituïts per múltiples elements diversos que fan d'aquell coneixement una realitat única i només vàlida per a qui coneix.

Vull dir que no coneixem coses simples com ara una cadira, sinó que quan jo dic "cadira" tinc associat a aquest objecte un valor emocional, una experiència viscuda, unes creences, un significat, un sentit, una valoració ètica, ... en fi, moltes coses que van més enllà del simple objecte material.

Normalment no ens n'adonem, però tot, tot el que coneixem està revestit d'aquests elements i a vegades pensem que això que jo aporto a l'objecte és de l'objecte i no meu. Per exemple, gos. Gos és un animal però quan parlo del gos sempre ho dic posant-hi un valor o no (drets dels animals?), una utilitat o no (els gossos són animals estúpids i inútils, per exemple), una emotivitat (què afectuosos són els gossos...) I hi ha qui pensa que tan objectiu és que els gossos tinguin 4 potes com que els gossos siguin afectuosos. Doncs no, el gos com a objecte corpori és objectiu, un objecte que tothom pot veure i dir-ne les qualitats físiques. Podríem dir que el gos és un descobriment (ho va ser segur el primer dia que el vam conèixer) però les connotacions ètiques, emocionals, les càrregues de sentit i significat, són invents en el sentit que les construïm nosaltres.

Si això passa amb una cadira i un gos, què no passarà amb les persones, amb les lleis físiques o les creences! A vegades descobrim fets nous a la vida i automàticament els atorguem un significat que a nosaltres ens va bé o ens convé. Aleshores diem que allò està en el fet però és mentida, està en la teva ment i en la teva necessitat de sentit.

És cert que si vas a missa o fas una reunió de seguidors d'una ideologia veuràs uns fets objectius: una especial comunió, una serenitat, un fervor, un seguit de coincidències i fenòmens que confirmen les nostres creences (tot sabem que a Lourdes la gent es cura realment). Fins aquí res a dir, és un descobriment que hem fet.

Ara bé, el significat, el sentit i les directrius ètiques que es deriven d'aquests fets són un invent, no estan implícits en els fets. Que la missa ens abraoni de fervor no implica que hem d'anar a missa o que Déu vol que anem a missa. Ni que anar a missa sigui especialment indicat. Ni podem deduir de les nostres

vivències uns fets extrasensorials. Vull dir que el fet que jo em senti santificat no vol dir que Déu estigui al meu costat, ni que Déu s'hagi encarnat ni que la seva mare sigui verge ni cap dogma.

Els dogmes són explicacions necessàries que ens ajuden a construir un relat de vida que ens faci sentir segurs i ocupats (amb un sentit de la vida, un objectiu a assolir). No tenen cap base però són molt útils.

Així és com ens inventem la nostra vida.

### **L'aigua d'aquest pou és cilíndrica!**

Imaginem un poble on hi ha un pou. Aquest pou és l'únic proveïdor d'aigua i l'aigua només pot ser agafada per una galleda cilíndrica. Aquesta galleda pot ser alçada a la vista de la gent però no pot ser encaçada i no hi tenen accés. No poden experimentar que la forma de l'aigua depèn de la forma de la galleda i per tant conclouen lògicament que l'aigua que hi ha allà a la foscor del pou és cilíndrica i per això quan hi baixem una galleda amb aquesta forma, l'aigua s'hi acobla.

Ja sé que la situació és surrealista però a mi em serveix per a explicar el que ens passa amb el coneixement. La realitat és una aigua que està en un lloc profund i desconegut. L'única manera que tenim d'accedir-hi és amb la galleda de la nostra ment. La ment capta la realitat i li dona la forma. O sigui que el coneixement que nosaltres tenim està fet a imatge i semblança de la nostra ment com l'aigua del pou té la forma de la galleda.

Això tan obvi però ens resulta inacceptable. No podem assumir que la realitat com a tal ens és inaccessible. Només la podem abastar amb un cubell, la nostra ment, que té unes condicions: espai i temps, causa i efecte, finalitat i causalitat, sentit, part i tot, afirmatiu i negatiu, plaent i desplaent,... Tot això són característiques de la nostra ment, com ho són la profunditat, el diàmetre i la forma del cubell.

Crec que comentem un greu error quan atribuïm a les coses (la realitat) qualitats que són nostres, com per exemple quan diem "la vida té sentit", "tot passa per a alguna raó", "hem vingut al món amb una missió", "hem d'aprendre les lliçons de la vida", "l'objectiu és evolucionar fins a la realització", etc.

Res de tot això no és en la realitat sinó en la matriu que la llegeix, o sigui la nostra ment. La nostra ment només pot concebre coses que estan a l'espai i el temps, que tenen causes, que tenen lògica, sentit, direcció, intencionalitat, que ens agraden o desagraden...

És comprensible l'error tenint en compte que ja que és la nostra ment la que ho fabrica és també ella la que ens impulsa a acceptar el seu invent. Quan en parlo amb algú em sol dir alguna cosa així com ara: "sí, sí, però no facis tanta teoria i ves a l'experiència" I jo sempre em quedo pensant què caram és l'experiència! Sí, ja sé que si faig l'experiència de treure aigua del pou mil vegades amb la galleda cilíndrica l'aigua sempre serà cilíndrica, però això més que una experiència em sembla una projecció, una confusió. Confonem el que realment és amb el que nosaltres captem.

L'altre dia llegia una frase que deia "El que és, és. S'ha d'experimentar sense creences o idees obsoletes pel mig." Sense idees o creences no hi ha res a experimentar! Les nostres experiències estan fabricades per les nostres idees. Si jo experimento una malaltia, el que experimentaré serà el que jo crec que és una malaltia... És una fal·làcia creure que tenim accés a l'aigua sense galleda. L'aigua està en un lloc inaccessible i sense galleda no hi ha coneixement de l'aigua.

És estudiant la galleda que entendrem perquè pensem això de l'aigua, no estudiant l'aigua que ens resulta inabastable! La galleda som nosaltres i és a nosaltres que hem d'estudiar. Per això el gran lema de la filosofia perenne és "coneix-te a tu mateix!"

**L'ull ens fa creure que les coses tenen colors; la ment, que les coses tenen sentit. Ambdues ens enganyen.**

Sabem que les coses no tenen colors. El color és la impressió que el nostre cervell projecte a les imatges mentals que en diem "visió" com a resposta als estímuls lumínics transferits i transformats pels circuits nerviosos.

Sembla complex i estrany però en realitat és fàcil de saber. Només cal consultar qualsevol elemental manual de fisiologia de les sensacions. Els colors són un producte de la ment davant els estímuls d'un món que sense el nostre cervell organitzador seria caòtic. De fet tampoc existeixen les formes, ni els olors, ni els sons... només energia pulsàtil que la nostra ment transforma en el que en diem realitat però que, de fet, és una construcció.

A efectes pràctics tant se val el que siguin els colors. Els veiem i prou. Ara bé, si volem la veritat hem d'anar més enllà de les aparences.

Més transcendència té un fenomen semblant però igualment enganyós: el sentit de les coses. Les coses, els fenòmens que observem no tenen cap sentit, però la nostra ment, (un cop més, i aquest cop el neocòrtex) ens n'imposa un. La ment no pot concebre res que no estigui connectat i vinculat amb el que ja coneixem. Per això sempre ha de forçar vincles de causalitat, finalitat i sentit en tot.

Necessitem sentit a les nostres vides, als nostres actes, a les coses que ens passen, a les desgràcies, a la rutina... Això ens estimula i ens fa actuar sempre amb intencionalitat com si tinguéssim un objectiu o com si la nostra vida fos una aventura o un joc on cal assolir l'èxit. És divertit, és estimulants, però és fals.

Els humans vivim les coses com si formessin part d'una pel·lícula amb una lògica, un principi, un desenvolupament i un final o finalitat. També aquí podem fer veure que no ho sabem i seguir inventant la nostra vida o acceptar que tot és un muntatge i observar com el nostre ego desenvolupa aquesta fascinant qualitat que té de crear i esdevenir testimonis serens de tot el que és.

**El que és a la foscor no es pot veure.**

Com són les coses (quina aparença tenen) a la foscor? Tenim la tendència a creure que són exactament igual que quan hi ha llum, però una simple reflexió ens fa veure que no és ni pot ser així. Mai podrem veure com és una cosa (quina aparença té) en la foscor.

Per veure-la necessitem llum i la llum ja altera l'objecte i la percepció i per tant és una altra realitat. Sabem com és una cosa (quina aparença té) amb diferents llums (totes apareixen distintament) però mai no podrem saber com són (quina aparença tenen) en la foscor.

Qui so tenen les coses en el buit? Quin tacte tenen les coses que no es poden tocar? Quin gust té allò que no pot ser assaborit? Quina realitat té allò que no pot ser "realitzat"?

Aquí realitzar significa fer conscient a la nostra ment. Les coses es "realitzen" en la nostra ment a mesura que s'ajusten als nostres receptors. Apareix la llum quan desenvolupem la vista i apareixen les entitats quan conceptualitzem. Apareixen les causes i les conseqüències quan la nostra ment desenvolupa les operacions mentals. Apareix el bé i el mal quan la nostra consciència moral es fa autònoma.

Les coses apareixen o es realitzen a l'emparedada de les nostres òrgans de coneixement. Tot és en nosaltres i la creença en un món extern a nosaltres és només això: una creença.

I és que en definitiva només ens podem conèixer a nosaltres mateixos donat que tot és en nosaltres. I aquesta no és una limitació sinó una gran i enorme provocació i oportunitat.

#### LA RECERCA DEL CONEIXEMENT

La recerca del coneixement és un dels grans anheles humans. Tenim una inclinació natural a saber. El més complicat és saber què és el que val la pena saber i què és el primer que cal que enfoquem quan busquem el coneixement. El coneixement tendeix de manera natural a la veritat. De fet és el seu objectiu últim, la seva raó de ser.

Hi ha tota una elaborada implicació entre la recerca del coneixement i el sentit de la vida. Fins a quin punt fem el que fem, pensem el que pensem, sentim el que sentim, no estem sempre abocats a aquesta recerca. Hi ha alguna altra cosa?

***La llum emana milions de fotons en forma d'ona-corpúscle. Però no és buscant i recomponent fotons com faràs llum sinó obrint l'interruptor.***

***La comprensió, no la pràctica ni la disciplina, desfà la ignorància***

***Preguntat sobre una estupidesa evident, indigna d'un home savi com ell, Sòcrates va contestar: "En el moment de fer-ho em semblava correcte"***

***Una cosa és tenir la clau i una altra saber quina és la porta! (Quina eina s'ha de fer servir en cada cas? Raó, percepció, intuïció...)***

***Creu que és molt revolucionari fer el que pensa quan el que seria realment revolucionari seria pensar el que fa.***

***Els oculistes són els que estan més protegits contra els enganys de la vista.***

***Lluites contra la ignorància? Ja t'ha guanyat!***

***Cal mirar per poder veure.***

***Les grans preguntes no es contesten, es dissolen.***

***Hi ha un debat sobre els coneixements i un debat sobre quines coses són coneixements i no opinions. Aquest segon és necessàriament previ.***

***És "sabent" com el subjecte coneix l'objecte i és "essent" com el subjecte es coneix a sí mateix.***

***Si necessites tenir fe en alguna cosa verdadera i important tingues-la en la ignorància: és omnipresent i mou el món.***

***Alguns llibres els llegeixo com un buscador d'or: cada petita troballa enmig de nombroses pàgines és com un gra d'or valuós. I alguns d'aquests llibres són filons i altres, mines ermes que cal abandonar tant bon punt veus que no són profitoses.***

**Ho he perdut allà. Ho busco aquí, però, perquè hi ha més llum.**

És un vell acudit: un home està buscant sota un fanal en plena nit. Se li acostava un veí i li pregunta què busca. "les claus de casa", respon l'home. L'altre l'ajuda a buscar i al cap d'una estona li pregunta: "Segur que és aquí on les heu perdut?" "No, respon, les he perdut allà baix però és que aquí hi ha més llum!"

Doncs això, per riure una estona si no fos perquè a vegades se'ns pot glaçar el somriure a la boca tot veient que alguna actitud nostra no és tan diferent d'aquesta absurda situació.

Penso ara mateix en aquelles preguntes que intentem contestar anant a buscar la resposta, no en el camp de la ignorància, que segurament és on es troba, sinó allà on tenim coneixement, perquè és el que controlem. Com buscar en la llum un objecte perdut en la foscor.

Hi ha preguntes importants que ens deixen sense resposta. Quin és el sentit de la nostra vida? Quina finalitat té el sofriment? Tenim una missió en aquest món? Són unes preguntes molt generals però determinants. D'alguna manera tothom se les planteja encara que no ho sàpiga. Si més no, quasi tothom té una resposta implícita que si no la sap formular amb paraules l'expressa amb la seva vida. Doncs bé, dic que és un tipus de pregunta determinant perquè marca com vius. I les respostes que donem a aquestes preguntes alimenten els nostres anhels, motivacions i il·lusions.

La qüestió és que les preguntes sobre el sentit i les finalitats de les coses són preguntes essencialment humanes. Els humans tenim finalitats, sentit, objectius. Fem les coses amb una certa planificació i sabem o intentem articular mitjans per tal d'aconseguir fins. A mi em sembla que això no està en la naturalesa ni en l'univers. No crec que el mar tingui cap finalitat ni la pluja objectius. No crec que hi hagi cap sentit en la distribució dels astres a l'univers ni en les migracions dels animals.

Considero que un error molt freqüent és confondre les causes amb les finalitats. El "per què" amb el "per a què". Tots els fenòmens tenen causa, encara que moltes les desconeixem, però només els actes humans tenen finalitat ja que responen a un programa del nostre neocòrtex que és capaç de processar les informacions i les accions relacionant-les en funció al seu passat (causa) i al seu futur (finalitat).

Jo sé per què (causa) tinc una cama trencada -m'ha atropellat l'autobús- però no sé per a què "finalitat" m'he trencat la cama. Com que les accions humanes tenen finalitats atribuïm finalitat a tot. També a una cama trencada. Aleshores diem "m'he trencat la cama amb la finalitat d'adonar-me que vaig estressat", o "per evitar haver d'anar a aquests casament que no em convé anar", o... Ja sabem com ens agrada als humans personalitzar-ho tot (els déus, l'univers, la mort, els elements naturals, els fets quotidians...) Actes de la nostra naturalesa com ara "saviesa", "voluntat", "planificació", "previsió"... les projectem al que no entenem per tal de poder comprendre-ho. Així diem: "La naturalesa és sàvia", o "la vida vol que ens reproduïm" o "Les formigues planifiquen l'alimentació de l'hivern", etc.

En realitat la vida o la naturalesa no volen, ni saben, ni... i els animals tampoc tenen finalitats, simplement actuen per causes. Ja sé que fins i tot els experts en biologia ens presenten la naturalesa com un joc de voluntats però sabem que no, que les aranyes no tenen un cervell planificador i que si fan teranyines no és per a atrapar insectes, sinó que atrapen insectes perquè fan teranyines. Els ocells no tenen ales per volar (qui hauria fet aquesta planificació i amb quina finalitat?). Volen perquè tenen ales.

Creo que les preguntes sobre el sentit de les nostres vides o de la nostra missió al món, no tenen resposta finalista. Això ens porta a dues opcions: l'absurd i la desorientació en la nostra vida o la tasca creadora d'atorgar-nos amb voluntat un sentit propi. Com que l'absurd és inquietant i la creació se'ns ha castrat tot dient-nos que és cosa de Déu (o l'univers, o l'energia, o...) i no dels homes, només ens queda la resposta majoritària: acceptar amb fe el que propugnen les tradicions de sentit, ja siguin religions, moviments filosòfics, o doctrines espirituals tan de moda avui. Tot abans d'allunyar-nos de la farola.

**Tenim dos ulls perquè sempre hi ha dues maneres de veure les coses.**

Com a mínim! Dues maneres de veure les coses com a mínim, sempre són possibles. Cert que normalment estem atrapats per una i que la defensem i mantenim amb energia. Necessitem un món sòlid i estable, previsible. Això ens dona seguretat (aparent) i aquesta és una situació favorable per a la supervivència.

O sigui que un cop tenim una explicació ens limitem a perpetuar-la i a recollir proves que demostrin que tenim raó. Això passa sobretot si intercanviem opinions amb altres persones. Se'n diu autoafirmació. Clar que, afortunadament, som prou intel·ligents com per canviar d'idea si en trobem una de millor. Aleshores podem passar a ser defensors tan implacables de la nova idea com ho érem de la vella.

I és que en el fons sospito que tots sabem, en un lloc ocult de l'inconscient, que ens ho inventem tot, que la manera com connectem els fets i fins i tot com els percebem és una de les moltes possibles: la que ens ha tocat per circumstància personal i social. Sabem en el fons que tanta raó té el que creu en Déu com el que no hi creu. Que tants motius hi ha per creure que anem bé com que anem malament, que tant incompetent és la política de la dreta com la de l'esquerra, que...

Us repto a fer una prova. Preneu una de les idees bàsiques del vostre pensament i qüestioneu-la, és a dir, formuleu-la en la seva versió contrària. Si us hi fixeu veureu que la podríeu sostenir amb tanta facilitat com la versió original. "Les persones són bones" s'aguanta tant com "les persones són dolentes". "T'has d'esforçar per tenir una bona vida" és tan coherent com "no cal que t'esforcis per tenir una bona vida". "L'amor és meravellós" és tan cert o tan fals com "l'amor és miserable".

Clar que us estic demanant un exercici de racionalitat i normalment els nostres pensaments estan tenyits d'emotivitat. Cada idea porta associada una càrrega emocional que és la que ens fa adeptes a ella. Estimem o odiam les idees per les emocions que ens desperten. Si ets un fervorós racista notaràs una agradable escalforeta emocional pensant en un món d'ètnies pures. Si ets del Barça notaràs un disgust quan t'argumentin els valors del Real Madrid, els negaràs i ja buscaràs després les raons per a justificar-ho. Tot menys considerar racionalment i de forma imparcial el que t'estan exposant. Perquè els ulls mostren i la raó explica el que el cor desitja.

Sabent-ho tenim molt de guanyat. Soc un defensor de l'exercici rigorós de la nostra racionalitat. No sempre, és clar, ni en totes les coses, però en el cas de les idees i els visions del món crec que hem de donar preeminència al raonament i al pensament crític per damunt de les emocions. Les emocions ens poden segrestar per impedir-nos pensar coses que potser ens convenen. Per això els discursos polítics i econòmics no són mai racionals, sempre són emocionals.

No importava què deia Hitler, importava com ho deia i com encenia les passions de la gent. No importen els programes electorals, importen els sentiments que es transmeten amb paraules claus amb forta càrrega emocional, les banderes, les músiques, la parafernàlia col·lectiva que tant ens commou... I no diguem en el món econòmic: cap plantejament racional crític al nostre sistema de producció, distribució i consum. Només la publicitat hedonista fent referència a com de bé ens sentirem comprant o consumint i l'amenaça velada (o no tant) de com de malament estarem si ens atrevim a sortir o a canviar el sistema econòmic actual.

Per sort, però... tenim dos ulls!!!

**La resposta a totes les preguntes és el silenci.**

I em refereixo a les preguntes rellevants, a les preguntes que no tenen una resposta obvia, deductiva o implícita (quan la formulació de la pregunta ja conté la resposta). Em refereixo a les preguntes que ens volten pel cap un dia i un altre, les que generen converses, debat, qüestionaments,...

Per què dic que les preguntes gruixudes, profundes o transcendents tenen com a resposta el silenci? Doncs per dos motius: perquè el silenci les manté vives per un costat i les mata (o respon) per un altre. Deixeu-me que m'expliqui...

Aclarim d'entrada que m'estic referint a les preguntes del tipus: qui soc jo? què faig al món? què he de fer amb la meua vida? què és el bé i el mal? existeix una realitat més enllà de la mort? què és l'ànima? som immortals? les coses són el que semblen? etc.

I aclarim ara què vol dir que el silenci les manté vives. Vull dir que les preguntes transcendents no admeten respostes senzilles o fàcils. Només per a ments tancades, fanàtiques o molt necessitades de seguretat resulten satisfactòries les respostes. Per a qualsevol ment normal mínimament interessada en una resposta convincent resulta senzill qüestionar la validesa de la resposta. En ser preguntes que no tenen caire empíric les respostes no es poden comprovar i remetent sempre a les idees preconcebudes o premisses anteriors. Qualsevol premissa es recolza en una d'anterior que pot ser igualment qüestionada. Per això sovint acceptem dogmes primers on fonamentem la resta, però quan optem per una exigència radical, cap premissa resisteix la crítica o resulta incòmode al dubte.

El resultat és que el buit que deixa l'absència d'una resposta absolutament certa, l'ocupa el silenci, un medi on es cultiva i regenera el qüestionament. Per això dic que hi ha un silenci que manté vives les preguntes.

Exemple: Si vull saber qui soc jo, per exemple i responc que soc una persona, això implica l'existència de persones al món i aleshores la pregunta "existeixen les persones?" esdevé un nou rept. Si responc que sí, hauré de dir en què em baso. Si per exemple responc que és perquè jo en veig moltes cada dia, hauré de sotmetre a qüestionament el fet que allò que veig sigui prova d'existència, amb la qual cosa critico la percepció que és una altra premissa... i així amb poc esforç però amb molta constància veuràs que resulta molt difícil arribar a una resposta inqüestionable. Sí, ja sé que em diràs que tot això és un joc estúpid de complexitat lúdica o intel·lectual però l'alternativa és conformar-nos amb veritats de tot a 100, no fiables, potser pràctiques de moment, però inservibles per a fonamentar una vida que aspira a ser vertadera.

Per què deia que el silenci "mata" o respon totes les preguntes? Doncs perquè hi ha un altre silenci, més profund, més essencial que és al que s'accedeix quan mous el teu punt d'encaix amb la realitat (en llenguatge xamànic) o quan canvies el teu estat de consciència. Quan pots posar la teua consciència en el mode observador pur de tot el que s'esdevé (fins i tot i sobretot i potser únicament, la teua pròpia ment) aleshores el silenci és la resposta natural a totes les preguntes (l'estat que jo anomeno consciència "c3").

Perquè des de la consciència d'observador les preguntes passen per la teua consciència com passen les imatges per un mirall, sense alterar-lo, sense exigir-li res, sense esperar cap resposta... Passen les preguntes, passen les respostes, passa el joc de la ment i l'observador no fa res, no parla, no mira, no actua... simplement "és" i és aquest no fer el que en un nivell identifiquem com a silenci essencial.

**Aprendràs més sobre el color dels canaris estudiant el funcionament de l'ull humà que estudiant els canaris.**

I és que tot el que pots saber del color dels canaris et ve de la vista. I l'ull no és una finestra oberta al món sinó un filtre que transforma i modifica la realitat adaptant-la (reduint-la diria jo) a la mesura del nostre cervell que és qui el percep.

Hem de saber que el color del canari ens arriba a la ment després de múltiples transformacions i seleccions. Tota la gamma lumínica queda reduïda a una petita franja que és la que impacta amb la retina i allà es transforma en impulsos nerviosos que viatgen pel nervi òptic fins arribar al lòbul cerebral on unes cèl·lules especialitzades recodifiquen els impulsos nerviosos en imatges mentals: en aquest cas el color del canari.

Moltes peripècies perquè puguem considerar que la imatge que ens fem del canari i la realitat coincideixi. De fet sabem segur que ens perdem molta informació i molts matisos que el cervell humà no és capaç de percebre.

Doncs això mateix ens passa amb tot el que sabem. De fet només podem saber les coses que s'ajusten als nostres òrgans de coneixement. Total la resta se'ns escapa i és, per a nosaltres, inexistent. La nostra ment no s'ajusta a la realitat, sinó que és aquesta la que s'ajusta al que la nostra ment pot percebre/concebre.

Així les coses tenen una finalitat perquè la ment té un programa de finalitats. Les coses es presenten sota forma i color perquè tenim aquestes facultats perceptives i no altres. Les coses tenen també olor, sabor, tacte i gust perquè tenim aquests sentits i no altres. (És ingenu i infantil pensar que tenim nas perquè les coses són oloroses) Les coses són coherents o incoherents no per cap característica seva sinó per si s'ajusten o no al nostre programa lògic. Les coses tenen un sentit (la vida inclosa) perquè la nostra ment percep en clau de sentit, és a dir de contextos, causes, efectes,...

Estudiem bé com és la nostra ment i aprendrem molt més que estudiant el món directament. Estudiem bé com és la nostra ment i aprendrem molt més que estudiant les reaccions humanes, els seus desitjos, teories o idees.

**És el saber que dona coneixement, no pas l'experiència...**

Normalment diem que sabem les coses per experiència i entenem per experiència haver viscut una situació amb tots els seus trets de legitimitat, o sigui, haver-ho vist o tocat, haver estat present amb la consciència activada quan allò ha passat.

Però quasi mai reduïm l'experiència a les impressions sensorials, sinó que li atorguem un significat, un sentit, un context i una intenció. I totes aquestes coses, ja no formen part de l'experiència sinó de nosaltres mateixos. Són les nostres idees i creences les que fan que una impressió sensorial sigui un miracle, un fenomen natural, un fet quotidià o un enigma.

Perquè encara que no ho sapiguem, sempre ens acostem a les experiències amb un bagatge de creences, amb una opinió del món. Tenim un relat de la realitat que s'ajusta a la nostra capacitat i necessitat.

Aquests relats o formes de veure el món, que després donen sentit a les nostres experiències, evolucionen amb nosaltres al llarg de la vida. Això en el millor dels casos perquè a vegades per desgràcia, les persones s'estanquen en una determinada visió de la realitat i es neguen a qüestionar-la.



Sol ser la por, la inseguretad o la ignorància la que fixa determinades visions del món i esclerotitza la ment amb tota la pèrdua de potencialitat humana que això suposa.

De petits veiem el món amb la mirada de la màgia. Nosaltres som el centre d'un univers que es regeix per la nostra voluntat. Després evolucionem i passem a la visió mítica, en la qual nosaltres ja no som el centre sinó que ho són deïtats o poders màgics als que cal complaure, sotmetre's i en el millor dels casos, aliar-se. Més endavant i de forma quasi natural, els humans evolucionem a una visió simplista i maniquea del món en la qual hi ha bons i dolents, i casualment els bons, sempre som nosaltres i els nostres. Aquesta visió ens obliga a una fidelitat irracional i una submissió als nostres contra tot i contra tots. Aquí molta gent queda estancada i no evoluciona ja més.

El normal però, és que seguim evolucionant i puguem veure el món com un complex mecanisme regit per lleis universals i objectives. Aquesta visió ens mostra un univers comprensible amb la raó i manipulable amb finalitats de guany. També aquí molta gent queda atrapada.

Si evolucionem més podem assolir a un món pluralista en el qual un conjunt de múltiples explicacions conviuen en harmonia. El món és un tot holístic i integrat en el qual tot està relacionat amb tot i tot és interdependent. Tot ho és tot i cada peça del món és el resum del món sencer. Aquesta visió, la més evolucionada de les anomenades visions de primer grau o excloents, és només un punt i apart. Podem seguir evolucionant...

El que m'interessa ara és només remarcar que sempre estem sotmesos a la visió del món que tenim. Podem tenir accés als més variats i alts nivells de consciència, però sempre estarem al nostre món i la interpretació que en farem, serà sempre la que sigui coherent amb la nostra realitat. Un nen petit pot tenir consciència de no dualitat però aquesta consciència només li confirma el seu món màgic. I una persona en l'estadi racional crític viurà aquesta no-dualitat com la forma lògica de determinada praxi o circumstància que segueix unes lleis que tenen explicacions comprensibles.

I és que tot el que vivim ho vivim en un context, en un món i d'allà no podem escapar. L'amor més sublim és possessió en un món mític, fanatisme en un món etnocèntric o expressió de la mare naturalesa i la comunió de totes les coses en un món pluralista.

El millor que podem fer és integrar aquesta realitat en la nostra visió del món actual. Què serà a aquest fet en el nostre context? Tant de bo sigui un incòmode dissolvent que ens mogui de la nostra aparent certesa (experiència) i ens obligui a emigrar envers formes més plenes i completes de saber.

**No és tenint experiències que aconseguiràs el coneixement sinó vencent la ignorància.**

La recerca del coneixement, de la Veritat, és l'anhel més elevat en els humans. La demostració fàcil d'aquest fet és que per a avaluar qualsevol altra fita o objectiu, necessites saber que és vertader, veritable, és a dir que participa de la Veritat. Aquest és el criteri darrer. Si afirmes que X és meta més noble, la pregunta següent serà: "És veritat que X és la meta més noble?" Tornem a necessitat indefectiblement la Veritat.

Hi ha molts camins per a buscar la Veritat. Avui voldria parlar dels que aposten per l'alteració de la consciència ordinària. Des de sempre els humans han intuït que els estats de consciència alterada eren portes al coneixement.

Els antics (i moderns) xamans ja coneixien formes d'alterar la consciència a través de substàncies al·lucinògenes o exercicis corporals extrems. Quan la consciència s'altera accedim a noves realitats que

solen ser considerades més autèntiques o vertaderes. Els qui hi viatgen expliquen als altres les seves experiències i en treuen lliçons, com l'oracle de Delfos o els rituals òrfics o xamànics.

A mi em sembla que hi ha una greu confusió en aquest fet. Tenir experiències extraordinàries o al·lucinògenes no aporta més veritat sinó més varietat. Cert que el model del món que tenim trontolla i s'accedeix a estats que dissipen la ment, que eixamplen la visió, que sensibilitzen i inflacionen les emocions, però res d'això no et dona coneixement.

Si el teu nivell de consciència (no confondre amb l'estat de consciència) és egocèntric, totes les teves experiències al·lucinògenes seran egocèntriques. Potser sí veuràs amor a tot arreu però tu seràs el centre. Potser si sentiràs que el món s'altera però sempre al voltant del teu ego... perquè la ment no pot treballar més enllà del seu estat.

Una experiència mística et pot fer creure que ets Jesucrist si ets egocèntric o que ets un escollit de Jesucrist si ets etnocèntric, o que ets la llum del món si ets mundicèntric però no variarà el nivell en què et trobes. L'experiència està al servei del moment que viu la persona, no la fa avançar.

Les persones evolucionem amb la maduresa que dona el treball centrat en la Veritat, no en les vivències que tenim o que volem tenir. Tenim les vivències que corresponen al nostre estat de consciència. Si som infantils, tot esdevindrà infantil, potser màgicament infantil, o meravellosament infantil, però infantil en definitiva.

Només qüestionant l'estat en que et trobes pot transcendir-lo. Per això és molt important ser crítics i reflexius. Cal sotmetre a anàlisi les nostres creences i experiències. La intel·ligència ens pot ajudar molt en aquesta feina perquè és una facultat més elevada que la simple percepció o les emocions, però no és tampoc l'eina última o definitiva.

El qüestionament pot ser també el de la transcendència. Afinant la intuïció espiritual podem saber que totes les experiències i coneixements que tenim no són més que objectes de la nostra consciència i que per tant no són la veritat darrera. És aquesta consciència que sustenta tot el que sabem o creiem saber el que esdevé la nostra casa, la nostra darrera identitat, el lloc on tots ens trobarem si seguim el camí de recerca.

Costa més la via del coneixement que el de l'experiència perquè les experiències són llamineres però també enganyoses. Ens atrapen en el món del que volem escapar. La consciència pura, a més, la concebem sovint com a insulsa, desapassionada, gens interessant o estimulants i això ens allunya. Aquí potser ens equivoquem.

Si vols accedir a la realitat hauràs de deixar de mirar la pantalla on es desenvolupa aquesta pel·lícula apassionant que estàs mirant i centrar-te en l'avorrida, quieta i monòtona sala de cinema amb espectadors menjant crispetes.

### **Portar les coses a la llum o la llum a les coses?**

Aquesta és una qüestió que es pot contemplar des de molts diferents angles. Si la llum significa el coneixement, com van proposar els il·lustrats al "segle de les llums", la qüestió ja permet una anàlisi més acurada.

Portar les coses a la llum seria portar les coses al coneixement, a la seva veritat. Seria agafar els objectes (en sentit ampli) i sotmetre'ls al focus del coneixement. Quins són els "objectes" i quins els "focus del coneixement"?

Objecte és aquí tot allò que un subjecte pot considerar: una pedra, un cotxe, un amic, l'amor, la democràcia, Europa, l'ànima... Conèixer cada una d'aquestes coses requereix un tipus de llum diferent, però al final la pregunta continua essent: portem la llum a les coses o les coses a la llum?

Fixem-nos que portar les coses a la llum implica d'alguna manera intervenir sobre elles, provocar algun tipus de canvi. Com si per a ser coneguda una cosa necessités alguna mena de violència.

Ja diu la física quàntica que l'observador altera allò observat. Si volem saber què és un tigre, tancant-lo en una gàbia i observant-lo no arribarem a conèixer la seva totalitat. Només la seva morfologia i algunes reaccions forçades. Seria millor portar la llum al tigre, és a dir observar-lo en el seu medi, en el seu hàbitat... però aleshores ens perdrem allò que una observació externa no copsa. Com assolirem el coneixement doncs?

Combinant les dues eines! Llum a les coses i coses a la llum! Però aquí no acaba res sinó que més aviat comença tot... Quan cal mirar sense alterar i quan forçar l'objecte?

Quan direm que coneixem l'amor? Quan l'observem sense alterar-lo o quan indaguem sobre ell? Podem jutjar una persona només pels seus actes o hem d'investigar les seves motivacions? Hem de valorar una teoria o una idea pel que nosaltres entenem o l'hem de sotmetre a proves i avaluacions?

Conèixer sense intervenir (llum a les coses) és acceptació. Conèixer intervenint (coses a la llum) és indagació. Convé acceptar-ho tot... fins i tot el nostre anhel d'indagació.

### **Entenem a mesura que englobem.**

Quan volem entendre la realitat la conceptualitzem (i aquí entenc per entendre percebre amb la intel·ligència i l'intel·lecte). I amb els conceptes resultants establim relacions de moltes menes. Una de les més importants és la d'inclusió.

La inclusió implica el discerniment d'allò que de comú tenen els conceptes que comparteixen categoria.

És incloent i englobant que ampliem el coneixement. A mesura que descobrim realitats que comparteixen l'essència o la naturalesa d'una ja coneguda, ampliem el coneixement d'aquesta realitat i també de la categoria.

Un exemple històric molt interessant per a mi de com el coneixement avança enormement amb la inclusió és el cas dels conceptes d'espai temps.

Fou Newton qui va suggerir la hipòtesi que l'espai i el temps eren uniformes, que existia una ubicació i un esdevenir absoluts. Aquests marcs fixos permetien la mesura de fenòmens i van propiciar un avenç científic espectacular.

Però aleshores el genial Kant va incloure aquesta hipòtesi dins d'una altra: aquest espai i temps uniformes són reals, però són condicions de l'experiència, a priori. No percebem espai i temps sinó que la percepció té lloc en l'espai i el en el temps que són com programes o instruments de la nostra ment que permeten la cognició perceptiva! El fenomen físic queda inclòs en el mental.

Darwin assumiria aquestes premisses i n'ampliaria l'abast. Tot el que explica Kant s'esdevé en un organisme humà que s'ha d'adaptar al medi per no desaparèixer. Aquesta consciència o realitat mental kantiana és un fenomen casual i atzarós en l'esdevenir de l'evolució. Altre cop una inclusió augmenta i dona sentit als coneixements anteriors.

Segurament la síntesi definitiva és coneguda ja de fa temps, la qual cosa resulta profundament enigmàtica i sarcàstica: l'evolució mateixa, que inclou éssers intel·ligents que perceben amb espai-temps uniformes, no són més que objectes d'una consciència.

És només perquè són a la nostra consciència que existeixen les coses. Aquesta és la inclusió definitiva. El punt final a tot coneixement.

**Veure i entendre el món està bé, però veure i entendre l'ull que el mira i la ment que el coneix és encara millor!**

El coneixement sobre el coneixement és superior al coneixement sobre les coses. Aquesta seria la tesi que plantejo i defenso ara.

De fet, el coneixement sense una mirada metacognitiva no té gaire valor. Què vull dir amb això? Que tot el que sabem ha de ser interpretat a partir de l'òrgan cognitiu que l'ha assolit.

Si jo faig una foto amb un filtre groc i no en soc conscient, pensaré que les coses fotografiades són grogues i això serà un error per molt que tu em mostris la foto engroguida com una prova irrefutable.

Els nostres ulls i la nostra ment capta la realitat amb distorsions. Si no som conscients d'aquestes distorsions, no tenim coneixement sinó ignorància.

Si soc un adolescent, puc tenir una gran experiència i coneixement sobre la realitat però si ignoro que aquesta és una visió adolescent i que per tant tot està filtrat per la immaduresa, el coneixement que tinc no té gaire valor més enllà de la seva utilitat per a mi. O sigui que tenir coneixement sobre el coneixement que tenim a cada fase de la nostra vida és molt poderós perquè permet interpretar i entendre què diu i per què ho diu un nen, un adolescent, un jove, una persona madura o un vell.

La visió que tinc des d'un sisè pis pot semblar molt objectiva i exacta però si no saps que ho veus tot des del sisè pis i que hi ha moltes altres mirades diferents des d'altres pisos, comets l'error de confondre la part amb el tot, de confondre una possible mirada amb la mirada única.

Concebre la realitat des de l'egocentrisme és una de les moltes mirades possibles. Concebre-la des de la creença que hi ha una veritat absoluta i que tu la tens, és una altra de les possibilitats. Concebre-la des del relativisme... una altra! N'hi ha tantes com persones. I cada persona està convençuda que la seva és la vertadera.

Només si coneixem el fet que la ment distorsiona la realitat per a ajustar-la a les nostres necessitats de supervivència i sentit podem entendre com n'és de relatiu tot el que creiem saber. I només si sabem i coneixem que a cada fase o nivell evolutiu li correspon una determinada qualitat de coneixement podem relativitzar el que donem per cert.

Veiem el que podem veure, no tot el que hi ha. Entenem el que podem entendre, no tot el que és. Sabem que és així perquè podem analitzar els instruments amb els que captem la realitat i veiem que tenen un biaix. Com quan els astrònoms interpreten les imatges que capten els telescopis i saben calcular les distorsions de la llum i altres fenòmens òptics.

Clar que aquest exercici només es pot fer quan realment t'interessa la veritat perquè si el que vols és tenir raó o estar segur o ser feliç, la teva ment trobarà moltes maneres de donar-te el que demanes.

Potser les ganes de saber la veritat no venen de la ment, o al menys no d'aquesta ment.

## VERITATS I VERITAT

---

Les veritats -en minúscula- són les certes provisionals que necessitem per a sobreviure en el nostre dia a dia. N'hi ha de molts tipus: de coherència, de consens, de correspondència, de lògica... Aquestes veritats són forçosament eines instrumentals per a objectius més sòlids. Tot allò que és mutable no pot ser vertader segons els antics. Segurament les nostres veritats fan que la societat funcioni, i les màquines prosperin, que arribem a acords... però també cal dir que són la font de les guerres, la discòrdia, la degradació ambiental o personal. És a dir que cal entendre que tota veritat relativa no mereix ser depositària de res definitiu. Tot hauria de ser qüestionat, considerat un esborrany, una primera aproximació... fins que no trobem -o ens trobi ella- la Veritat.

### VERITATS

***Tot el que es mou, muta o varia no és essencial i no cal donar-li importància***

***La veritat més gran: tot és mentida.***

***La vida és massa llarga per a sustentar una sola ideologia i massa curta per a trobar una sola veritat absoluta***

***La veritat ens espera en cada cosa i, a vegades, fins i tot surt d'elles per venir a trobar-nos.***

***El primer que ens hem de preguntar els buscadors de la veritat és quin tipus de veritat busquem i sobre què***

***Per res del món voldria una vida en la que no tingués res a ocultar.***

***Hauríem d'estimar les coses per ser vertaderes, no per ser antigues.***

***El groc rogent d'una posta de sol. Defensar d'una injustícia un desconegut. El teorema de Pitàgores.***

***La llibertat, el coneixement i el "jo" són tres de les mentides més perilloses.***

***Un cop sabut que tot el que et dirà és mentida, què importa el que et dirà?***

***És absurd acceptar com a real tot el que un ordinador ens mostra amb l'argument que és molt complicat qüestionar-ho. Amb la ment passa igual***

***Un cel fals és un infern.***

***Procuro ser el màxim d'honest amb la gent. Els prometo que de tant en tant els enganyaré i això és exactament el que faig...!***

***Sóc la primera frase del paràgraf. No soc la primera frase del paràgraf. Dues frases oposades i ambdues vertaderes.***

***Com menys preguntes facis a un mentider més podràs confiar en ell.***

***Sí no busques la veritat a la teva vida no tindràs vida vertadera.***

***La valoració d'una mentida no s'ha de fer respecte a la veritat sinó respecte a la bondat.***

***Estem malalts de certes. Potser.***

***Si tu ho veus verd i ell groc, si vols que t'entengui, explica-li blau.***

La veritat, com el menjar, s'ha de seleccionar, preparar i servir pensant en qui l'ha de rebre.

Quan diem la veritat, normalment ho fem pensat en nosaltres, en la nostra realitat, la nostra veritat, i donem per descomptat que és la de tots. Aquesta és una premissa falsa perquè no tots tenim la mateixa realitat i per tant no tots tenim la mateixa veritat quan ens referim a aspectes considerats des de la consciència ordinària (c2) Això porta no pocs malentesos.

Com que partim de la suposició que la realitat i la veritat són una i nosaltres els seus fidels intèrprets, tendim a considerar als que no coincideixen amb nosaltres com a equivocats. Per això els expliquem la veritat i si no l'entenen insistim. I si un cop fet ells persisteixen en l'error pot ser que els considerem mentiders.

Sí, ja que sé que molt sovint i col·loquialment admetem que tots tenim la nostra veritat, però no ho creiem sincerament. És una forma amable i socialment acceptada de respectar-nos o protegir-nos de les baralles continuades. En el fons molts creuen que la veritat és la seva.

La consciència ordinària és un estat enganyós, una construcció de la ment que fabrica les realitats a partir de les nostres conveniències, els nostres conceptes personals i culturals, la nostra història i els costums heretats. És aquí on la veritat és relativa ja que sempre es refereix a un context. Sempre hauríem de dir: "Si això és així, així i així, allò és d'aquesta manera". Concretant, "2+2=4" és veritat només si "2" vol dir "dos", "4" vol dir "quatre", "+" vol dir "suma" i "=" vol dir "igual a". Si algú té les mateixes premisses excepte una, per exemple que "+" vols dir "resta", aleshores la frase és mentida.

Passa sovint que són tantes les premisses que hi ha darrera una frase senzilla que no podem (ni volem) fiabilitzar-les i aleshores passem hores discutint sobre la conclusió quan el malentès està en una de les suposicions prèvies. Si aquí ens obsessionem en la nostra raó, l'altre mai podrà estar d'acord amb nosaltres perquè per a ell no té cap lògica el nostre raonament.

Passa també que a vegades veiem i sabem les premisses en què no coincidim. Intentem canviar-les o discutir-les i per això sovint les converses es desvien a altres qüestions. Si no podem superar aquesta distància la comunicació de la veritat esdevé impossible. Què podem fer aleshores? Doncs la solució podria ser ajustar-nos al seu paradigma, al seu món i fer una traducció del que nosaltres creiem en els termes del seu propi univers conceptual. Això ho fem automàticament amb els nens petits quan hem d'explicar coses que no poden entendre. Diem que el sol se'n va a dormir i no ens sentim mentiders tot i que és un disbarat i ho sabem. Em pregunto per què no fem el mateix en tots els altres casos.

Per què ajustem el llenguatge i les veritats a la capacitat dels nens i no ho fem amb persones que tenen altra mentalitat, circumstància, conviccions, nivell evolutiu, idees, codis morals, ...?

Doncs perquè entre adults creiem que compartim molt i això no és cert. Compartim poc i si tu vols fer-te entendre hauràs de canviar el discurs en funció de la persona a qui t'adreces tot seleccionant el que dius i el que no, la forma de dir-ho, les paraules i el moment encara que un oient que et senti les diferents versions de la veritat et titllarà de mentider. Díficil, sí, però necessari. No fer-ho implica considerar-se en possessió de la veritat única i exigir que els altres s'hi ajustin. Una pretensió simptomàtica!

Si ho veus verd i ell ho veu groc, només quan sobreposis el blau (que no és com tu ho veus o la teva veritat sinó una versió ajustada a la circumstància) ho podrà veure com tu. I ara tu tries: prefereixes ser entès sense dir la "veritat" o dir la "veritat" encara que no t'entenguin?

**Que una idea prolifera i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil.**

Les idees, ho comentava en un altre lloc, són com un virus. Les idees infecten les ments dels homes i allí lluiten per sobreviure. A vegades hi troben el camp abonat, un espai fèrtil i fecund on créixer i reproduir-se. Són idees necessàries, benvingudes, venen a cobrir una necessitat de sentit o de comprensió. Evidentment, quan una nova idea arrela i es multiplica, fa com una planta: altera el sistema i això provoca l'extinció o el desplaçament d'altres idees (plantes).

A vegades la idea pugna amb altres idees per un espai que no li és concedit fàcilment. Durant un temps la idea està sotmesa a atacs i desqualificacions, es mostra recessiva i només s'atreveix a florir quan veu les condicions favorables. Aleshores, com una autèntica batalla en la guerra de la selecció natural, la nova idea acaba imposant-se o desapareixent. Aquest episodi de lluita i d'adaptació al medi està regulat per la llei de la "dissonància cognitiva", una llei que incomoda la ment quan pensa coses diferents a les experimenta. Un exemple clar de dissonància cognitiva és el de la guineu que pensa en el raïm que desitja i experimenta la impossibilitat d'abastar-lo. Aleshores apareix una mutació de la idea i es transforma en "el raïm és verd i no el desitjo". La incongruència ha desaparegut. Així actuem els humans constantment: mantenim les idees per tal que ens mostrin una realitat suportable i coherent.

El més important de tot això és que té molt poca importància -de fet no en té gens- si la idea expressa una veritat o no. La veritat no li interessa a la nostra ment. No desenvolupem idees vertaderes, sinó idees útils. El cervell és un òrgan que està al servei de la supervivència, no al servei de la veritat. Ara bé, el fet de què no estigui dissenyat per a la veritat no implica que no pugui ser usat per a buscar-la. Això és el que fan els filòsofs fins on la supervivència els permet (tot i que alguns ho han fet fins i tot a costa de la supervivència)

En general, però conreem les idees que justifiquen i recolzen les actituds que ens convenen. Les idees són acomodaticies, adaptables, mercenàries, interessades, submises, servils amb l'estil de vida que portem. Ens donen la raó sempre i si no poden fer-ho les canviem. Són com aquells principis que deia Grouxto Marx, que si no t'agraden, en té d'altres. Les nostres idees fan el mateix. Si no serveixen en tenim d'altres.

Un altre dia parlaré de les idees vertaderes i del periple antinatural que han de recórrer per a escapar de la dictadura de la utilitat. Ara el que vull expressar aquí és només la meva convicció de què el fet que una idea estigui de moda, prolifera i tingui molt d'èxit només vol dir que és més útil que les altres. Cada època, cada moment, cada circumstància social i històrica posa al mercat un conjunt d'idees útils que la gent consumeix.

En temps de crisi i desorientació es venen molt les idees d'autoconfiança i d'espavilar-se: "tu pots", "l'emprenedoria és la solució"... En moments d'imposició d'una ideologia (catolicisme de postguerra, dictadures, per exemple) apareixen les idees de l'obediència i la submissió. En la decepció i el fracàs social apareixen les idees que magnifiquen el que està lluny en l'espai i el temps "les coses d'abans eren millors", "la gent de les cultures antigues eren molt sàvies" En moments d'estabilitat sorgeixen idees de consolidació "Això es pot demostrar", "el coneixement és objectiu",... Quan els horitzons s'esgoten i ens sentim frustrats o tancats en realitats pobres, apareixen les idees màgiques, esotèriques, il·lògiques... "els àngels vetllen per nosaltres", "tenim moltes vides i vivim en moltes dimensions"... Si la societat està

en perill apareixen les idees comunitàries "som una cèl·lula d'un organisme", "ens hem d'ajudar uns als altres",...

És a dir, en cada moment apareixen les idees que manifesten el que necessitem, no pas el que és.

### **Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360º?**

Això em preguntava jo quan encara no entenia la mesura angular. Creia que per ser més gran una circumferència havia de tenir més graus! Una falsa deducció intuïtiva però il·lògica!

I se m'acut que a vegades cometem el mateix error d'apreciació quan valorem les persones, per exemple. Un ésser humà pot ser mesurat per moltes coses. Podem mesurar o comparar la seva estatura, el pes, les mides del cos. També podem valorar la seva simpatia o sociabilitat. Podem mesurar també - no dic jo que amb encert- la seva intel·ligència. I altres qualitats poden ser objecte d'estudi, quantificació i valoració. Ara bé quan es tracta de mesurar la seva essència, totes les persones tenen 360º.

Què vull dir amb això? Doncs que totes les circumferències, quan les mesurem pel que són, per la seva essència, tenen la mateixa mesura: 360º. Poden diferir per la longitud del radi, per la posició en el pla, pel color com se les representa,... però totes, totes, tenen 360º. I el més important és que l'única mesura que afecta directament al que és una circumferència és el nombre de graus. Tota la resta és accessori i innecessari: mida, posició, color,...

Els humans tenim també una mesura de la nostra essència que és la "naturalesa humana", la nostra humanitat. En això tots, absolutament tots, som exactament iguals: humans. Diferim en la nostra intel·ligència, gustos, nivell d'evolució, edat, condició, gènere, ètnia... però en allò que realment som, som tots el mateix: humans.

I això quina importància té? Doncs molta i no només en el camp dels drets humans i de les condicions socials sinó sobretot en el camp del creixement personal. Hi ha qui creu que una persona és més valuosa o més realitzada pel desenvolupament d'algun dels seus aspectes accessoris, com ara la seva evolució conscient, o la seva intuïció o el seu grau d'il·luminació. Doncs bé, tot això és tan anecdòtic, al meu entendre, com el color dels cabells o el grup sanguini. Són accessoris de l'única naturalesa essencial: humanitat.

I si tinguéssim en compte això veuríem que ja estem tots on hem d'estar. Som humans amb la circumstància que ens ha tocat. Centrem-nos en això, siguem conscients de què ja tenim i som el que hem de tenir i ser. I som perfectes com a humans com totes les circumferències són perfectes. No cal fer res, ni tan sols ser-ne conscients. Només cal ser. I això, ja em diràs tu qui és capaç de evitar-ho! Celebrem quan se'ns dona la claredat de veure-ho.

### **Nàufrags en un oceà de mentida, aferrats a una fusta de creences, volent que en algun lloc hi haqi terra ferma...**

Aquesta és la condició que més s'assembla a la de l'home tal com el concebo. Estem immersos en un univers que és energia i perduts en aquesta immensitat busquem significats, sentit, seguretat.

Tot el que coneixem de la realitat són interpretacions: els nostres sentits filtren el que és i ens donen una visió del món que sabem que és parcial però la prenem com total. Les coses no són com les veiem.



La nostra ment filtra el que els sentits li aporten i amb els mecanismes del pensament (lògica, coherència, significat,..) construeix un món cognitiu pel que naveguem considerant que això és la realitat.

No té res d'estrany que estiguem tan obsessionats en les regularitats, les lleis, les constants... És la nostra manera de sobreviure en el mar caòtic del que és. Ara bé, sabent com sabem que tot és pura interpretació no hauríem de fiar totes les nostres esperances en el que inventem d'aquesta existència ja que és només el fruit del nostre desig.

Perduts en un somni absurd neguem la realitat i obliguem les coses a mostrar-se sota una aparença de coherència. Quan les coses no quadren, perquè mai no poden quadrar, inventem interpretacions, excepcions, excuses... per seguir mantenint unes creences que ens donin esperança.

Ara bé, quina esperança hi pot haver en un somni? Només una: despertar. Quina esperança en un oceà infinit absurd? Només una: saber que som aquest oceà amb tot el que conté.

**Ahir va dir que  $x=5$ ; avui ha dit que  $x=13$ ! La senyoreta ens vol enredar. No penso fiar-me'n més...**

A vegades els acudits poden ser llegits com a lliçons. Avui aprofito aquest acudit del nen desorientat per la canviant opinió de la senyoreta respecte el valor de X.

En realitat ens passa sovint que donem respostes o fem afirmacions com si fossin valors absoluts, com si la seva veritat o convicció no depengués de res més que d'elles mateixes, i a mi em sembla que tot el que diem o afirmem té un valor algebraic, és a dir que el resultat, o l'opinió, sempre depèn de les premisses.

En efecte, el valor de x depèn de les circumstàncies anteriors. És només coneixent tots els factors que afecten a aquest valor que el podem definir. Per això el resultat de les igualtats o equacions són sempre variables malgrat l'expressió sempre comença per un "x igual a".

Les nostres afirmacions també funcionen així. "T'estimo", "és la democràcia", "mai no ho faré", "m'agrada aquest restaurant", "el Barça és el millor",... i ja podeu posar aquí les afirmacions que vulgueu. Podreu observar fàcilment que el valor d'aquestes expressions depèn de molts factors que si no es tenen en compte no podem entendre com un mateix enunciat pot tenir tants resultats diferents.

"T'estimo i per això et pego", "T'estimo i per això et convido a sopar", "T'estimo i per això et faig l'amor", "T'estimo i per això me'n vaig"...

"És la democràcia i per això tenim el dret a decidir" o "És la democràcia i per això no tenim el dret a decidir perquè la constitució no ho permet".

"Mai no ho faré perquè tinc una dignitat" o "Mai no ho faré perquè tinc por".

En cada cas la frase només s'entén si tenim en compte les circumstàncies que la precedeixen. Coneixent-les totes ho podem entendre tot i desconeixent-les ens sorprenem, jutgem i critiquem les persones d'incoherents.

I el mateix passa amb afirmacions fetes per nosaltres mateixos en diferents moments de la nostra vida. Les podem repetir iguals amb significats diferents perquè nosaltres ja no som els mateixos. O bé les formulem des de llocs o àmbits diferents i adquireixen així nous significats.

I és que el valor de les nostres afirmacions, com el de la x sempre és el mateix: depèn!

**Quan descobreixes la falsedat d'una creença teva, t'alliberes i quan en confirmes una, t'esclavitzes.**

Una llei universal de l'existència humana és que el seu desenvolupament es produeix per etapes. Cada una de les dimensions en què es despleguen les nostres potencialitats (físiques, emocionals, racionals, morals,...) evolucionen seguint unes pautes concretes i comunes per a tothom.

Tots els nens comencen gatejant, després passen al bipedisme primitiu, evolucionen a la marxa segura i finalment corren. Pel que fa a la intel·ligència, totes les persones hem començat tenint una intel·ligència sensoriomotriu, hem passat al pensament pre-operatiu, després a l'operatiu i finalment al pensament formal. Respecte a l'ètica, tothom comença sent egocèntric, molts evolucionen a l'etnocentrisme i encara alguns arriben al mundicentrisme. Aquestes pautes són universals i s'han de seguir forçosament.

Tot això cristal·litza en una visió de l'home com a ésser que transita per diferents estadis d'evolució. Això ho ha estudiat molt bé Wilber i molts altres autors. Cada un de nosaltres estem, sense saber-ho en un estadi d'evolució determinat.

Fent una comparació podríem dir que és com si escaléssim una muntanya. Tothom està en un esglaó o nivell determinat. Només tenim accés a la realitat des d'allà i per això tenim la creença que el món és tal com nosaltres el veiem, però sovint només veiem el que podem veure perquè estem en un nivell fix.

Des del nivell on som només podem veure el que veiem i el que vèiem quan estàvem als nivells inferiors. Mai tenim accés als nivells superiors donat que en desconeixem la seva existència. És com l'adolescent que pot entendre l'infant perquè ho ha sigut i a l'adolescent que és, però no pot entendre l'adult perquè mai no ho ha sigut. Els adults podem entendre els adolescents i els nens però no els vells.

Doncs bé, estancats i entossudats en què la realitat que veiem és l'única i absoluta, quedem atrapats pels nostres condicionants. No podem accedir a nivells superiors perquè en desconeixem la seva existència. Només hi ha una manera d'evolucionar i transcendir el nivell en què estem que és experimentant la seva falsedat o la seva parcialitat o la seva incompletesa.

Això però costa molt perquè usem tota la nostra energia en confirmar les creences que tenim i no pas en qüestionar-les. Per això l'evolució individual i col·lectiva resulta tan feixuga: perquè ha d'anar en contra una força conservadora molt potent que ens empeny a confirmar tot el que creiem saber.

La filosofia i la saviesa profunda ens convida a qüestionar-ho tot. Nietzsche deia que cal filosofar amb el martell, és a dir, destruint el que creiem saber. Popper afirmava que només avança la ciència quan falsa les seves hipòtesis i no pas quan les confirma.

Animem-nos doncs a qüestionar tot el que creiem saber. No és especialment complicat donat que la major part de les nostres conviccions són molt tènues, poc fonamentades i gens evidents. La dificultat no està en la solidesa contra la que ha de lluitar el martell sinó en l'ús timorat del martell.

Només podem créixer trencant el model que sostenim, com les serps que han de mudar la camisa. Un cop esberlat el paradigma al que ens hem acostumat, ens sobrevé un neguit normal que si el travéssem ens du a una nova concepció del que som. Aquest nou estadi s'haurà de construir, consolidar i sostenir un temps, però el seu destí a la fi és el mateix: ser destruït novament.

Allibera't descobrint la falsedat del que creus i abandona la necessitat de confirmar i demostrar que el que penses és la veritat. I això fins quan? doncs fins que ja no puguis fer-ho més. Un cop allà hauràs trobat la Veritat.

**Que cada acció que fas sigui bella, bona i veritable; així ajudes a omplir l'univers de bellesa, bondat i veritat.**

Rentar-nos les dents, fer una torrada, saludar un company de feina, aturar el cotxe en un semàfor,... Durant el dia fem infinitat d'accions petites, imperceptibles, quasi totes de manera automàtica i inconscient.

Si aconseguim posar atenció i fer-les belles, bones i veritables, engendrem una energia positiva que va directament a un magatzem universal de bellesa, bondat i veritat que està a la disposició de tothom.

Sembla una idea extravagant. Segurament és una idea poètica, o potser quàntica, o potser fantasiosa però funciona.

De fet nosaltres podem saber com fer de forma més bella, bondadosa i vertadera una truita. I ho sabem perquè tenim una intuïció profunda de la bellesa, de la bondat i de la veritat.

Aspirem sense saber-ho a aquesta plenitud. Fer una cosa bellament té molt a veure a fer-la amb elegància, lentitud, proporció, consciència estètica de tots els elements sensorials. Quan ens hi esforcem, aconseguim ràpidament discriminar l'acció vulgar de la bella.

Fer una cosa de forma bondadosa té molt a veure amb la intenció, amb l'actitud, amb el sentit que li donem. Si aconseguim que encaixi amb una visió àmplia del que és bo per a tothom, sovint apreciem aquest plus de bondat que pot tenir qualsevol acció.

I finalment una cosa veritable és aquella que és autèntica, coherent, que és percebuda com el que és: un fenomen inevitable de la vida, una simple acció còsmica a través de nosaltres. Només ens farà falta un xic de pràctica.

Necessitem que les persones generin aquest actes de bellesa, bondat i veritat perquè així s'omple el repositori d'aquests valors absoluts que, a mida que s'acumulen en un camp energètic general, tendeixen a generar cada cop més bellesa, bondat i veritat.

I una de les coses que més podem fer i més necessitem és pensar de forma bella, bona i veritable. Els pensaments conscients de qualitat són el principal factor de progrés per als humans. El que pensem té molta importància per a tot el món. Els pensaments s'acumulen i tendeixen a densificar-se de manera que moltes persones els tenen a l'abast i el pensen. Els pensaments generen emocions i les emocions, accions.

Podem fer molt per a millorar el món. No fer més coses sinó fer-les amb més qualitat. Així, no només evitem la generació d'accions i pensaments de baixa energia i negatius, sinó que reproduïm els patrons que alimenten el nostre creixement i la nostra realització.

**Hi ha una Veritat però moltes veritats. Petit catàleg de veritats.**

Quan preguntes algú per la veritat, quasi sempre sents: "Quina veritat? Cadascú té la seva veritat!" Segons això, la veritat és quelcom personal, subjectiu, que depèn de cada circumstància humana.

El que no sabem és si és veritat això de que "cadascú té la seva veritat". Perquè si fos veritat ho hauria de ser per a tothom i això ja seria una veritat objectiva i entràriem en el relliscós terreny de les paradoxes.

Jo personalment crec que hi ha una Veritat absoluta que s'ha d'escriure amb majúscula. I també crec que hi ha veritats particulars i personals, que poso en un lloc jeràrquicament inferior.

Aquestes veritats personals són molt útils perquè ens permeten conviure sense problemes. Cadascú pot tenir la seva veritat mentre no perjudiqui els altres. D'això en diem tolerància però també en podríem dir relativisme o passotisme.

És ben interessant saber què és veritat i què no ho és. O al menys a mi m'ho sembla. Potser no podrem saber quina és la veritat en cada moment però hi ha alguns criteris per a discernir quines afirmacions podem catalogar com a vertaderes i quines no.

Això vol dir que, quan no ens entenem respecte a la veritat, podem sospitar que no estem parlant ben bé del mateix, que potser empren criteris diferents per a discernir la veritat.

Presento a continuació un llistat de criteris que ens poden servir per a aclarir-nos al respecte:

1. La veritat com a correspondència: diem que és veritat quan el que jo dic i el que es constata coincideix. Per exemple, si dic: "aquí damunt la taula hi ha una ampolla d'aigua" i mirant damunt la taula la hi veiem, podem dir que hem dit la veritat.
2. Veritat com a consens: hi ha coses que són veritat per la senzilla raó que hem decidit que sigui així. Per exemple, jo em dic Josep M. perquè els meus pares van acordar que aquest fos el meu nom i tothom accepta que així és com em dic. Si em fes musulmà i em canviés el nom, passaria a dir-me Mohamed, per exemple, i seguiria essent veritat. Això vol dir que les veritats de consens no depenen de res més que de la nostra voluntat.
3. Veritat de coherència: són veritats que ho són pel sol fet que són coherents amb altres veritats que hem acceptat que ho són. Per exemple: "si calculem l'òrbita d'aquest nou planeta que hem descobert, descobrirem una regularitat". Això és coherent amb la teoria de la gravitació universal que donem per vertadera i per tant ho donarem per vertader.
4. Veritats comprovables: són aquelles que prediuen les conseqüències a partir de certes causes i que quan s'apliquen les causes, efectivament, apareixen les conseqüències. És important que això és així encara que no entenguem el mecanisme pel qual funciona. Així per exemple, si jo dic que saltant damunt una rajola de casa s'encén el llum del patí i això passa, efectivament, cada cop que ho faig, podem dir que és veritat comprovada.
5. Veritats formals: són veritats que no es refereixen a res material i que se sustenten per la coherència interna que tenen. Són totes les veritats matemàtiques i lògiques. Així, si jo dic "Tots els tucs són tecs i tots els tecs són tacs" serà veritat que "tots els tucs són tacs" i no importa que tuc, tec o tac no signifiquin res, perquè signifiquin el que signifiquin, estaran expressant veritat.
6. Veritats de fe: No se'n podria dir pròpiament veritats, sinó creences. Però com que n'hi ha moltes i moltes d'aquestes veritats, les afegixo. Les veritats de fe són les que no necessiten cap comprovació, ni coherència, ni lògica, ni consens... Per exemple quan dic: "la verge Maria va concebre per obra de l'Esperit Sant". No necessàriament han de ser veritats religioses. La majoria no ho són. Tenim fe en la nostra filiació, en el que diu la ciència, en la geografia que ens han ensenyat encara que no l'hàgim visitat, etc...

Una de les versions més perverses d'aquesta veritat és la que admetem com a vertadera pel sol fer que ens agrada que ho sigui. Això alimenta el populisme, la nostra visió del món i estanca el nostre creixement.

En fi, ara la pregunta seria: "La veritat: tothom té la seva veritat, quin tipus de veritat és?"

A mi em sembla que no és de correspondència perquè hi ha gent que no ho creu, ni de consens pel mateix motiu, ni de coherència perquè no és coherent que tothom tingui la seva veritat menys en aquesta afirmació que seria absoluta i objectiva o sigui contrària al relativisme que predica. Tampoc és comprovable, òbviament, ni formal perquè es refereix a una cosa existent. O sigui que tenim un problema per a classificar-la.

Aquest problema és el fonament de la impugnació a la totalitat de la teoria de les veritats relatives. Ens queda el tema de la Veritat absoluta, un tema gruixut i transcendental que no podem abordar des de la mirada intel·lectual. "El món funciona amb veritats relatives? La gent està contenta amb veritats relatives? Doncs, per què ens hem de preocupar de la Veritat absoluta...?", deia un que no era filòsof...

**No és segur que demà surti el sol però és segur que, si avui és dilluns, demà serà dimarts.**  
**Tampoc és segur que jo mori però és segur que jo soc.**

Faig servir la paraula "segur" en l'accepció de cert, veritat. No és veritat absoluta que demà sortirà el sol però ho és que si avui és dilluns, demà serà dimarts. I tampoc és una veritat absoluta o indiscutible que jo hagi de morir però en canvi, sí ho és que jo soc. O sigui que avui parlo de veritat, de diferents maneres de considerar-la. De com, si no distingim contextos conceptuals, podem confondre'ns respecte a la certesa o falsedat del que enunciem.

En aquest títol hi ha com a mínim tres classes de "veritats". La menys fiable, que no és ni veritat, és la creença que si una cosa ha passat sempre seguirà passant sempre. Això no té cap fonament lògic però és un hàbit mental molt útil. La nostra vida seria un infern si no poguéssim pressuposar que els fenòmens segueixen unes lleis, és a dir, que tenen tendència a repetir-se en les mateixes circumstàncies.

Des del punt de vista lògic no té cap sentit que tot s'hagi de repetir però la nostra experiència sembla confirmar-ho. També tenim múltiples experiències de coses que es repeteixen moltes vegades i en un moment donat tenen una fi diferent: una bombeta que sempre s'ha encès fins que s'ha fos; un home que sempre ens havia tractat amb amabilitat i un dia ens escridassa, etc.

Costa més però pensar que jo no moriré perquè creus que tothom ha mort fins ara. Encara que així fos, res no diu això de la certesa de la teva mort. Pot haver-hi causes desconegudes que ho evitin. I el sol ha sortit cada matí des de fa molts milions d'any, però sabem que amb molta probabilitat deixarà de fer-ho quan s'extingeixi, cosa que nosaltres segurament no veurem. També podria ser que per causes que ara desconeixem, el sol deixés de sortir demà.

O sigui que allò que donem per cert no ho és. Fins aquí la ment escèptica es pot sentir inclinada a admetre-ho. Ara bé, què hi ha de les veritats certes o segures que demà serà dimarts si avui és dilluns?

Aquesta és una veritat de consens que se'n diu i que vol dir que definim les coses de manera que mantinguin una coherència entre elles. Hem acordat que el dia que va després del dilluns és el dimarts, o sigui que no podrà ser el dimecres per definició. Així de senzill i de contundent. Tant com que 1+1 són 2. I això serà sempre així mentre mantinguem que "1" és la unitat, que "+" és la unió i "2" és la dualitat.

Respecte a la veritat que jo soc, aquí trobem la tercera versió de la veritat: aquesta és una veritat essencial que transcendeix la lògica i ens demana la posició de consciència atenta per a constatar-ho. Si ets conscient de tu mateix, si t'adones que t'adones, t'adonaràs que ets alguna cosa. No sabràs quina però no podràs evitar saber que ets.

En resum: la veritat no és un territori fàcil. Cal molta atenció per a parlar de la veritat, de les veritats, de la Veritat absoluta i única. Possiblement el més important ara és veure que la majoria de les nostres "veritats" són només creences, opinions i coherències lògiques o costums mentals. Res pel que valgui la pena matar i ni tan sols discutir vehementment.

## VERITAT

Si la Veritat en majúscula tingués un nom seria SER. No hi ha més. Tota la resta només és, en el millor dels casos, oportunitats i mitjans per a arribar-hi.

***Una veritat que pot ser dita no és una veritat.***

***La veritat que es pot dir ja no és veritat.***

***Si vols veure la veritat... tanca els ulls!***

***No cal cap esforç per rebre la veritat evident. Si t'esforces no estàs davant la veritat evident.***

***Quan l'esperit apunta a la veritat transgredeix totes les normes i salta totes les barreres.***

***L'únic esforç que hem de fer per a aconseguir la plenitud és el de descobrir que ja la tenim.***

***La veritat que més m'interessa és l'absoluta sobre el "ser".***

***Només conec 5 atributs de la veritat: invisible, inaudible, inodora, insípida i impalpable.***

***Així com l'ull de la carn no suporta la llum del sol, així tampoc l'ull de la ment no suporta la llum de la veritat.***

***La veritat ens acosta a la realitat i amb aquest coneixement ens fem més reals.***

***La veritat m'ha fet fora de la vida.***

***La veritat no és un èxtasi.***

***No fonamentis la veritat en allò que pot ser dubtat.***

***No hi ha una opinió sobre la veritat, però hi ha una veritat sobre l'opinió.***

***La veritat només pot ser descoberta. Mai transmesa!***

***La veritat i la felicitat es van mirar al fons dels ulls i van fer l'amor.***

***Coneixem la realitat quan descobrim que som ella.***

***La veritat absoluta existeix! De fet és l'única cosa que existeix.***

***Tot és veritat.***

***La veritat exigeix desvelar 4 enganys: 1. que ets algú lliure que pot controlar la seva vida; 2. que ets algú; 3. que ets i 4. que.***

***Veritat, bondat i bellesa són la mateixa cosa vista amb l'intel·lecte, el cor o els ulls.***

***En estat de consciència ordinària o condicionada, la veritat és una qualitat de la realitat. En estat de consciència expandida, la realitat és una qualitat o dimensió de la veritat.***

***M'han fet dubtar de totes les formes i circumstàncies de la meva existència però no de la meva existència. Qui soc?***

***L'única cosa segura i vertadera és que tot existeix. Com a objecte, com a idea, com a emoció o com el que sigui, però existeix!***

***La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la.***

"Aletheia" és el nom grec de la Veritat -escrita així, en majúscula-, és a dir, la veritat absoluta entesa com a la captació de la realitat mateixa.

Aletheia significa, etimològicament, "allò que no està ocult". És a dir que només quan copsem les coses clarament, sense els vel·ls de l'aparença, la distorsió o l'engany podem assolir la Veritat. En aquest sentit la tasca de recerca de la Veritat consisteix en "desvelar" (en el sentit de "treure el vel") a les nostres percepcions, coneixements, idees o creences.

I quins són aquests vel·ls que oculten la realitat? Doncs múltiples i summament convincents. Són tan persistents aquests vel·ls que els confonem amb la realitat mateixa i acabem identificant l'embolcall amb el contingut. Com si algú cregués que una guitarra és la funda que la conté, que una persona és el vestit que porta o que un plàtan no és més que una escorça groga i poc comestible.

Aquests vel·ls se sustenten per la fe que tenim en els òrgans que ens els presenten. Tendim a creure que les coses són tal com les veiem, que les relacions tal com les sentim, que la nostra identitat és la nostra autoimatge, que les coses són, en definitiva, tal com se'ns apareixen.

La tasca complicada és desvelar els coneixements fins a reduir-los a la seva més pura essència i això només es pot fer a través de la intuïció transcendental o de la raó. La percepció i les emocions són incapaces de dubtar d'elles mateixes. Si ho estic veient i tocant, no puc percebre que no existeix! Si estic vibrant emocionalment i experimentant una emoció intensa, no puc acceptar que allò no sigui veritat.

I malgrat tot, la raó ens ensenya i demostra que el que veiem no existeix i que el que sentim no és més que un invent del nostre ego. L'automatisme perceptiu i la identificació emocional ens impedeix acceptar-ho i es rebel·la. Neguem les evidències de la raó perquè som addictes a l'aparença.

S'ha demostrat científicament que les coses no són com semblen. Els colors són pures percepcions de la ment, per exemple, no existeixen a la realitat. Per altra banda, les emocions són reaccions personals a les nostres percepcions i pensaments. Són automatismes psíquics d'adaptació i supervivència. A qui li agrada, però admetre que les bases del que coneix són falses?

Només si estàs disposat a admetre que la Veritat està oculta sota uns vels d'aparença estaràs motivat per a desenvolupar al màxim la raó, i fer-ho fins a les darreres conseqüències, que són ben radicals.

La raó no ens donarà la Veritat ni ens hi portarà. Ara bé, traient enganys, llevant vels, descobrint les trampes del món aparent, t'aclareix el terreny.

Fa falta un darrer pas que la raó no pot donar, però que sense aquest treball previ de desbrossament radical tampoc és possible.

### **Ja ningú no estima la Veritat. Tots volem la felicitat com a amant...**

Tot i que la Felicitat absoluta s'identifica amb la Veritat absoluta (i els que no creuen en absoluts poden deixar de llegir aquí), els humans ens esforcem constantment per seguir un dels dos camins: o perseguir les petites veritats amb la il·lusió de descobrir la gran Veritat o procurar-nos moments de felicitat esperant trobar la gran Felicitat.

Donat que normalment és una recerca a cegues, ja que no sabem ben bé què busquem i fins i tot la majoria afirma que no existeixen tals absoluts, el nostre dia a dia és un desplegament d'accions per tal d'assolir alguna cosa. Quina? No acostumem a preguntar-nos-ho però això no implica que no tinguem una resposta. Fins i tot qui deambula perdut va a algun lloc encara que no sàpiga quin és i encara que doni voltes en cercles.

No sabem ben bé què volem, però estadísticament la gent afirma voler ser feliç. Sembla que aquest objectiu justifica tot el que fem. Volem estar bé, el benestar. El plaer i la gratificació són els nostres objectius més reconeixibles.

Amb tot, aviat tenim la consciència de què és impossible assolir aquest estat de forma continuada i amb una resignació madura afirmem que la felicitat són moments...

I és que segurament confonem sentir-nos feliços amb ser feliços. No és el mateix sentir-se sa que estar sa, ni sentir-se estimat que ser estimat, ni sentir-se marcià que ser-ho! I ja que la discriminació entre sentir-se feliç i ser-ho exigeix un treball de recerca de la veritat, optem per conformar-nos amb el sentiment de la felicitat. No és d'estranyar que la felicitat, així entesa, sigui tan fugissera. Tots els sentiments o estats d'ànim són per naturalesa canviants. Qui fonamenta el seu anhel en una cosa canviant està condemnat a no assolir-lo.

Són moltes les coses que podem preguntar-nos sobre la felicitat i potser totes les preguntes en n'allunyen si seguim volent sentir-nos bé. La incertesa, el dubte, no acostuma a ser un espai de plaer per a qui no hi ha anat voluntàriament.

Si vols ser feliç, estàs disposat a qualsevol cosa? Perjudicaries a les persones que estimes per tal de ser feliç? Prendries una droga que et faria permanentment feliç? Quasi tothom respon negativament a aquestes preguntes i per això podem deduir que la felicitat no és un objectiu últim ni incondicional.

Cal afrontar en algun moment el tema de la veritat. Quina és la veritat sobre la felicitat? Què és la felicitat, quina és la seva naturalesa? Sense aquests plantejaments no la podrem aconseguir perquè ningú no pot anar Samarcanda sense qüestionar-se on és i assegurar-se de saber si hi ha arribat. Pots arribar a qualsevol lloc que t'agradi i dir que ets a Samarcanda però, és realment això el que vols? Aleshores no volies anar-hi sinó simplement sentir que hi ha anat.



Mentre busques la Veritat és probable que trobis la felicitat. Per contra, és molt difícil que trobis la Veritat si només pretens "sentir-te feliç".

Potser la felicitat que perseguim és l'anestèsia momentània que ens permet transitar pel sense-sentit de la vida amb una certa comoditat. En algun moment, però, si optes per la recerca radical, hauràs de renunciar a les coses incompletes i iniciar el viatge definitiu de descobrir què ets, o sigui trobar la Veritat.

**La veritat és per a ser viscuda, no proclamada.**

La veritat, no les opinions, és per a ser viscuda. Quan assoleixes la veritat t'alegres perquè en ella conflueixen la bondat i la bellesa. Per això saps que ets davant la veritat i no en dubtes.

Cert que la veritat es pot confondre amb la certesa o la convicció i també elles poden aportar bondat i bellesa però com que la veritat és una experiència íntima, no necessita ser proclamada o predicada.

La veritat és una descoberta personal i és molt plaent compartir-la amb qui la pot acceptar però és impossible d'imposar-la a qui no hi ha accedit per ell mateix. Per això podem desconfiar amb fonament dels qui ens volen convèncer de la seva veritat. Una cosa és compartir i una altra imposar.

A vegades les veritats que trobem són incòmodes i ens posen en situacions ben complexes. Què passa quan una veritat s'oposa a una creença generalitzada? Què passa quan una veritat s'enfronta o nega un dogma de fe?

Miguel Servet al S.XVI fou condemnat a morir cremat per defensar unes veritats sobre la Trinitat. Amb goig va acceptar el suplici perquè per a ell era pitjor renegar públicament del que sabia.

Per contra Galileu, per aquells mateixos temps, va renegar del coneixement cert que tenia sobre el moviment dels astres per tal d'evitar la mort en mans de la Inquisició.

Aquí tenim dos exemples de com afrontar la defensa de la veritat. Considerats com a símbols de dues postures, i més enllà de la complexitat que envolta l'anàlisi d'aquests dos casos, la veritat no requereix que ningú doni la vida per ella. No afegeix res a la veritat el sacrifici o la convicció i afany amb què es prediqui.

Més aviat, com hem dit, un excés de zel per la defensa d'una veritat ens remet més al fanatisme que a la il·luminació.

**L'única religió seria l'humanisme. L'única fe, la bellesa. L'única doctrina, la bondat. L'únic déu, la Veritat.**

Concebo la religió com un estadi transitori pel que poden passar els humans en el seu procés de desenvolupament. Lamentablement, molts s'hi estanquen i col·lapsen la seva evolució.

En el moment que es transcendeix l'egocentrisme i es percep la realitat com una cosa externa, fixa, absoluta, immutable... apareix la fantasia del creador i la seva obra. Les religions ofereixen un relat que imposen als creients a canvi de confort moral, emocional i social. Això és el que busquen els creient: alguna cosa per creure ja que no poden suportar el buit existencial i no tenen autonomia encara per a fer la pròpia descoberta de la realitat. Potser per això importa tan poc que els relats religiosos tinguin lògica o coherència.

Potser hauria d'haver aclarit que la religió i l'espiritualitat són coses ben diferents. La religió és emocional, social, pre-racional, rígida, discriminadora -els meus no són com els teus-, ritual i uniformadora. L'espiritualitat, per contra, és intuïtiva i transcendental, íntima, post-racional i unificadora. He escrit sobre això amb major amplitud en aquesta entrada.

Entenc doncs que la religió no morirà mai com no desapareixerà mai l'adolescència o la menopausa perquè quasi tots passem, en un moment donat de l'evolució, per aquest estadi màgic on el sagrat ens ofereix explicacions que la nostra ment anhela i que els nostres pares i la nostra societat ens donen com a dogma. De forma natural, la racionalitat crítica qüestiona i desmunta la quimera religiosa i sovint apareix una fase d'escepticisme i ateisme racional. L'evolució, però, no acaba aquí i podem descobrir les realitats transcendents superant els límits de la raó i assolint el coneixement espiritual.

M'agradaria doncs que la religió fos un estadi de transició i que com a tal es tractés en una societat madura. Això vol dir que els religiosos no puguin imposar al poder civil cap condició però que puguin transitar pel seu estat amb el respecte de tots. I aquest respecte implica que puguin ser i siguin qüestionats i que les seves creences afectin a l'àmbit privat.

Les religions -no la vivència espiritual- són per a mi un estadi infantil, de transició i de manca d'autonomia moral. Com a fenomen social se situa al nivell etnocèntric i això vol dir que els religiosos s'identifiquen amb els seus i s'esforcen per diferenciar-se dels altres. Per això les religions han provocat tantes guerres i desgràcies, perquè són discriminadores.

I per això he escrit al titular que si hagués d'acceptar una religió, només n'acceptaria una que aglutinés tota la raça humana, la humanitat sencera. Seria per tant l'humanisme, entès no en el sentit del moviment cultural del segle XV sinó en el sentit de moviment ideològic centrat en l'home. No en Crist, Mahoma, o Buda, sinó en l'home.

Caldria tenir fe en la bellesa i treballar per a ella ja que és la confirmació sensorial de la Veritat i caldria predicar l'únic manament de la bondat. Al final, només podem rendir-nos a la Veritat absoluta que és la mateixa per a tothom.

Però jo mateix veig que el que proposo és absurd perquè si algú busca la Veritat, actua sota el guiatge de la bondat i cerca la bellesa en tot el que fa i és, quina necessitat tindria de cap religió?

### **La Veritat et farà lliure i les veritats et faran esclau.**

Hi ha una única Veritat que escriurem amb majúscula i moltes veritats que s'ajusten a les distintes necessitats de la nostra ment.

Això que acabo de dir és una d'aquestes veritats que segueix algun dels diferents criteris de veritat que hi ha: veritats de consens, de correspondència, de coherència, pragmàtica...

Les veritats són afirmacions sobre la realitat que sempre requereixen algun altre tipus de veritat prèvia per a sostenir-se.

Així per exemple, quan parlem de veritats de correspondència que són les que descriuen el que els sentits ens indiquen (el mar és blau, el gel és fred...) hem de donar per descomptat que el que percebem i el que existeix és el mateix, cosa molt discutible. Igualment quan parlem de veritats de consens (Madrid és la capital d'Espanya, tots els homes som iguals...), pragmàtiques (si pitjo l'interruptor el llum s'encén...) o coherents (dos més dos són quatre...) hem de donar per descomptada l'existència d'allò sobre el que prediquem, i sovint també, els judicis que s'hi suposen, per exemple que podem distingir

clarament què és i que no és "pitjar", "encendre", "sumar",... cosa que també podem discutir llarga estona.

Resumint, les veritats són afirmacions que tenen alguna condició que dona certesa a qui la diu però necessiten un cert consens per a que siguin útils. (El tema de la utilitat de les veritats és una altra de les qüestions filosòfiques profundes.)

El fet és que totes les veritats són discutibles i poden ser qüestionades. Cap no se sustenta de manera absoluta i això fa que la gent digui "és la teva veritat" o "és la meua veritat" amb tota normalitat, sense adonar-se que dient això ja estan atemptant contra el principi de la Veritat i és que ha de ser única i absoluta.

Molta gent no creu en la Veritat i accepta el relativisme o escepticisme extrem més com una forma de conviure sense conflicte que com una actitud filosòfica.

Els qui defensen que no hi ha Veritat, creuen que és veritat això que diuen? És una contradicció! Si exclous la Veritat res ja no se sustenta i tot és defensable. Això és el que ens passa. Ens sentim còmodes amb les nostres invencions a les que atribuïm veritat perquè ens fan la vida agradable.

Sense adonar-nos-en, aquestes veritats parcials o inventades ens lliguen a tot un sistema de creences que no podem tocar perquè sinó les nostres "veritats" perillen. Aquest és l'esclavatge, el preu que paguem gustosos per tal de sostenir les nostres "veritats".

He parlat de les veritats. Què hi ha, però, de la Veritat? És senzilla, obvia, coneguda de tothom, inútil, absoluta i fàcil de dir: Ser. El proper dia intento explicar-ho suposant que calgui i sigui possible.

### **No es tracta tant de saber la veritat com de descobrir la mentida.**

Quan descobrim la falsedat d'alguna cosa important entrem en crisi. De sobte ens envaeix una sensació d'inseguretat insuportable. La nostra ment caòtica i desorientada busca una explicació alternativa als fets que s'han demostrat enganyosos.

Crec que hi ha un perill en aquestes situacions traumàtiques que consisteix en adherir-nos a narratives alternatives sense haver-les fiabilitzat. Potser el rigor i la duresa amb què rebutgem determinats fets no s'avé amb la credulitat o superficialitat amb què acceptem propostes alternatives. És com si diguéssim "si no és això, ha de ser això altre!" Sovint a "això altre" només se li demana que existeixi, que hi sigui, que no permeti el buit o la incertesa. El seu valor de veritat és poc important en aquests moments com és poc important si és guapo o lleig el metge que et salva la vida.

Ve a conte tot això de diverses converses telemàtiques que sostinc amb persones ben interessants i intel·ligents que em plantegen les teories conspiracionistes i em fan veure que, segons com, poden tenir tant fonament de credibilitat com les explicacions majorment acceptades.

Crec que en aquest debat més que la veritat hem de considerar la credibilitat. Una creença racional sempre serà per a mi més ben fonamentada que una d'intuïtiva, visceral o emocional. No dic més vertadera, dic més fonamentada.

Això és discutible però és la meua posició. Els meus arguments són que si hem de parlar d'això, si ho hem de debatre i arribar a consens cal que ho fem de manera racional perquè si no no existeix diàleg ni acord possible. Algú pot dir que creu "A" i dir que no té arguments però que ho creu. Jo no el puc contradir. Només puc dir que jo crec "no A". Fi.

Per contra, si s'argumenta, podem descobrir quines són les fonts del coneixement, quina fiabilitat les hi atorguem i descobrirem els nostres propis filtres cognitius. I aquest és l'aspecte més important de tots. Per què creiem el que creiem? Per què donem credibilitat a unes coses i no a altres?

Si descobrim biaixos cognitius en nosaltres mateixos haurem avançat molt. Si veiem que ens fem del coneixement "injustificat" i autosustentat, podem descobrir la nostra necessitat compulsiva de compartir i unir-nos als que pensen igual que nosaltres.

Si ens adonem que creiem allò que ens convé, podem ser conscients de com supeditem la veritat a la seguretat i confort.

És al nostre sistema cognitiu a qui hem de dirigir la mirada crítica. No tant saber què és la veritat com saber què és la mentida i començant per les mentides que poden crear les nostres distorsions cognitives.

## **LES CREENCES**

---

Les creences són la forma de coneixement més extensa de la que disposem. Jo diria que quasi el 90% del que creiem saber és creença. Fins i tot el coneixement dels sentits es fonamenta en la creença que la realitat és *captable* pels sentits. De fet els tenim tan interioritzats i són tan fortes les sensacions de certesa que ens donen que resulta quasi impossible percebre la seva artificialitat i la seva fragilitat.

Moltes de les nostres creences no estan al servei de la veritat sinó al servei de la nostra comoditat. Tendim a creure tot allò que ens conforta i reafirma el món que ens hem construït. Costa molt qüestionar les creences però inefablement és el primer esforç que cal fer si volem afrontar de manera radical la recerca de la veritat i obtenir l'autèntic coneixement.

***És igualment inhumà sotmetre algú a calor extrema com a fred extrem.***

***Ven creences i compra perplexitat.***

***La gran feina dels estudiosos es aconseguir que els textos importants diguin el que ells creuen***

***Ortega diu "les idees es tenen, en les creences s'hi és". Jo penso que cal tenir creences però que vivim en les idees.***

***Sé, pels primers documentals que hi ha filmats, que la gent abans es movia molt de pressa, no parlava i el món era en blanc i negre.***

***Creem el món amb fe i el mantenim amb tossuderia.***

***La saviesa et dona el poder. La fe te'l treu.***

***Què creus que creus?***

***"La fe és creure en el que no veus; i la recompensa es veure el que un creu" va dir Sant Agustí. Un magnífic exemple d'autohipnosi, vaja!***

***Conviccions rocoses sense fonament ocupaven tots els racons del seu cervell. No hi havia lloc ni per a la dinamita racional***

***Diem que ho tenim a la memòria perquè ho hem viscut, però en realitat diem que ho hem viscut perquè ho tenim a la memòria.***

***La validesa dels arguments que ens donen no depèn tant de la seva coherència interna com de si estan d'acord o no amb les nostres creences***

***La realitat no existeix. Només existeixen les idees que tu et fas de la realitat.***

***No cal que una frase l'hagi dit Einstein per a prendre'ns-la seriosament!***

***Preferim patir i morir amb la nostra ideologia que no pas gaudir i salvar-nos canviant-la.***

***La vida és massa curta per no creure en la sensatesa i massa llarga per no creure en tonteries.***

***La primera suma que va entendre era 3+2 i ara encara és de la secta del 5.***

Deu ser una característica humana: en un moment donat trobem una veritat o un fet que ens aclareix l'existència i quedem atrapats per l'estructura a través de la qual se'ns ha mostrat. És com si algú trobés un mapa del tresor en una biblioteca i a partir de llavors prediqués la biblioteconomia com a mitjà per enriquir-se.

I de fet això és el que ens passa sovint. Meravellats i admirats de com apareixen certes realitats noves a la nostra vida, considerem que tenen més a veure amb qui o com ens han arribat que no pas amb el moment i l'actitud amb que ho hem trobat.

Normalment, en algun moment del nostre creixement personal, trobem respostes o vies de coneixement en idees, en organitzacions o en persones. En contacte amb algunes d'aquestes instàncies se'ns fa una llum i avancem. Sentim una gran satisfacció per aquesta circumstància i en el nostre anhel de fixar la font del coneixement ens adscriuim a l'estructura o l'embolcall amb l'ànim de seguir aprenent. El que no considerem és que molt sovint el creixement es dona quan estem preparats i que la descoberta d'alguna cosa important pot passar a través de qualsevol instrument, ja sigui una trobada, una persona, una ideologia o un símbol sempre i quan tinguem l'actitud adequada. Som nosaltres i no l'altre qui és font de coneixement.

Si no ho entenem així no només ens quedem estancats en una manera d'entendre el món sinó que abandonem el nostre potencial per a seguir creixent i oblidem el nostre poder d'aprendre a través de qualsevol cosa a canvi d'una fidelitat a la ideologia o la persona a través de la qual, en algun moment, vam aprendre.

Per això dic que entendre la suma és molt més que saber el resultat d'una suma. Quedar-se en un simple resultat és renegar a tot un sistema de càlcul que et permet calcular amb qualsevol quantitat.

Com he dit, els més importants "fixadors" del creixement, simples mitjans als que sovint atribuïm poder tot renegant de la nostra capacitat de creació de coneixement són les idees, els grups i les persones.

Les idees poden ser les d'un partit polític, d'una religió, d'una teoria interpretativa de la realitat, d'una teràpia, d'una art endevinatòria... Els grups poden ser des de sectes fins a colles d'amics i família. Les

persones... qualsevol! Amb qualsevol d'aquestes realitats es poden fer aprenentatges radicals a la nostra vida. Els fem nosaltres quan estem preparats i ells són només circumstàncies o catalitzadors. El que passa és que quedem tan impressionats que els atribuïm a ells el poder del coneixement. Aleshores els deïfiquem i els atribuïm un do d'excepcionalitat, com si fossin els guardians d'una veritat oculta per als altres. Ens convertim en adeptes, admiradors, defensors, propagadors,... mentre abandonem el nostre poder de generar coneixement per esdevenir simples reproductors.

I com que sovint, per a un buscador, la font del coneixement esdevé limitada i insatisfactòria, a la llarga només ens queden dues opcions: l'ortodòxia o la deserció. L'ortodòxia és l'adhesió incondicional reforçada amb rituals rígids i amb reunions d'autoconvenciment. Sabem com la raó, en aquests casos, és serva de la fe. Pensem en les religions o els partits polítics. La deserció és una traïció que et condemna a la solitud. La solitud lluminosa de ser el teu propi referent, un joc de tot o res.

### **Si no creus en la gravetat... no caus!**

Si no creus en la gravetat no caus, però igualment vas a parar al terra!!! Una cosa és el que passa i una altra l'explicació que tu hi donis. Tendim a considerar que les explicacions que donem als fets són les descripcions de les causes que l'han provocat i això ens permet fer inferències. Aquestes inferències les enunciem en forma de lleis i aquestes ens ofereixen un món previsible i segur.

El títol que he escrit avui sembla ridícul pel sol fet que la major part de les persones creiem en la llei de la gravetat i per tant ja se'ns fa difícil concebre que algú no doni aquesta explicació quan una cosa es desplaça verticalment de dalt a baix fins arribar al terra.

Precisament el verb "caure" significa, segons el diccionari, "cedir a l'acció de la gravetat". Queda clar que "caure" i "força de gravetat" estan units necessàriament com "vermell" i "color". Es dedueix que si no creus en la gravetat tampoc creuràs en la caiguda dels cossos, igual que si negues els colors, negues necessàriament el vermell.

Imaginem dues persones que no creuen en la gravetat. (Espero que aquesta hipòtesi surrealista no impedeixi prendre seriosament el que explico, com em passa sovint) Si jo parlés amb aquestes dues persones i els hi mostrés com deixo anar una cullereta de cafè al terra, no ho podrien negar. Quan els hi preguntés la causa, no em dirien que és la gravetat donat que, recordeu, no hi creuen! En què creuen doncs? Fem un exercici d'imaginació.

Un em diu que no és cert que existeixi la gravetat i que ha llegit que segons la quàntica (el recurs per excel·lència de les coses estranyes) la força que uneix els objectes alliberats amb el terra no és l'atracció sinó una repulsió còsmica. I aquesta força repulsiva que ve de l'exterior de la terra i no de l'interior, provoca una baixada, no una caiguda! Caiguda és l'efecte de la gravetat, "baixada" seria l'efecte de la repulsió còsmica.

El segon em diu que no hi ha forces físiques sinó només voluntat divina. La cullereta s'ha desplaçat verticalment al terra per "obediència" a la voluntat de Déu. No ha caigut, que això només existeix en el món on hi ha gravetat, sinó que ha obeït!

O sigui que les persones tenim els nostres propis conceptes més o menys compartits i els lliguem amb una coherència pròpia. Si tenim camps conceptuals diferents, veiem realitats diferents. No és només que podem veure diferents coses en un mateix fet com quan podem veure el moviment d'un astre i una obra d'art simultàniament en una posta de sol. És més que això! És que tenim "universos" diferents i no compatibles. Creure en la divinitat és oposat i no complementari al materialisme. No hi ha res que escapi a la voluntat dels déus per a uns i res que s'hi pugui ajustar, ja que no existeix, per als altres. Així

doncs, si jo parlés amb aquestes dues persones i en no arribar a un acord els digués: "Val, no estem d'acord en quina és la causa, però la cullereta ha caigut, no?" Un em diria: "No, no ha caigut, ha baixat!" i l'altre "Ha obeït! Les coses no cauen mai, sempre obeeixen."

El resum seria que si no creus en la gravetat, no cauràs... però igualment acabaràs al terra.

Aquest exemple és simple, barroer i segurament com tots els exemples, inexacte, però si serveix per mostrar el que vull dir ja em donaré per ben pagat.

Evidentment que el tema de la gravetat és poc rellevant pel que vull exposar, però he volgut parlar d'aquest tema perquè en molts altres aspectes importants de la vida veig com quan assumim un determinat món conceptual, les coses apareixen davant nostre amb evidència. I com que no compartim aquests mons, les realitats són diferents. Considerar que només hi ha energia a l'univers, porta a veure uns determinats fenòmens. Si creiem en els esperits, ja veiem altres coses. Si creiem en la reencarnació... si creiem en un destí que ens assigna feines i es comunica amb missatges críptics... si creiem en una lògica radical... si creiem en... Així una malaltia pot ser vista amb tota coherència i evidència com l'efecte d'un virus, el preu d'un deute d'una vida anterior, un càstig diví, un missatge d'éssers d'altres dimensions...

Només si creiem que existeixen tants universos com persones podrem acceptar que totes les realitats que es veuen des de les diferents creences són igualment reals. Jo he arribat a aquesta conclusió però no per aquesta via. Totes les creences són igualment reals, sí. Totes són realment falses!

### **El vudú no pot res contra qui no hi creu**

He format part durant exigües sessions d'un interessant grup que pretenia experimentar com es treballa a partir dels propis interessos entorn un tema. El tema era l'Àfrica i una de les experiències interessants va ser poder xerrar amb un company casat amb una noia africana. A mi, que sempre m'ha semblat complexa la convivència entre persones de la mateixa cultura em resulta estimulante i curiós veure com es pot conviure amb persones de cultures tan diferents com la senegalesa i la catalana. Ell ens comentava que s'havia acostumat a les pràctiques culturals de la seva dona, des del nostre punt de vista, ben estranyes. Em va comentar que en certa ocasió, no sé si ell o algú altre es preguntava per què els practicants d'aquesta religió no aplicaven la tècnica de perjudicar algú a través del maltractament d'un ninot que el representa amb els europeus i va rebre com a resposta:

-Això no és pas possible. Ells no hi creuen...!

Em va resultar ben interessant aquesta anècdota. Trobo a més que és del tot lògica i fins a cert punt evident. Si reflexionem una mica sobre el que ens afecta veurem que necessitem creure en el poder d'allò per tal de sentir-ne les conseqüències. Només aquelles persones a les que donem autoritat ens poden obligar. Només ens pot curar qui té la nostra confiança. L'efecte placebo n'és un cas ben evident. Vaig llegir un cop que algú va ser diagnosticat d'un càncer i va empitjorar molt ràpidament. Quan li van dir que el diagnòstic havia sigut erroni i no tenia res va millorar de forma miraculosa.

Si creus en un Déu terrible tindràs por i si creus en un Déu bondadós sentiràs pau. Si creus que tens llibertat notaràs que decideixes tota l'estona. Els que no hi creiem notem com les coses ens passen sense opció. Si creus que l'univers té un pla per a tu estaràs constantment pendent dels senyals externs. Si creus que tu marques la teva vida estaràs pendent dels teus senyals interns. Segons el codi moral que tinguis patiràs o estaràs en pau per diferents coses. Fins i tot el que per a una persona és dolent com ara llevar-se la vida (suïcidi) per a una altra estarà bé i en dirà martiri. És a dir, les creences marquen el que vius.

Això és molt important i a mi em desperta dues inquietuds que són com les dues cares d'una moneda: La primera és com se'ns estan imposant les creences per controlar-nos i manipular-nos i la segona és la servitud i fermesa amb que mantenim les creences sense qüestionar-les.

Respecte a la primera, és evident que totes les religions imposen visions del món que limiten i controlen els seus adeptes. Hume deia que això era bo i necessari en certs moments de la història i que sort n'hem tingut. Fins i tot afirmava que això era molt necessari per a les persones que no tenen la força de viure sense una guia donada. Els sistemes polítics i econòmics també ho fan. Hi ha unes creences com ara el progrés, la igualtat, els drets, la llibertat entesa com a legitimació de la desigualtat... que sustenten el nostre sistema capitalista i democràtic. Aquestes creences fan que la gent visqui allò que creu. Si es diu que hi ha crisi, tot i que sabem que és una estafa, la gent viu la precarietat, s'angoixa i adopta l'actitud conservadora i pessimista de la crisi. Caldria ampliar això però no ara.

Però els sistemes ideològics alternatius fan exactament el mateix. Els sistemes esotèrics, ecològics, espiritualistes, *new age*, feministes, anarquismes, contraculturals... també ofereixen les seves creences i els seus adeptes les accepten amb la mateixa submissió amb que ho fem amb les creences que proposa el sistema. També ells viuen segons les seves creences. Si creuen que la respiració del *prana* cura la respiren i realment es curen. Tot està en la creença. La fe mou muntanyes. "La teva fe t'ha salvat" deia Jesús al paralític que caminava de nou.

Per altra banda hi ha una conformitat amb el model que triem. Sembla com si de manera natural ens adaptem al nínxol ideològic que ens ha tocat viure. Molt poques vegades hi ha una crítica i un qüestionament profund de les creences. Com a màxim canviem d'unes a altres, però ens mantenim enganxats al poder de la creença externa. Qüestionem la religió però només per saltar als braços d'una altra. Abandonem la cel·la de la presó per instal·lar-nos en una altra. Deixem uns ídols per adorar-ne uns de nous. Ens avorrim dels nostres mites i adoptem els llunyans i desconegut, però continuen essent mites. Ens separem de la nostra dona per casar-nos amb una altra. Costa qüestionar la religió i esdevenir el teu propi Déu, sortir de la presó i esdevenir lliure amb les dificultats que això suposa. Costa superar el mite i regir-nos per una raó crítica. Costa buscar noves formes de relació social... Costa tant imaginar... Costa tant assumir el nostre poder i esdevenir creadors de les nostres pròpies creences. Sí, ja sé! Direu que són creences a la fi. I teniu raó. No podem viure sense creences. Haureu de reconèixer però que és molt diferent ser esclau que ser el teu propi amo encara que en ambdós casos haureu de treballar.

### **Som esclaus de les nostres creences**

Una de les principals fonts del coneixement és la creença. De tot el que diem que sabem una gran part ho creiem, és a dir ho suposem vertader tot i que no tenim proves concludents de què sigui cert. Per poc que pensem veurem que és així. No sabem si existeix Bombai, si l'home ha arribat a la lluna, si vam néixer el dia que creiem haver nascut o si tenim pàncrees dins l'abdomen. Sí, ja sé que direu que filo prim, però si ho pensem bé, veurem que per a poder sobreviure i adaptar-nos necessitem assumir com a vertaderes les coses que ens diuen ja que no podem comprovar-les directament.

La majoria de les coses que creiem són raonables, és a dir no són incoherents entre elles, formen un entrellat més o menys articulat i són sustentades per una comunitat o un col·lectiu. Tenen la qualitat de la intersubjectivitat, un dels criteris de fiabilitat que demana la filosofia crítica.

Clar que hi ha moltes altres coses que creiem i que no són tan "raonables" o tan consensuades. La vida després de la mort, l'existència d'ésser extrasensorials, el sentit de la vida, les màximes ètiques,... aquest tipus de creences són de més difícil justificació i sempre de justificació absoluta impossible.



Doncs bé, aquestes creences sobre què és la vida, sobre com hem de viure i sobre com hem d'interpretar el que ens passa són les més importants i les menys fonamentades. Amb tot són les que amb més convicció defensem i les que sustenten el nostre viure quotidià. Són molt i molt importants ja que marquen la qualitat de la nostra vida. Creure, per exemple, que hi ha un ésser superior que ens demanda certes coses i que ens passarà comptes de si ho fem o no té unes repercussions enormes a la nostra vida. Creure que hem vingut a passar-ho el millor possible sense considerar els efectes secundaris del que fem quan busquem aquest objectiu també. Creure que els humans som dolents i indignes de confiança i amor ens fa viure a la defensiva. Creure que la ciència és el portantveus de la veritat ens fa dependents. Creure que existeix una veritat absoluta o una única explicació de cada fenomen divideix el nostre món en errats i encertats... i així passa amb tot.

Tenim incrustades creences fonamentals sobre què som i què hi fem aquí. Potser són creences inconscients, potser ignorem com les hem adquirides (el pare ens ho va inculcar o en un moment donat ens va convenir...), potser no som conscients de com ens marquen, però el fet és que són dins nostre i ocupen un lloc de poder absolut. Nosaltres som els seus esclaus. Estem venuts perquè ens controlen sense que ho sapiguem i ens fan veure el món com elles dicten. Només podem veure les coses que les nostres creences ens permeten veure.

Aquesta situació, que de ben segur ens ha servit en algun moment per a sobreviure, pot ser en el moment actual un obstacle definitiu que freni el nostre creixement. El problema és que no sabem, no volem ni podem qüestionar-les.

No podem perquè ignorem que existeixin. Diem que són decisions fonamentades nostres quan sovint només són creences adquirides en moments d'immaduresa. No volem qüestionar-les perquè el nostre món es desmunta i ens sentim febles, desprotegits, vulnerables. I no en sabem perquè no ho hem practicat mai. Per això les tres passes del guerrer filòsof que afronta el repte de ser amo de les seves creences i no esclau són:

- prendre consciència de les creences que tenim i de com ens determinen la vida.
- atrevir-se a desmuntar-se, a prescindir de la falsa seguretat que ens donen
- construir i crear les idees que sustentin la vida que volem en lloc de obeir i acceptar submisament les que portem instal·lades.

Hem de ser amos de les nostres creences i no pas els seus esclaus. Clar que això no ho podràs fer si tens la creença de què les creences no es poden triar i que són les que són.

El conte de "L'elefant lligat" ens ho exemplifica perfectament.

### **La pitjor de les teves creences és creure que les teves creences són veritats**

La creença és el substitut de la veritat. Donat que moltes coses no donen cap garantia de ser vertaderes i les necessitem, les assumim com a creences.

Així per exemple, jo no puc saber si vaig néixer realment el dia 12 d'octubre perquè tot i que els meus pares m'ho diuen i tinc un document que ho certifica no puc escapar al dubte raonable de creure que hi ha alguna possibilitat de què estigui en l'error. És improbable però no impossible. Per tant, si vull parlar amb propietat he de dir que "crec" haver nascut el 12 d'octubre.

I potser em direu que soc un primmirat i un exagerat però tampoc tinc proves febaents de que l'home hagi arribat a la lluna, de que jo tingui un pàncrees, de que la matèria estigui constituïda per àtoms, de que existís Isabel la Catòlica o de que la ciutat de Melbourne sigui real. Per això dic que ho "crec" i no pas que ho "sé".

Conec quatre motius pels quals no puc assolir el saber i m'he de conformar amb la creença. En primer lloc perquè no he tingut oportunitat de comprovar el que crec. Per exemple no he pogut viatjar a Melbourne per a comprovar la seva realitat. En segon lloc perquè no tinc coneixements suficients. Per això no podré saber mai si la matèria està feta d'àtoms. No tinc prou coneixements com per a comprovar-ho i dono confiança als científics. En tercer lloc perquè també puc desconfiar del que em diuen els sentits. Ja sé que em direu exagerat però no puc tenir la certesa absoluta de què el que veig sigui tal com és. De fet sé segur que no és tal com ho veig ja que conec la fisiologia de la percepció i sé com filtrem els estímuls a l'hora de percebre un objecte. En qualsevol cas sempre em puc qüestionar que el que veig és una al·lucinació, o que estic somniant, o que és una falsa percepció com un miratge. Per això quan vull ser estricte dic que "crec" haver vist, o haver sentit, o haver tocat...

En quart lloc tampoc puc fiar-me dels sabers que podria argumentar amb la prova de la memòria ja que tampoc tenim certesa de que el que conservem a la memòria coincideixi amb la veritat. Vull dir que si us dic que ahir vaig anar a Barcelona i em dieu com ho sé, us hauré de respondre que ho recordo. Moltes de les coses que afirmo saber (els noms dels meus germans, els llocs on he treballat, les ciutats que he visitat,...) se sustenten en l'única prova de que les conservo a la memòria. No és una prova feble per a mi, però tampoc té massa consistència. Sabem com falla la memòria i com som constructors o selectors dels materials mnemònics (de la memòria). En darrer terme, com deia aquell científic de la novel·la "Jo, robot" ningú no ens pot assegurar que acabem de ser creats ara mateix amb memòria incorporada. O com deia Jonathan Dancy, no podem saber si som un cervell en una cubeta en un laboratori al que s'estan introduint les percepcions que jo crec tenir ara.

Ja veieu si heu seguit fins aquí que les dificultats per dir "jo sé" són moltes. Us recomano que sempre digueu "jo crec..." Vol dir això que no hi ha veritats o sabers? Jo crec que sí que n'hi ha. De fet crec que només n'hi ha una i no desvetllaré quina crec que és aquesta única veritat per fer la cosa més emocionant.

Ara, només per acabar, voldria postular que la pitjor de les nostres creences és aquella que no ens permet seguir tot el fil argumental que us he desenvolupat. Creiem que el que sabem és veritat i somriem quan algú ens ho qüestiona. Tolerem la seva extravagància en el millor dels casos o ens alegrem de no compartir la seva estupidesa però molt difícilment ens plantegem de forma radical que tot el que creiem saber són només creences.

Atrapats en la creença que tot és real vivim el somni o l'obra de teatre, que és la nostra vida, rendits al guió que ens impedeix prendre consciència de què tot és somni o obra de teatre.

### **Al segle XII ningú no hauria pogut creure que un ordinador és una màquina**

Perquè els paràmetres de màquina que tenien al segle XII no passaven de les politges, les palanques o els torns. Amb el maquinisme i les revolucions industrials, el concepte de màquina ha arribat a uns nivells inimaginables per a persones que no han seguit aquest procés evolutiu.

I quan dic inimaginable ho dic en sentit literal i no poètic. Una persona preindustrial no pot imaginar un ordinador, ni en la versió més lúcida i estrambòtica de la seva imaginació. La ment no està preparada, no hi ha els conceptes intermedis que sustenten aquesta nova versió d'un fet antic.

Perquè en definitiva un ordinador és tan màquina com una palanca. Tot el que puguem atribuir a un ordinador, com ara poder de decisió, selecció a l'atzar, optimització de recursos, feedback de programari, etc. no són més que mecanismes automàtics simples organitzats de forma complexa.

Llegia l'altra dia una disquisició sobre la vida i qui ho feia afirmava rotundament que la vida és absolutament independent de la matèria o l'energia, com si fos una realitat a part, d'una altra naturalesa, l'anomenava força vital i li atribuïa un existència prèvia a la matèria i una autoria divina.

No puc deixar de sorprendre'm quan persones preparades intel·lectualment prenen aquestes posicions. De fet està molt estès considerar que la vida és una entitat autònoma superior als éssers vius que té voluntat pròpia i guia i regula les seues destins. "La vida vol...", "la vida li ha ensenyat..." "la vida demostra que..." Res a dir si parlem poèticament però molt a rumiar si ho diuen en sentit literal.

La vida és una qualitat emergent de la matèria. El fet que la seva complexitat i l'enigma de la seva existència no estiguin al nostre abast no ens autoritza a assignar-li una entitat diferenciada més enllà dels usos pràctics que en puguem treure.

En el continu que conforma l'univers, l'energia, la vida, els homes... són tot el mateix. La nostra ment catalogadora necessita quantificar i qualificar per establir categories i comparacions. Això és inevitable, però no ho és el fet d'atorgar naturaleses diferents al que no és més que un canvi en la seva composició. Un ronyó i un cervell són òrgans que difereixen en el seu grau de complexitat però són igualment òrgans. Un cuc i un ximpanzé, una palanca i un ordinador, un àtom i una molècula... Dos punts en el continu de la mateixa substància.

La vida emergeix de la matèria com la consciència de la vida i l'autoconsciència de la consciència. És pràctic distingir-ho però és confús separar-ho.

## **LA FILOSOFIA**

---

He inclòs aquí la filosofia i no és pròpiament una font de coneixement. Amb tot és un posicionament sobre la veritat i el coneixement i crec que aporta alguna llum sobre aquesta qüestió. El plantejament que faig aquí no és sistemàtic ni té pretensions de ser complet.

La filosofia com a recerca del coneixement integral no prioritza ni monopolitza cap font de coneixement o cap mirada particular. Justament la filosofia entén la multiplicitat i la complexitat dels mitjans de coneixement, de la percepció a la ciència, de la intuïció a la revelació.

La meua filosofia és socràtica en el sentit de destructiva, negativa, qüestionadora i impertinent. Busca el dubte, la incertesa, la inseguretat i sobretot el reconeixement de la ignorància. És aquesta via negativa la que ens pot permetre assolir la Veritat perquè en absència de tot, el tot és evident mentre que si ens fixem en els múltiples objectes que moblen la nostra consciència, el tot definitiu se'ns escapa.

***Centrats en la pregunta o centrats en la resposta. Veritat o felicitat. Filosofia o teràpia***

***Era imperfecte perquè no acceptava la seva imperfecció.***

***Quan no has estat tocat pel do de la poesia pots recórrer a la filosofia. Sempre és millor que la fe o la superstició.***

*Deia "soc un arbre imperfecte perquè tinc arrels brutes, escorça rugosa, fulles fràgils,... " I allò justament el feia perfecte.*

*Quan saps qui ets, el solipsisme\* esdevé evident. (\*Doctrina segons la qual l'únic existent és la pròpia consciència i els seus continguts)*

*La vida animal és un descobriment continuat. La vida humana un invent continuat.*

*La teoria dels camps mòrfics és la que més s'ajusta a la meva concepció de la realitat com a consciència. (monisme idealista)*

*La genuïna eina del filòsof és el martell.*

*Em penso que soc l'única persona normal del món!!!*

*Terapeuta: "Vine malament i surt millor". Filòsof: "Vine bé i surt pitjor".*

*Deixem el perfeccionisme que busca el que mai serà i abracem la perfecció que ja és.*

*Segons Georges Bataille, "un filòsof és algú que té por". La por que fa transitar més enllà de les creences, la lògica i la certesa...*

*Dubta de tot i ens acabarem trobant.*

*Els àtoms de les cèl·lules cancerígenes tenen la mateixa harmoniosa perfecció que els de les cèl·lules sanes.*

*El ser és el ser i la circumstància fa a l'home*

*Allò essencial no pot estar de moda.*

*La imperfecció ens fa flexibles i la flexibilitat ens permet sobreviure en un món canviant. La imperfecció és doncs, imprescindible!*

*No es tracta de fer coses perfectes sinó de ser perfecte i fer coses.*

*Llegir Plató (per exemple) i no qüestionar-se la realitat no és filosofia, és erudició.*

*Quan l'home visqui mil anys tindrà exactament els mateixos problemes essencials que ara.*

*Un déu que no demani ser qüestionat i superat no mereix ser el teu déu. I qui diu un déu, diu una teoria o una visió absoluta de l'existència.*

*La gran pregunta és: quina és la gran pregunta?*

*El gran problema és "quin és el gran problema?"*

*Distingir entre interior (ment) i exterior (món) en nosaltres mateixos és com dir que, en un cine, el que es projecta a la pantalla és l'exterior i el pati de butaques l'interior.*

*El psicòleg t'ajuda a entendre l'argument de la pel·lícula de la teva vida. El filòsof et recorda que és una pel·lícula.*

**La imperfecció és perfecta!**

Sempre he sentit dir que la perfecció no existeix però jo, vagi on vagi, només veig que perfecció. La perfecció se'ns mostra de forma evident en les realitats naturals llunyanes. Fixem-nos en el firmament. Qui s'atreveria a dir que no és perfecte? Algú pensa que hi falten estrelles o que la constel·lació d'Orió té Betelgeuse massa separada de Rigel (les dues estrelles més importants segons la Wikipèdia que acabo de consultar)?

En el món natural, allunyat de la realitat humana la perfecció és fàcilment acceptable. El mar és perfecte, la lluna també, els núvols són perfectes, les postes de sol, la pluja, el vent... Ja sé que encara trobareu qui mirant un núvol us dirà que no és perfecte perquè hauria de ser més llargut de la part de baix o... ves a saber què. Però tots el titlarem d'ignorant perquè la perfecció del núvol no està en la seva forma sinó en la seva naturalesa.

I això que li passa al núvol és el que li passa a totes les coses del món. De fet perfecció significa que no pot ser millorat i els núvols, la pluja o les muntanyes no poden ser millorades. Si les volem millorar és perquè no les acceptem tal com són i volem imposar a la realitat un patró mental que tenim. Sembla molt infantil quan es refereix a aquests fenòmens naturals que us he comentat, però està molt acceptat que ho fem quan es refereix a coses que ens afecten directament.

Igual que el mar o el cel, els ocells, els arbres, les pedres,... tot és perfecte, immillorable. També ho som les persones, els esdeveniments, les accions i les relacions. Això ja costa més d'entendre perquè com que ens hi relacionem i tenim expectatives, no ho considerem perfecte quan ens molesta o perjudica. El que anomenem imperfecció no és més que una distorsió de la mirada mental. Veiem un home gras, un cotxe espatllat o un metge inepte i ja hi veiem imperfecció. L'home hauria de ser prim, el cotxe operatiu i el metge eficaç, no?

Doncs a mi em sembla que no. Que no hi ha un "les coses haurien de ser..." sinó un "les coses són". La panxa de l'home és perfecta, la corretja del ventilador està perfectament partida i la ineptitud del metge és perfecte també. La panxa de l'home... com la farem perfecta? Més gran? més petita? més alta? Sí, ja sé, eliminant-la! Però això ja no seria una panxa, seria un abdomen. No es tracta de negar el que hi ha sinó d'acceptar que tot existeix en plenitud. Tot és com ha de ser...

La nostra incredulitat, rebuig o acceptació d'aquesta idea també és perfecta. Això no vol dir que no canviï. Sí, les coses canvien però mantenen la seva perfecció en cada fase del seu procés. Podem passar d'una incredulitat perfecta a un dubte perfecte i a una convicció perfecta. Com la corretja perfectament trencada serà perfectament substituïda per una de perfectament íntegra. I si us fixeu en alguna cosa imperfecta, veureu que té una imperfecció perfecta.

**Si el cotxe es fa malbé, ves al psiquiatra. Si no saps conduir, al psicòleg i si no saps on vas, al filòsof**

Tot i que totes les dimensions humanes estan connectades i és impossible desvincular-ne una de la resta, a efectes didàctics em permeto la imatge del cotxe i del conductor per exemplificar les diferents situacions d'ajuda que podem necessitar al llarg de la nostra vida.

Centrem-nos, també d'una manera artificial i simplista, en la dimensió psíquica o anímica. La sensació de no estar bé, de viure amb més patiment del que suposem normal, de sentir-nos incapaços de dirigir la nostra vida de manera satisfactòria o d'aconseguir els objectius que ens hem fixat, pot estar originada, al meu entendre, en tres focus.

A vegades és detecta en la base biològica, neuronal, en el funcionament orgànic del cervell i del sistema nerviós aquesta incapacitat de resposta adequada. La manca de certes substàncies químiques (liti, per exemple) o la deficiència d'algun neurotransmissor (com ara la serotonina) són exemples típics d'indicadors d'irregularitats orgàniques. Podem considerar-les causes o efectes, però si els considerem com a causa necessitem un tractament psiquiàtric o farmacològic per poder recuperar els nivells normals d'activitat. Això és el que passa amb molts pacients diagnosticats de depressió. Un cop medicats molts d'ells poden recuperar l'activitat normalment. Aquest tractament però, pressuposa que el mecanisme orgànic és autònom i independent de la resta i tracta el que possiblement és un símptoma o una alerta biològica com una patologia en ella mateixa perdent així el pacient, la possibilitat d'afrontar la vertadera causa del seu malestar.

En altres ocasions la persona percep una incapacitat psicològica per governar la seva vida. És la seva estructura de personalitat, el conjunt de motivacions i estímuls els que no tenen prou força i hi ha també una desorientació o desconeixement per atendre les pròpies necessitats i governar els seus impulsos o tendències. En aquest cas la persona disposa aparentment de les eines correctes per a viure amb plenitud però no les sap activar. Aquí fa falta un suport psicològic que bàsicament es basa en ajudar la persona a veure els aspectes que no percep (cecs -teràpia racional cognitiva i altres teràpies-) o que no coneix (inconscients -psicoanàlisi, per exemple-) per una banda i en ensinistrar-se en el maneig i destresa de recursos psicològics (teràpia gueslàtica, conductisme,...)

En tots els casos també el suport psicològic considera aquesta incapacitat d'autogovernança com una causa independent, com un símptoma i no com un senyal o alerta psíquica de què els objectius profunds de la persona no estan ben enfocats. Podríem també caure en el parany de no saber escoltar el que el nostre psiquisme ens indica.

I és que jo considero que quan la persona està ben enfocada respecte als seus objectius vitals, quan la seva vida té sentit, quan viu amb plenitud està més protegit de les mancances psicològiques i psiquiàtriques. I si apareixen, cosa que també pot ser, està més ben preparat per a afrontar-les.

Sempre m'ha agradat la frase de Víctor Frankl, un psicòleg que va patir els camps d'extermini nazis on va veure i estudiar els mecanismes de supervivència en les diferents persones, que diu: "Qui té un per què pot suportar qualsevol com".

Per això considero que la filosofia, entesa com l'amor a la saviesa, és una forma saludable de viure. La filosofia es planteja el sentit de la vida, el per què hem de viure, les finalitats últimes. I ho fa de manera immisericorde, crítica, estricta... buscant, sense importar les conseqüències, les trampes que ens posem sovint per a accontentar-nos. La nostra personalitat, el nostre ego és potent i vol protagonisme, vol identificació, vol poder personal. La filosofia, però és un dissolvent potent, potser lent, potser corrosiu però eficaç. En no deixar mai la recerca, en no conformar-se amb resultats que poden ser qüestionats, la filosofia et mena a la desaparició de l'ego, al reconeixement final de que només podem assumir el nostre ser, no la nostra aparença. Això implica la mort de l'ego, una frontera difícil de traspasar i menys si qui ha de decidir donar aquest pas ha de ser el propi ego.

### **La natura té lleis, l'home té voluntat**

La natura té les seves lleis, moltes d'elles encara desconegudes. És evident que les lleis naturals no qüestionen els elements sobre els que exerceixen la seva influència. La llei de la gravetat no es preocupa ni li interessa si aquesta roca està més amunt o més avall del turó, ni si fa nosa o servei. Simplement es limita a constatar que exerceix i rep una interinfluència amb la massa de la terra. Quan vegis el seu

moviment natural o l'esforç que hauràs d'esmerçar en desplaçar-la sabràs que segueix un patró fix i que pot ser predit.

Els humans no tenim lleis (naturals, s'entén) sinó voluntat. "Altu!" Això no val pas dir que no estiguem sotmesos a les mateixes lleis que la resta d'objectes de l'univers. El que vull dir és que nosaltres imposem un significat a les coses que ens passen quan les lleis naturals ens afecten. Estar sotmesos a les lleis naturals no impugna la nostra voluntat.

Exercim la nostra voluntat acceptant el que ens és donat. Soc lliure per escollir entre les opcions possibles però no una d'impossible. Soc lliure quan escullo córrer en lloc de caminar, però no puc dir que no tinc llibertat perquè no puc volar, per exemple. La meua voluntat queda inscrita en l'àmbit del possible. Si pretenc imposar la meua voluntat sobre el que no m'és possible, vol dir que no entenc (o no accepto) les lleis naturals ni l'essència de la voluntat.

En què consisteix la voluntat humana? I, està aquesta voluntat sotmesa a alguna mena de llei general? Aclareixo abans de seguir endavant que tot aquest discurs està contextualitzat en l'estat de consciència ordinària (c2), un estat enganyós que considerem real i que no ho és. En realitat els humans no tenim llibertat ni voluntat tal com s'evidencia quan assolim estats de consciència més afinats. Aquí però argumento suposant el que majorment s'accepta: que les coses són el que semblen.

Fet aquest aclariment, la voluntat humana és la capacitat que tenim per escapar a les lleis. La naturalesa no escapa a les seves lleis però els humans si podem escapar a les lleis humanes. Qualsevol intent de predir conductes humanes apel·lant a una llei pot ser refutat amb un acte de voluntat.

Els humans no estem obligats per els instints: molts humans s'han deixat morir de gana per ideals o han renunciat a la reproducció per motius religiosos. No estem obligats a ser socials ni gregaris: molts humans han escollit una vida de solitud i aïllament. No estem obligats a ser lògics ni racionals: molts humans actuen de forma irracional atemptant, fins i tot contra ells mateixos. No trobarem cap llei que ens obligui... perquè la voluntat és lliure i escull entre opcions cosa que una pedra no pot fer.

Fixem-nos que trobarem tots els casos en què les suposades "lleis humanes" són desobeïdes. Les mares "han d'estimar els seus fills" però n'hi ha que els abandonen, maltracten o maten. No podem generalitzar res sobre els humans. No podem dir que són egoistes o altruistes, idealistes o materialistes, transcendents o prosaics,... perquè trobarem exemples de tot.

Els humans podem fins i tot inventar una opció quan la naturalesa només ens n'ofereix una. Si per exemple estàs malalt i veus que t'estàs morint, la naturalesa ens dona, com als animals, una visió clara del fet i una energia d'acceptació. Nosaltres però podem desenvolupar un impuls de negació, una resistència, una sortida inventada...

Afirmar que els humans tenim voluntat no vol pas dir que aquesta voluntat no estigui condicionada. En efecte, la llibertat sempre és condicionada, però no per això deixa de ser llibertat. Ara mateix ets ben lliure, si vols, de considerar que estàs d'acord amb el que dic o no. Si vols provar de pensar el contrari del que estàs pensant ara, només hauràs d'aplicar voluntat, enfocar la teua intel·ligència al pensament que vols assolir i fer-te conscient dels condicionants que t'ho dificulten. La voluntat humana té tanta força per estructurar la nostra vida com les lleis naturals per estructurar l'univers. Que no és poc...

### **Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió!**

La filosofia és, etimològicament, l'amor pel coneixement i els filòsofs estem, essencialment, enamorats de la veritat. Els filòsofs som persones perplexes que ens meravellem amb les coses més simples, som

buscadors de perquès, som inconformistes qüestionadors de tot, som agosarats i imprudents transgressors de límits... Confiats en la capacitat humana de coneixement resseguim els contorns de la realitat amb totes les eines que trobem al nostre abast.

La filosofia no és una disciplina acadèmica encara que l'hagin volgut tancar en un currículum escolar o institucionalitzar en un departament universitari. La filosofia és una actitud de vida, una energia que ens mou a saber, a traspasar l'aparença, a imaginar que passaria si... a considerar que l'absurd potser té una lògica, a investigar qui i què sustenta les nostres creences i si són necessàries.

Hi ha actualment dues dimensions de la filosofia: l'acadèmica i la pràctica. L'acadèmica és la de les universitats, un coneixement bàsicament intel·lectual centrat en conceptes, teories, sistemes de teories, autors, corrents, fonaments històrics... És un aspecte molt important de la filosofia però limitat a l'intel·lecte i amb escassa incidència (pel que jo sé) en la recerca apassionada de la veritat que somou l'esperit del buscador.

La filosofia pràctica, és la filosofia de la vida, la que practiquem els que busquem la Veritat des d'on som i des de les nostres capacitats. No cal ser intel·ligent, ni estudiós, ni erudit,... només els ulls oberts i la ment a punt. Conec molts filòsofs i tenen les condicions més variades que pugueu imaginar. Cadascú treballa des d'on és i amb el que és. Alguns nens i joves solen ser grans filòsofs. Algunes persones amb poca cultura també.

En diem filosofia pràctica perquè és la que ens ajuda a tenir una bona vida, una vida de qualitat. Epicur deia que "vana és la filosofia que no serveix per a curar algun patiment humà". Els filòsofs volem saber com acostar-nos a la felicitat, què hem de fer amb la nostra vida, ens plantejem si hi ha un sentit, un perquè de la nostra existència. Ens interessa saber com ens hem de relacionar, com hem de gestionar la nostra personalitat, quins valors hem de prioritzar, quins canvis hem de fer en la nostra vida, etc.

Els filòsofs som multitud. Els filòsofs som persones normals que no portem etiqueta. Ens reconeixem entre nosaltres en una mirada, en una expressió, en un comentari... Anem pel món amb una inquietud per saber, amb unes ulleres en forma d'interrogants. Ens ho plantejem tot.

Les eines del filòsof són les del coneixement humà. Tot allò que ens dona informació i coneixement configura és el nostre arsenal, la nostra caixa d'eines. Hi ha la percepció, els sentiments i emocions, la raó, la intuïció...

Hi ha l'estereotip de què el filòsof és un intel·lectual, un racionalista empedreït quadriculat que tot ho vol conceptualitzar. Potser sí alguns són així, i si ho són és perquè estan en aquesta fase, però si són vertaders filòsofs aviat s'adonaran de les limitacions de l'intel·lecte per a entendre i copsar la realitat. La raó és molt potent i no la podem menystenir, però els que l'hem usat molt sabem bé les seves limitacions i sabem que cal transcendir-la.

El filòsof té també una funció social. Quan fa públiques les seves descobertes o comparteix els seus dubtes o ofereix formulacions alternatives a les explicacions vulgars està incitant i provocant la gent a qüestionar-se les seves vides.

El filòsof es llança a l'oceà de la caòtica existència armat de preguntes, amb els ulls oberts, sent passió per la raó, sap les raons de la passió, supera els simples raonaments, abraça i inclou totes les experiències humanes en tots els nivells que aquesta té i s'abandona al resultat perquè sap que no hi ha res més a fer un cop has optat per aquesta aventura radical.



**El més important que cal saber és què és el més important que cal saber!**

Imaginem per un moment que tenim accés a una màquina meravellosa que té la capacitat de donar-nos la resposta vertadera a qualsevol pregunta que formulem. El problema és que només podem fer una pregunta. Què preguntaries tu?

És una qüestió interessant perquè ens obliga a fer la reflexió sobre quina és la cosa que més valorem. Si preguntem el número de la grossa de nadal estem dient que la riquesa és la nostra prioritat. Si volem saber com ho hem de fer per ser feliços estem anteposant la felicitat a totes les altres coses. No és senzill decidir què hauríem de preguntar. Bé, si ho tens clar senyal que la teva vida té una direcció determinada. Potser en aquest cas hauries de preguntar "És cert que això que més valoro és el més important de tot?"

Moltes persones tenen inquietuds per saber. Ara bé, quines coses són les més importants de saber? Una primera resposta que ens pot venir al cap és que això dependrà de cadascú. Segurament és veritat. Algú que està malalt vol saber com curar-se. Algú que ha perdut la feina vol saber com trobar-ne una de millor i algú que té un examen vol saber com aprovar-lo. Ara bé, possiblement darrera aquests desitjos hi ha una cosa comuna: en podríem dir la felicitat o el benestar o la satisfacció.

Si seguim aquest argument arribarem a la conclusió força comuna que tots els humans volem o aspirem a la felicitat. Aquest és un tema més complicat del que sembla. Us proposo alguns dubtes.

Suposem que em dius que vols la felicitat i jo te l'ofereixo en forma d'una droga que et deixa en estat de coma, però summament feliç amb vivències mentals molt bones. Acceptaries? La majoria de gent em diu que no.

Imaginem que soc Déu i t'ofereixo la felicitat en forma de satisfacció de tots els teus desitjos. Acceptaries? De primeres penses que sí, però si vas més a fons costa poc entendre que una vida on tot t'és donat i tu no has de fer res, deixa de tenir sentit.

Trobaríem encara altres objeccions que et farien qüestionar si la felicitat, així a seques, és el millor que pots desitjar.

Entren en joc altres coses: no volem una felicitat falsa d'un somni en estat de coma. Volem una felicitat vertadera i aquí ja entrem a considerar si valorem més la felicitat o la veritat. Què prefereixes la veritat que et pot fer infeliç o la felicitat en la mentida? Vols saber si estàs greument malalt, si el teu company t'enganya, si el fre de la moto està a punt de trencar-se... coses totes que et donaran la infelicitat o prefereixes no saber-ho i estar content i feliç en la ignorància?

Al llarg de la història els humans ens hem dividit en dos grups a l'hora de considerar que és el més important de tot: els que volen saber com aconseguir la veritat i els que volen saber com aconseguir la felicitat.

D'alguna manera, tu potser no ho saps, però ja has fet una opció. Si t'analitzes veuràs que treballes per una de les dues coses i que la prioritzes. Estaria bé que ho miris i ho qüestionis.

No puc tancar aquesta introducció al tema del coneixement sense citar l'aforisme de l'antiga Grècia, atribuït a diversos filòsofs que afirma que el més important és saber qui ets tu. "Coneix-te a tu mateix" estava inscrit al frontó del temple d'Apol·lo a Delfos. Enigmàtica resposta digna de ser tinguda en compte. La pregunta és, si és important conèixer-se a un mateix, per què ho és? Per ser feliç o per trobar la veritat? La resposta és que quan transites a fons i fins a les últimes conseqüències el camí de la veritat o el de la felicitat, arribes al mateix lloc! Conèixer la veritat de qui ets et fa feliç i només assolint la felicitat podràs conèixer la veritat de qui ets.

En definitiva, a la hipotètica maquina de la veritat que us he comentat al principi us recomano que li pregunteu: "què és el més important que cal saber?"

**El gos i la papallona són molt diferents però ambdós són completament i totalment animals**

No m'ho discutireu. El fet que siguin tan diferents el gos i la papallona no ens permet dir que un sigui més animal que l'altre. Ser animal no depèn de la forma o de les peculiaritats que tingui sinó de la seva essència.

Doncs bé, donaré això per evident i em preguntaré ara com és que essent tan clar això en el cas dels animals no ho és en altres casos similars. Penso per exemple en una mare. Quantes maneres hi ha de ser mare? Tantes com mares, evidentment. Totes són igualment mares però fan coses ben diferents. Hi ha però un estereotip del que ha de fer una mare i moltes persones creuen que hi ha també un model o patró que cal seguir per ser una bona mare. No ho crec en absolut. El tema dels estereotips o models socials em sembla molt i molt perillós.

Continuant amb l'exemple, l'estereotip o model d'una bona mare està definit per unes conductes i actituds totalment arbitràries. A la nostra societat hem dibuixat les bones mares com a preocupades, prudentes, desitjoses d'estar tot el dia amb els seus fills, amatents, orgulloses, abnegades, alegres,... És el model que veureu a les pel·lícules o a les novel·les. Moltes mares no fan de mares seguint el seu instint o anhel sinó intentant imitar aquest model social. Pretenen ser bones mares ajustant-se al patró dominant. Això és un greu error, però podem comprendre que les mares hi caiguin si tenim en compte que seran sancionades si manifesten que no es preocupen pels seus fills. Potser simplement se n'ocupen i no estan tot el dia a sobre ni hi volen estar. Es pot ser una bona mare sense ser amatent? És pot ser un bon animal sense tenir 4 potes? Vaja pregunta!!!

El que fa que una mare sigui una bona mare és l'amor pel seu fill expressat de la forma genuïna i autèntica. Si coincideix amb el model social o no és irrellevant.

Doncs bé, això que he explicat de les mares passa també amb els professors, els amics, els marits, els intel·lectuals, els metges, els poetes, els amants...

Quanta gent no se sent atrapada pel seu model i no es permet ser autèntic i genuï en allò que ja és? Penso que massa, desgraciadament. No cal que regalis la rosa a la dona per Sant Jordi si no va amb tu. No perds res de la teva essència com a marit. No cal que intentis semblar simpàtic per ser un bon professor. Un professor sec i seriós pot ser excel·lent professor perquè el que està en l'essència d'un professor no és el seu caràcter (que tothom té el seu) sinó el compromís sincer amb l'alumne i el seu aprenentatge.

I podria donar molts més exemples, però un que sempre m'ha cridat l'atenció és el cas de les persones sàvies o evolucionades. Sembla que una persona sàvia ha de ser ponderada, seriosa, no pot perdre els nervis ni enfadar-se, ha de ser greu i impassible davant les adversitats... Aquesta és la imatge que ens han venut. Però per què un savi no es pot enfadar, posar-se nerviós, riure com un nen o tenir una opinió extrema? L'essència de la saviesa i de totes les coses, no està en el que semblen sinó en el que són. Sigues el que ets i no t'importi si t'ajustes al que esperen els altres. Aquesta és la recepta no només de l'autenticitat sinó fins i tot de la pau d'esperit.

**Saps per què jo soc perfecte i tu no? Doncs perquè jo ho sé i tu encara no!**

Segons el diccionari "perfecte" vol dir "completament acabat, que no li manca res". Segurament pensareu que és una broma o una provocació que em declari perfecte com si no tingués res a millorar, com si no em manqués res. Doncs no, és una convicció que tinc.

Jo soc jo ara mateix, tal com soc, en aquest moment, completament acabat fins aquí on he arribat. Soc el fruit d'unes coses que m'han passat al llarg de la vida, totes igualment perfectes per acabades en elles mateixes. Si considerem cadascuna de les circumstàncies que necessàriament m'han dut on soc ara veurem que són també perfectes en el sentit d'úniques, que no podien ser d'una altra manera perquè venien de causes anteriors també igualment perfectes.

Quan he comentat això amb els meus alumnes o amb companys, un cop els he convençut de que parlo seriosament, m'interpel·len i em retreuen un seguit de defectes que segons ells fan que jo no sigui perfecte. "Ets calb", diuen. Sí, però una calba perfecta! "Portes ulleres" Una miopia perfecta! "Ets orgullós" Perfectament orgullós! La calba, la miopia i l'orgull són tal com han de ser. No podrien ser d'una altra manera. Si tu penses que no, tens també una confusió perfecta al meu entendre. No veus el que és. Veus el que creus que ha de ser.

Si mires bé veuràs que tot està completament acabat, que no li manca res ni li sobra res. Tot és, en aquest sentit, perfecte i tu lector, també. El que passa és que tu no ho saps i per això no pots reconèixer la teva perfecció. Clar que ara mateix tens aquesta perfecta ignorància que t'impedeix veure la teva perfecció. Continues centrat en el que vols ser o creus que has de ser i evites el que ets, un ésser completament acabat en cada instant de la teva vida. Dius que canviaràs... sí, però en cada instant del canvi vas concretant la perfecció. Cada fase d'un plançó que aspira a arbre és perfecte!

El fet de que no vegis la teva perfecció t'impedeix assolir-la. No estàs completament acabat. Et manca el reconeixement radical del que "és".

Bé, potser tu sí que ets perfecte i en aquest cas segur que entens el que et dic. Si no ho ets i discrepes pensa que es confronten l'opinió d'algú imperfecte que ets tu amb algú perfecte que soc jo. En aquest cas, si he d'escollir entre el que diu algú perfecte o algú imperfecte, tinc clara l'elecció.

**Si vols pintar un quadre perfecte, sigues perfecte i després pinta amb naturalitat**

Aquesta frase la vaig llegir al llibre "*El zen y el arte del mantenimiento de la motocicleta*" de Robert M. Pirsig. En un moment donat està explicant al seu fill com revisar la pressió de l'oli de la moto. El pare comenta que no hi ha una forma perfecte de fer aquesta operació que no passi per ser tu mateix perfecte i realitzar-la amb tota normalitat.

Vaig notar de seguida que aquesta idea lligava amb el que jo creia. Ens esforcem en fer coses ben fetes, en ser hàbils o eficaços en les accions concretes sense tenir en compte que tota aptitud o qualitat particular deriva de la teva qualitat general. Només qui és tranquil pot parlar de forma tranquil·la. Només qui és honest pot fer accions honestes. Només l'amorós obra amb amor.

Nietzsche va transmutar els valors dominants redefinint el bé. Segons ell el bé no és cap idea o codi moral determinat sinó que és simplement allò que fan les persones bones. I les persones bones són, segons ell, les poderoses, les que assumeixen el seu propi poder, les que se situen més enllà del bé i del mal i fan el que volen mostrant així una qualitat superior a la resta i esdevenint superhomes.

M'agrada aquesta idea que situa la directriu del perfeccionament o de la millora de les persones en l'assumpció del propi poder per regir-se segons la seva voluntat. Tot el contrari del que fem la majoria que és intentar fer coses bones seguint uns codis o pautes morals més o menys definides. Volem ser bons pares, bons ciutadans, bons professionals, bons amics... i ens esforcem per ajustar-nos al que s'espera d'aquests rols. Som així esclaus o serfs del que ens dicten.

El nou camí és deixar de voler ser com s'espera de nosaltres, atendre la nostra pròpia qualitat humana en totes les seves dimensions i obrar seguint la nostra voluntat, amb confiança i responsabilitat (o sigui assumint les conseqüències). Després, fes el que vulguis. Quan parlis amb el teu fill, quan exercitis la teva professió, quan simplement caminis, ho faràs amb la qualitat humana que hagi adquirit.

Per això quan Sant Agustí contestava a qui li preguntava què havia de fer per ser un bon cristià, deia: "Estima i fes el que vulguis!" D'alguna manera és un nou enfocament. Hi ha en aquest plantejament un gir copernicà pel que fa a l'actitud de millora. No es tractaria tant de ser especialistes en aspectes concrets (tècnics, terapeutes, humanistes, sanitaris,...) com de ser generalistes i buscar el nostre perfeccionament integral. Només des d'aquesta millora general podràs excel·lir en el particular.

I si alguna vegada vols saber, curar, entendre, estimar,... de forma completa, només ho podràs fer si ets tu mateix una persona completa. Perquè tot el que fas mostra en la mesura justa el grau de perfecció que has assolit.

### **Vana és la filosofia que no porta al silenci**

La filosofia, com tota classe d'amor, et trasllada, et mou, et porta,... La filosofia és l'amor a la saviesa i aquest amor es concreta en una recerca, un descobriment. El procés és prou conegut i el guió està ja molt estudiat. Coincideixen totes les tradicions de filosofia perenne i tots els sistemes de saviesa profunda.

Es tracta d'una ascensió. Cal evolucionar estadi a estadi fins a assolir la veritat. Malgrat hi ha moltes tècniques, estratègies o mètodes per a evolucionar tots porten al mateix resultat: superar l'etapa actual per a immernir-nos en la següent.

Només pot ser filòsof qui estima el coneixement i està disposat a renunciar als seus coneixements. Com en la paràbola evangèlica, cal vendre la col·lecció de les petites perles per a adquirir la més gran i de màxim valor.

Empesos per aquest anhel del coneixement, cal aprendre l'art de la dissolució. Això vol dir que hem d'acostumar-nos a veure com es desfan les nostres creences més arrelades i les hem de deixar anar amb tot el dolor que provoca la inseguretat. No només hem d'estar disposats a permetre que les nostres certeses desapareguin sinó que ho hem de provocar.

Això es fa amb l'esperit crític aplicat amb generositat i exageració. Convé superar cada estadi per a assolir el següent. Normalment passem de la creença a la racionalitat i de la racionalitat al saber. En totes aquestes fases hi ha soroll: emocional, intel·lectual, espiritual... soroll en definitiva. És el combustible que ens permet escapar de la gravetat de l'atmosfera i arribar als espais més elevats.

Poc a poc anem descobrint que la veritat té poc a veure amb els nostres gustos i plaers, amb les nostres emocions, amb els nostres pensaments, amb les nostres intuïcions... Tots aquests materials són objectes de la consciència igualment aparents i només la mateixa consciència és real.

Deia el meu pare "Si vols saber ves a Salamanca..." i jo us dic si voleu saber calleu... Perquè la consciència és silenciosa. Plena de soroll ella és silenciosa. Plena de llum és fosca. Plena de contingut és buida... Ella només és.

### **El possible és impossible**

La nostra ment treballa amb possibilitats. Sempre pensem que poden passar moltes coses i que de totes les possibles, una es concreta i les altres desapareixen.

"El que és és i el que no és no és". Amb aquesta simple i radical frase Parmènides enllesteix el tema de les possibilitats al meu entendre. Les possibilitats són accions pensables, només existents a la nostra ment. En la realitat, les coses simplement són. Les coses són úniques, no poden canviar, no es poden repetir, no podem saber què hauria passat si... perquè aquest "què hauria passat" no existeix més que en la nostra imaginació. Si repetim un fet ja no estem en la mateixa circumstància i ja tot és diferent. Heràclit, a qui sovint, i al meu entendre falsament, es presenta com a contrari de Parmènides exemplificava aquest fet dient que mai no podem banyar-nos dos cops en el mateix riu. En efecte, la segona vegada el riu ja té altres aigües i per això és un altre riu i tu ja no ets el mateix perquè has envellit i has acumulat l'experiència d'haver-te banyat abans, cosa que modifica la teva segona experiència.

En fi, que és molt còmode, agradable, creatiu i consolador pensar que hi ha moltes possibilitats a la nostra vida però en realitat només en tenim una de possible i és l'existent. Les coses han de ser com són. No poden ser d'una altra manera.

Has comprat un número de l'ONCE i te'n van oferir dos. Ha sortit premiat l'altre i tu penses "si hagués comprat l'altre número ara seria milionari". Això és comprensible però fals. No podies haver comprat l'altre número! Havies de comprar aquest per força! Que com ho sé? Doncs perquè és el que has fet!!!

Totes les causes que afecten a les teves decisions porten indefectiblement a que facis el que fas. És tan evident que costa de creure. És simple tot i que força dur. Has de fer el que fas. Ja sé que volem tenir el control i el mèrit (o la culpa) del que ens surt bé i malament, però no podem. El que vas pensar, sentir, fer i intuir quan vas escollir el número de l'ONCE era el que tocava; no podia ser d'una altra manera. Si haguessis tingut la intuïció del premi hauries escollit l'altre butlleta però... no la vas tenir! Per què? Doncs hi ha tota una cadena de causes que ho explica encara que no les coneguis.

Totes les possibilitats pensades només són això... pensades! Són pensaments. Les realitats són i les possibilitats no concretades són només pensaments, imaginacions. El que realment "és" és el que és! (Vaja empanada, oi?)

Per això dic que allò que anomenem possibilitats són impossibles. L'única cosa possible és el que és.

Si has llegit fins aquí, no penso que hi hagi la possibilitat de que ho entenguis i la de que no ho entenguis, de que hi estiguis d'acord i de que no hi estiguis d'acord... N'hi haurà només una, la que és. Les altres són pensables però no existents.

### **Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell?**

M'ha fet pensar molt un experiment que Christian Felber, un dels inventors i impulsor de l'Economia del Bé Comú, diu que fa sovint a les seves xerrades. Explica que quan planteja la qüestió de la justícia social expressada en quina proporció hi hauria d'haver entre el sou màxim i el sou mínim que haurien de

cobrar les persones, sempre troba una resposta similar a tots els llocs. No importa la cultura, el nivell social, la ideologia o la religió de les persones consultades, la mitjana de les assemblees és sempre que el salari just per a les persones que més han de cobrar ha de ser entre 10 i 12 vegades el salari mínim.

Independentment de les reflexions que pugui portar la data -tenint en compte sobretot que actualment la persona que més cobra en una empresa pot suposar fins a 300.000 vegades més el sou de l'empleat que menys cobra- el que realment m'interessa és aquesta coincidència o tendència a considerar de forma generalitzada com a justa una determinada proporció.

A mi això em fa pensar que hi deu haver algun mecanisme innat que calibra la justícia en algun lloc remot de la nostra ment i sap, encara que no sap que ho sap, el que és just i el que no ho és. I ho sap fins al punt de poder quantificar-ho. I si algú de forma individual no ho sap (hi ha persones que responen que els sembla just que qui més cobra cobri un milió de vegades el salari del que menys cobra) el grup, o el col·lectiu regula aquestes disfuncions i acaba ajustant-se a una quantitat fixa.

Aquí hi ha una mina de coneixement ocult que cal explorar i explotar. Sabem que els humans estem connectats entre nosaltres i que constituïm un organisme únic. Segurament desconeixem encara la naturalesa i característiques d'aquesta unitat que formem però els seus efectes són ja mesurables. Els vincles emocionals, l'empatia, la consciència de ser humans, la consciència de ser, l'anhel de felicitat,... tot això i altres factors desconeguts poden explicar aquesta funció cognoscitiva de l'espècie humana considerada com a un tot.

És la base de la noosfera un concepte que va elaborar Vernadski i que jo vaig conèixer gràcies a la divulgació que en va fer Teilhard de Chardin (filòsof al que dec en gran part la meva passió per la filosofia) en la seva obra "El fenomen humà".

Tant de bo poguéssim explotar aquesta capacitat cognitiva que generem entre tots. Tenim un coneixement compartit i no som capaços d'expressar-lo. Hi ha coses realment essencials en les que tots estem d'acord i no sabem aprofitar-les... Potser això explica per què algunes coses que són o han sigut ben inusuals han acabat imposant-se a tot arreu. Parlo dels drets humans o de la democràcia, per exemple, i em refereixo a la idea, no a la seva aplicació que encara no hem sabut fer.

I he pensat en això arrel del problema filosòfic que planteja l'actual situació política a Catalunya amb un parlament legítim declarant incompetent a un tribunal també legítim. Com podem resoldre aquestes contradiccions? Qui té raó? Perquè és evident que les lleis s'han de complir, però també és evident que hi ha l'obligació de desobeir les lleis injustes. Com sabrem si la llei és injusta o bé és només un argument per fer la nostra? Doncs, si poguéssim desenvolupar aquest sentit del que és just que tothom té o que podem generar entre tots arribaríem a un criteri d'autoritat major que qualsevol llei.

Per això crec que hem de fer grans esforços innovadors i valents per trobar noves formes de connectar-nos i gestionar la casa comuna entre tots. Hem de deixar els vells mètodes que ens han portat on estem. Intueixo que si preguntem a tothom de la forma correcta i podem accedir a aquest coneixement col·lectiu i intuïtiu que generem com a comunitat podríem arribar fàcilment a l'acord, per exemple, que és just, lògic i sensat preguntar als habitants d'un territori quina els agradaria que fos la seva forma política de gestionar-se.

**La tasca del filòsof no és predicar la veritat sinó evidenciar la mentida.**

Només adonant-nos dels errors en què vivim podem millorar i créixer. Per això la tasca del filòsof és qüestionar, criticar i posar en evidència allò que no és vertader.

Sòcrates era mestre en l'art de confondre els seus conciutadans. Els preguntava les coses més obvies i s'interessava per saber com justificaven el que sabien. Li era relativament fàcil posar en evidència els sabers de la gent. Això molestava moltes persones que veien qüestionades les seves creences. No tothom vol o pot afrontar la incomoditat de veure les seves veritats desmuntades.

Anhelem la seguretat i sense ella les nostres vides queden sense fonaments. Per això ràpidament les substituïm per altres o neguem les objeccions que ens fan. Recordem que la majoria d'humans no volen la veritat, volen la felicitat. I la felicitat s'aconsegueix fàcilment amb mentides.

El filòsof té la incòmoda missió de mostrar les nostres febleses i errors. Així els esperits més inquietos poden assumir la tasca de refer els seus coneixements i trobar noves veritats provisionals més acostades a la Veritat absoluta.

Viure en la mentida és plaent però perillós. A la llarga t'obligarà a tancar-te en tu mateix o en el teu cercle i fer una defensa numantina de les teves creences. D'aquí al fanatisme hi ha un pas de pardal.

Crec que en el camí per arribar a la Veritat has de travessar el desert de la incertesa i has d'aprendre a conviure en la provisionalitat vulnerable de l'opinió. Al final cap veritat no se sustenta i s'arriba a la sàvia conclusió que "només sabem que no sabem res", un magnífic punt de partida per a iniciar l'etapa definitiva.

Conscient de què cap veritat no se sustenta s'abandonen els coneixements i s'arriba al coneixedor. Només hi ha una consciència que sustenta continguts, que els interpel·la, que busca, que troba, que ÉS.

### **El filòsof és el porter de l'equip**

Els equips de treball, esportius, tècnics... tenen un objectiu i tots els membres treballen de forma conjunta per a assolir-los.

Normalment, en els equips, les tasques estan repartides de manera que gràcies a l'especialització i al treball coordinat de cada u amb la resta fa més eficaç el treball conjunt.

Quines i com es desenvolupen aquestes diferents funcions dins d'un equip són la clau de l'èxit. Una de les necessitats fonamentals en un equip és la de recordar i supervisar de forma continuada que es treballa en la direcció adequada.

No és infreqüent que centrats en el dia a dia molts equips o empreses acabin perdent de vista l'objectiu. Centrats en els arbres no veiem el bosc. Centrats en el proper revolt no ens adonem que anem en sentit contrari. Obsessionats per l'eficàcia a curt termini acabem convertint un mitjà en un fi. Ocupats en conduir oblidem el destí...

La tasca de recordar constantment què volem és feina del filòsof. Entenc aquí per filòsof una persona centrada en els fins, en els grans objectius, en el sentit de la feina. El filòsof com a amant del saber està pendent del fi i de com els mitjans s'articulen a aquest fi.

Aquesta darrera i contínua defensa del paper de supervisor de l'objectiu és el que simbolitzo com a porter de l'equip. El que mira que ens colin el gol d'acabar anant on no volem.

Tot l'equip ha de ser filòsof en aquest sentit i cada un de nosaltres porta incorporat el seu propi filòsof interior, però no és sobrer que els equips destinin algú a la tasca específica de recordar-nos el que anhelem en darrer terme. Com l'esclau que els emperadors romans duïen darrera que els recordava que eren mortals...

Recordo que en certa ocasió vam formar un equip de treball amb una fita ambiciosa i vam haver d'instituir la figura del supervisor de l'ideari. Era algú que a cada reunió es dedicava a observar si ens desviàvem dels nostres objectius. Crec que era una bona tècnica. No estaria malament que abans de començar una reunió algú estigués encarregat de fixar l'objectiu de la reunió, explicar quina vinculació té aquella reunió amb l'objectiu general de l'equip i en acabar fer evident aquest lligam entre la feina que em fet i el lloc on volem anar.

I és que massa sovint estem tan atrapats per la immediatesa que perdem de vista la fita i a poc que ens descuidem costa redreçar l'empresa fins el punt que ens trobem lluny de l'objectiu i ens descobrim justificant el que fem per no haver de refer el camí.

I és que no hi ha manera més segura de perdre un partit que jugar sense porter!

**Un savi va caure a un pou perquè anava mirant les estrelles. Ell va ser l'únic que no ho va lamentar...**

Aquest savi despistat va ser Tales de Milet, un dels primers filòsofs. I l'anècdota llegendària ens explica que una nit anava Tales amb una noia de poble passejant pel camp. Tales estava molt interessat en la posició dels astres i el seu moviment per la volta celeste quan de sobte va caure a un pou!

Diu la història que la noia (imagino que després d'ajudar-lo a sortir) se'n va riure d'ell. Explicava tothom que els savis estan tan pendents de les coses llunyanes que són incapaços d'atendre a les més properes. La noia era el paradigma de l'eficàcia perquè sabia estar al cas dels assumptes pràctics. Tales, per contra, estava interessat en els coneixements elevats i teòrics i va ser víctima de la seva poca destresa pràctica, esdevenint ell, i de retruc els filòsofs, la riota de la gent del poble.

Doncs bé, aquesta anècdota, ha sigut aprofitada per notables filòsofs, entre ells Plató i Heidegger, per a il·lustrar la condició del filòsof. Sembla ser que Esop va ser l'inspirador d'aquesta història ja que explica un fet semblant i acaba amb la conclusió que és ignorant atendre als coneixement llunyans quan no es dominen els propers.

Heidegger trenca una llança a favor del savi caigut al pou. Diu que l'afany humà pel coneixement ens impel·leix a objectius teòrics i aparentment allunyats o inútils, però que no podem resistir la temptació d'assolir-los. Val la pena, doncs, o és un preu que es pot pagar, els inconvenients o desavantatges que impliquen la gosadia de la recerca.

I és que, els coneixement allunyats, estranys, originals o inusuals són també necessaris. L'home no és només un gestor del seu dia a dia sinó un eixamplador d'horitzons, un cercador incansable.

Tots nosaltres tenim dins nostre una noia ingènua, alegre i pràctica que mira on trepitja. Tenim però també, al nostre interior un savi que vol saber i que accepta els riscos que la seva recerca implica.

Així doncs, i com tantes vegades concloem, és donant projecció intensa i proporcional a totes les nostres dimensions, com assolim el plaer del creixement i de l'evolució personal.

**Planxo, aleshores existeixo?**

Descartes, el pare de la filosofia moderna, el filòsof racionalista del segle XVII va deixar escrit "Penso, aleshores existeixo!"



Aquesta frase ha estat molt mal entesa al meu entendre, tant pel que fa al seu significat i implicacions directes, com al seu sentit profund. Intentaré ara exposar el que penso al respecte.

En primer lloc aclarir que, com molts dels meus ex-alumnes deien, "Penso, aleshores existeixo" no implica que si no penso no existeixo. Queien en la fal·làcia formal anomenada "negació d'antecedent", que s'aplica a les proposicions condicionals. Les persones que raonen malament, quan els presenten una frase condicional tendeixen a creure que si es nega la condició (antecedent) s'ha de negar també el resultat (conseqüent) i això no és així.

Vegem-ho amb un exemple. Suposem la frase condicional: "Si caus al pou t'ofegaràs". D'aquí no es pot concloure que si no caus al pou no t'ofeguis, perquè bé podries haver-te ofegat al mar o a l'estany de Banyoles.

I tot això sense considerar el greu equívoc de prendre la frase afirmativa de Descartes per una condicional!!!

Anem, però al significat profund de la frase. Què volia dir Descartes amb això? Hem de saber en primer lloc que Descartes estava buscant una prova definitiva i absoluta de la seva existència. Semblarà estúpid però Descartes era tan radical que ho posava tot a prova. Nosaltres no dubtem de la nostra existència, però, quina prova tenim de què realment existim? Que ens veiem al mirall? Els sentits ens enganyen! Que tenim evidència? També en somnis se'n apareixen coses molt evidents que en despertar veiem que eren falses. La lògica? També ens pot enganyar! Si som escrupolosos, i Descartes ho era, no tenim cap prova que no pugui ser qüestionada sobre la nostra existència.

Ell només en va trobar una i definitiva: que pensava. Direu: "Però què té el pensament que sigui tan definitiu com a prova de l'existència?" No ho són també les emocions i no podríem per tant dir "Sento, aleshores existeixo"? O qualsevol acció per simple que sigui, no podria ser duta com a prova d'existència dient per exemple: "Camino, o vaig amb moto o planxo, aleshores existeixo?" Doncs no!

Caminar, planxar, sentir emocions... poden ser vivències o experiències enganyoses, que no existeixen. Podrien ser aparences, visions d'un cervell quàntic o qualsevol altre estrofolària invenció que vulgueu o pugueu imaginar. No ens dona, per tant, seguretat ja que poden ser negades raonadament. I suposo que s'ha d'afegir aquí: "I pensar, tenir pensaments, no és una activitat mental o una experiència com totes les altres que pot ser enganyosa i també negada? Doncs si pensar és considerat com a una funció mental, aleshores sí, és una vivència més i pot ser negada.

Ara bé, la meua opinió, seguint a Wilber que ha estudiat aquest aspecte és que, Descartes quan va dir "penso" no volia dir "tinc pensaments" sinó "soc conscient". Perquè abans la terminologia sobre fenòmens mentals era molt primària i es distingia poc entre diferents modalitats de la psique.

Fixeu-vos que si dic "Soc conscient, aleshores existeixo!" la frase esdevé definitivament radical i clara. He d'existir per força perquè és impossible ser conscient de que no existeixo. Un acte de consciència exigeix un ésser conscient existent. Un que es pregunta si existeix, posseeix ja una consciència -no un coneixement- i, mentre es vagi preguntant i qüestionant coses, podrà prendre consciència de totes aquestes coses que fa. Això du a l'evidència que existeixes com a ésser que dubta i es fa preguntes. I com més conscient siguis dels teus dubtes, més proves tindràs de la teua existència.

### **Filosofia: voler el saber o estimar la saviesa?**

Hi ha dues filosofies o dues maneres d'entendre la filosofia: la filosofia teòrica i la pràctica.

Entenc per filosofia teòrica o acadèmica l'estudi intel·lectual dels conceptes, els sistemes i les teories de pensament sobre la realitat. És una activitat bàsicament intel·lectual, estructurada, lògica i sistemàtica que treballa amb les idees. En aquest sentit la filosofia acadèmica o teòrica pot ser desenvolupada per persones que no tinguin afany de saviesa tot i que no necessàriament ha de ser així.

Podríem dir que és diferent la saviesa del saber. Saber vol dir tenir la informació mentre que la saviesa és tenir el coneixement profund. Més enllà de quina mena de facultat cognitiva hi ha darrera els conceptes de saber i saviesa, interessa distingir quin és el seu abast.

El saber pot ser parcial i pot ser aplicat a qualsevol àmbit de l'acció humana. La saviesa, per contra és global i sempre es dirigeix al que és essencial. Precisament aquesta orientació o recerca del que realment és important conèixer és el que defineix la tasca de la filosofia pràctica o de la saviesa.

I és que la filosofia pràctica és la recerca del coneixement en tots els àmbits i dimensions humanes. El saber sensible o sensorial, l'emocional, el racional o intel·lectual, i també, per descomptat, el saber espiritual o transcendent.

Totes les qüestions que planteja una recerca tan àmplia en la seva base i tan radical en la seva finalitat són objecte de la filosofia pràctica.

La filosofia pràctica pot ser practicada i ha de ser practicada per tothom. Tots tenim l'obligació de desenvolupar al màxim tots els nostres òrgans de coneixement per a harmonitzar-los i orientar la nostra vida en el dia a dia, en l'ara. Res més pràctic que aquest coneixement del que és i del que volem que sigui el nostre present.

Tenir coneixements és útil, necessari i un mitjà per als nostres objectius, però estimar o anhelar el coneixement màxim o absolut, la saviesa, és imprescindible per a tenir una vida plena. És un fi en ell mateix.

Per això, mentre la filosofia acadèmica pot ser un acte d'erudició, una pràctica de la intel·ligència racional o fins i tot un hobby, la filosofia pràctica és un compromís vital, una aventura radical que t'implica de forma absoluta, un viatge iniciàtic que només admet la guia de la brúixola de la Veritat (absoluta, així, amb majúscula) que tots intuïm.

### **Som violents per naturalesa i tot en nosaltres és lluita.**

La violència és natural. Està en la nostra naturalesa i segurament sempre hi estarà. De fet la violència està molt vinculada a la nostra sociabilitat. Ve del tribalisme, de la preferència atàvica que tenim pels nostres. Els humans sempre trobem més greu i amenaçadora qualsevol injustícia o hostilitat que vingui d'una altra tribu que si ve de membres de la nostra.

De fet tenim un instint d'agressivitat automàtic que s'activa i es predispesa a actuar cada cop que algun membre d'una altra tribu (entenguem aquí una altra ètnia, nacionalitat, religió, família, grup d'amics,...) s'introdueix a la nostra i pretén compartir el que considerem que són els nostres recursos. Antigament eren els béns materials i actualment s'hi poden afegir els béns culturals, ideològics, religiosos o ètnics.

Quan en uns experiments amb usamericans blancs i negres se'ls projectaven imatges de persones de l'altra grup, la seva amígdala, el centre cerebral de la por i la ràbia, s'activava tan ràpida i subtilment que els centres conscients del cervell no se n'adonaven. (1)

No ens agrada la violència i la volem desterrar, però és un afany inútil. No avançarem renegant de la veritat, només ens frustrarem. Hem de reconèixer que la violència i l'agressivitat ens ha ajudat a sobreviure i forma part de nosaltres. No ens podem culpar pel plaer que ens provoca la contemplació d'esdeveniments esportius violents, pel lícules de guerra, maltractament animal...

La violència és una força que cal canalitzar i dirigir. L'esport és una bona forma de fer-ho. De fet un esdeveniment esportiu és un acte ritualitzat de guerra i ocasionalment també ho són la dansa o el sexe.

La cultura treballa per a reconduir aquesta pulsó i ho ha de fer no negant la realitat sinó assumint la seva força. La cultura no pot anar contra la natura però l'ha de reconduir. No podem aconseguir que una planta creixi cap a dins de la terra però podem condicionar molt i reorientar el seu desenvolupament cap amunt.

Crec que sovint confonem el que ens agradaria que fos amb el que és. Tenim la voluntat i el desig de viure en pau, però la pau no és un dels nostres elements constitutius. Sempre estem lluitant contra tot: fins i tot contra la guerra o la violència. Llitem pels nostres drets, per la justícia, per assolir els nostres ideals, per anar al cel, per derrotar-nos a nosaltres mateixos en una lluita constant i despietada contra els nostres hàbits, la nostra naturalesa... Volem ser més primers, més llestos, més sans... sempre anant en contra!

La nostra naturalesa és guerrera i ho és fins i tot el nostre pensament. Voler és ja una forma de violència, una expressió d'oposició, de disconformitat, de domini en definitiva.

Acceptem el que som i deixem de lluitar. Potser llavors arribarem a veure què hi ha més enllà dels nostres desitjos... procurant evitar, això sí, lluitar contra la lluita.

(1) WILSON, Edward O.: "La conquista social de la tierra" P. 81.

### **Un, dos, un, dos... la marxa de la consciència.**

Unitat o dualitat? Som una sola cosa o som una cosa entre moltes? Ser una sola cosa implica el monisme, és a dir la creença o coneixement de què hi ha només un sol ésser en l'existència.

El dualisme, per contra, creu o sap que nosaltres existim, que som algú i que hi ha a més, altres moltes coses.

La nostra consciència ordinària, i el consens majoritari ens fa creure que el dualisme o pluralisme és la realitat de l'univers. Jo soc algú definit i delimitat que em distingeixo clarament de la resta d'éssers de l'univers. Aquesta és la mirada més lògica i general en la majoria dels humans.

Ara bé, podem qüestionar-ho? És pensable que només existeixi una sola cosa i que aquesta cosa sigui jo? Crec que sí, tot i que haurem de redefinir que significa "jo".

L'evolució de la consciència passa, al meu entendre, per diferents fases que oscil·len entre el monisme i el dualisme.

Pel que sabem de la ment del recent nascut, l'univers és per a ell una sola cosa. No distingeix els límits del seu cos ni identifica sensacions que no li pertanyin. La seva fusió amb la mare i amb tot el que l'envolta és absoluta. Algunes persones apel·len a aquest fenomen psicofísic per a justificar que els nounats estan il·luminats, cosa que jo no comparteixo.

El cas és que al cap d'un temps, d'alguns mesos, els nens comencen a distingir entre ells i la resta del món. Al principi són descobriments vagues i difosos però amb el temps acaben implantant-se a la ment formant una imatge del jo autònoma. La persona es percep aleshores com a un objecte més del món i pot descriure què li pertany i què no. Aquesta és la visió dualista que pot perdurar pel resta de la vida.

Ara bé, les persones que evolucionen en el seu creixement personal perceben que la dualitat és aparent i comencen a concebre (primer només intel·lectualment) que tot forma una unitat i apareix de nou el monisme. Aquesta fase implica canvis importants en la conducta i la consciència de la pròpia identitat que ara no puc deturar-me a comentar. (En el meu argot particular, a aquest estat de consciència l'anomeno c3)

El fet és que a mesura que la sensació d'unitat s'expandeix no tarda en aparèixer una nova consciència: la de que tot simplement ÉS i que d'alguna forma nosaltres som purament uns observadors d'aquesta "essitat" o "essència". Perduda ja la identitat personal (superada o integrada), apareix aquest nou dualisme: hi ha només observador i coses observades; o consciència i objectes de la consciència; o fenòmens i testimoni... (Consciència c4)

Quan podríem pensar que estem ja en la fase més evolucionada de la consciència, donat que ja no ens concebem com a individus i l'ego, per dir-ho així, s'ha dissolt, apareix o pot aparèixer una nova unitat: el SER. Ja no hi ha observador ni observat, ni testimoni, ni consciència... simplement el SER, l'única cosa existent. Aquest nou monisme sembla definitiu però a aquestes alçades això ja no interessa perquè no hi ha ningú a qui interessar. Seria com si després de la seqüència un, dos, un, dos... (monisme, dualisme, monisme, dualisme...) aparegués el zero definitiu que sempre ha sigut, és i serà.

**Un cocodril, una mona, un pensador i un déu habiten en nosaltres. Els tres primers es barallen; el quart espera...**

Som fruit d'una evolució progressiva en la que cada nou estadi que assolim integra i transcendeix l'anterior.

Així, el rèptil que érem continua viu en nosaltres. El cervell reptilià o paleocòrtex regula les funcions biològiques bàsiques i ens resulta imprescindible per a la gestió de la regulació i el manteniment de la vida.

El cervell mamífer -mesocòrtex- que es va sobreposar al primer, no va anul·lar les seves funcions ni es va fer càrrec de la seva feina. Simplement va afegir un nou repertori de recursos nerviosos per a la gestió, entre altres, de la vida emocional i social.

Finalment, el neocòrtex ens atorga la facultat abstractiva, simbòlica, lògica i creativa que s'afegeix al complex sistema anterior. No cal dir que amb cada nova adquisició apareixen conflictes de competències i tensions en la regulació general de la conducta. Serà la llei de l'evolució qui determini l'èxit o el fracàs de cada nova síntesi.

Tenim doncs, dins nostre, guerres contínues entre interessos contraposats dels nostres cervells. Mentre el reptilià, per exemple, vol sobreviure per damunt de tot, el mamífer pot renunciar a la vida per a salvar la dels seus fills. Mentre el mamífer vol protegir i salvar els de la seva família, el racional es capaç de concebre el valor absolut de la vida humana independentment dels vincles afectius que hi mantingui. Mentre el racional coneix i renega dels prejudicis del tabac, el reptilià l'empeny a una addicció bioquímica. Etc.

Hi ha, doncs, tensió i conflicte dins nostre. Constantment estem gestionant interessos creuats de les nostres distintes dimensions a la recerca d'una vida satisfactòria a nivell general tot i que sempre algun cervell ha de fer concessions.

I així transcorre la nostra vida... Hi ha però en nosaltres una facultat emergent que prové, no d'un nou cervell, sinó de la peculiar combinació dels altres tres i que ens fa accedir a l'esfera de la transcendència.

Hi ha una potencialitat de saviesa i coneixement profund, trans-instintiva, trans-emotiva i trans-racional a la que podem accedir i que podem practicar amb l'atenció plena, la consciència, la presència, la contemplació o la meditació.

Aquest nou estadi de transcendència, no lluita amb els anteriors perquè no té una finalitat, no té un objectiu, no té un sentit, no té un anhel. Simplement és. I donat que "ser" ja és, podem dir que està ja en plenitud. La qüestió és que la persona gestionada pels cervells en tensió no n'ha pres encara consciència.

Si el "ser" fes alguna cosa, simplement esperaria... el que ja és.

### **Savis al poder!**

Un savi és una persona que sap. Un savi és una persona que sap les coses importants i essencials de la vida. Un savi no és necessàriament una persona intel·ligent, ni erudita, ni il·lustrada, sinó una persona que ha avançat en el camí del coneixement; coneixement del seu propi cos i de les seves limitacions i potencialitats, de la seva vida emocional, de les seves relacions, de les idees i dels límits de les idees, del sentit i objectiu de la vida...

Una persona que avança en el desplegament de totes les seves capacitats és una persona humil, senzilla, serena, oberta, que sap escoltar i comprendre, que té una visió i un anhel, que no es vanagloria ni s'enorgulleix, que serveix i estima, que actua sense protagonisme i que accepta el que la vida ofereix.

Els savis, les persones de coneixement, són les que necessitem en els llocs de govern.

Deia Plató que correspon als savis -filòsofs- ser els governants i nosaltres elegim els governants no per la seva saviesa sinó per la forma com ens adulen o per les promeses que ens fan.

Un savi no necessàriament ens donarà la raó ni proposarà coses que siguin del nostre gust, ni actuarà amb seguretat, ni es pretindrà millor que els altres.

En la nostra democràcia actual, els candidats a ser governants ens compren a base de seduir-nos, de vendre'ns idees que saben que no podran complir, d'oferir-nos una imatge atractiva i de fer-nos creure que amb ells l'impossible és possible.

Em sembla que la nostra societat està ara mateix en un procés d'infantilització, i la política no és ja un debat d'idees sobre com volem viure i com podem acostar-nos al bé comú sinó un mercat de promeses representades per figures mediàtiques.

I així ens va. Els polítics es permeten dir el que els convé encara que siguin mentides flagrants perquè saben que a ningú l'interessa saber si són veritat. Tot està permès per tal d'aconseguir que et votin.

Els candidats són cada cop més insubstancials perquè els electors també ho som. Potser no fa gaire creiem que el tècnic era la persona adequada per a governar-nos ja que el món es percebia com una

màquina complexa. Mentre el creixement econòmic no va ser qüestionat, qualsevol polític que no impedís l'imperi del progrés capitalista era vàlid.

Ara però, ja tenim la consciència de què no és possible continuar amb un sistema econòmic desbocat que ens sotmet i que només afavoreix als poderosos.

Davant aquesta disjuntiva quedava clar que la mera racionalitat pràctica sense un ideal de vida col·lectiva era estèril. Ara era el moment dels savis, dels que podien transcendir la mera funcionalitat d'un món injust i presentar-nos un model més evolucionat que exigís compromís ètic i solidaritat a tota la població.

Però aquest pas més enllà de la raó pràctica era un pas difícil perquè suposava implicació personal i el mateix sistema ens ha convençut de què el benestar t'ha de ser regalat com un dret adquirit i que no has de fer cap esforç per aconseguir-lo. Infantilització i dependència. Incapaços de transcendir la raó hem anat a un nivell inferior: l'imperi de l'emoció.

Els polítics treballen amb l'emoció per a manipular-nos. Usen la pàtria com a contenidor dels vincles de pertinença i per a despertar el nostre orgull col·lectiu. Ens ensabonen contínuament dient-nos que "el poble no es *tonto*", que hem de confiar en ells perquè tenen bona imatge, bones paraules. Ens prometen benestar sense esforç, ens diuen el que volem sentir tot i saber que allò que prometen és impossible.

A nosaltres però, no sembla importar-nos perquè ens hem acostumat a la dependència. La democràcia no ens ha fet més amos de nosaltres mateixos sinó més sotmesos. Necessitem savis que ens diguin les coses que no volem sentir, que ens diguin que no tenen la raó sempre i que no són posseïdors d'idees salvadores. Necessitem savis que ens estimulin a pensar, a criticar, a ser protagonistes de les nostres vides i de les iniciatives socials.

Necessitem savis al poder perquè creixi la saviesa i amb ella la justícia.

### **L'home és un llop, bo per naturalesa, per a l'home.**

"L'home és un llop per a l'home" ("Homo, homini lupus", en llatí) és una expressió llatina antiga (Plaute, S.III a.C. ja la cita en una de les seves obres) que va popularitzar el filòsof Thomas Hobbes (S. XVII).

Aquesta frase ve a dir que l'home és un enemic, un depredador per als seus iguals. En conseqüència podem pecar d'ingenuïtat quan ens sorprèn el mal i els abusos que som capaços de cometre els uns amb els altres. Aquesta visió pot ser catalogada com a pessimista però per a molt és el paradigma del realisme.

"L'home és bo per naturalesa" és una màxima de J.J. Rousseau (S. XVIII). La frase completa diu "L'home és bo per naturalesa i és la societat qui el corromp". En aquesta concepció de l'home hi domina un optimisme naturalista per una banda i un pessimisme sociològic. En qualsevol cas, Rousseau és paradigma de la confiança en la bondat natural que l'home atresora sota l'escorça de la socialització.

Com passa sovint, crec que les dues afirmacions són certes. Per això m'atreveixo a afirmar que l'home és un llop per a l'home, sí, però un llop bo per naturalesa! Com podem lligar aquestes dues visions i, sobretot, com s'entén el seu resultat?

Doncs, al meu entendre, mirant la cara positiva i constructiva de la comparació amb el llop i per altra la negativa i desencisadora declaració de la bondat natural.

El llop és un animal social que caça i viu en grup, té un cervell emocional semblant a l'humà i no coneix la crueltat ni la violència gratuïta. Actua seguint els instints de la natura i es protegeix amb la força necessària per tal de sobreviure. Res de tot això no és indesitjable per als homes. De fet, ara mateix firmaria que els humans tinguéssim aquesta simplicitat i noblesa de caràcter a l'hora de conuiu.

Humans que viuen satisfent les seves necessitats sense ambició ni avarícia, en equilibri amb l'entorn, gaudint de tots els recursos i abundància que la seva intel·ligència li permet assolir. No em direu que no us agrada...

Pel que fa a la bondat natural que predica Rousseau, tinc els meus dubtes que puguem imaginar una humanitat sense cultura. Intueixo que hi ha la mateixa bondat en la naturalesa que en la cultura. El que passa és que ens sentim responsables de la cultura i no de la naturalesa i per això ens atrevim a qüestionar només allò del que podem respondre.

Amb tot, els humans de forma implícita sabem que la naturalesa no és bona i gastem bona part de les nostres energies a combatre-la. Pensem en tots els esforços de la medicina, de l'arquitectura, de l'educació, de l'agricultura, de la tecnologia... Si el que la naturalesa ens ofereix és bo, per què hauríem de combatre un microbi, un hivern rigorós, una determinada quantitat d'aliment o una limitació en el transport? Tot això ens ho ofereix la natura però nosaltres no valorem el seu regal.

Per això penso que l'home és un ésser en lluita, contra ell, contra l'entorn, contra la mort (i aquí s'assembla al llop tot i que no tenim els mateixos enemics) però també que aquesta lluita la fa des de la seva naturalesa inquieta, desitjosa, productiva... allò que en diem "bona" en resum.

### **El filòsof arrodoneix l'exclamació per a convertir-la en interrogació.**

Quan afirmem amb contundència o seguretat podem posar el signe d'exclamació al final de la nostra frase. És una forma de confirmar, assegurar, remarcar la nostra certesa.

"Això és així!", diem.

El signe d'exclamació és tot un símbol. Un element rígid, recte, que remet a la duresa i a la fermesa. I posaríem sovint una exclamació darrera cada resposta que donem a les preguntes importants de la vida com donant per descomptat que n'estem segurs.

-Qui ets?

-Una persona!

-Què has vingut a fer al món?

-A estimar!

-Què és el més important de tot?

-La vida!

-...

No us fixeu en les respostes que de ben segur serien ben diverses en funció de a qui preguntis. Fixeu-vos en les exclamacions, que segurament tots posaríem darrera la nostra resposta.

La feina del filòsof és transformar aquestes exclamacions en preguntes. Com uns forjador de símbols, ens correspon treballar a l'enclusa de la raó amb el mall de la crítica, aquesta peça rígida que és l'exclamació per a fondre-la, fluiditzar-la, corbar-la, fins a deixar-la rodona com un interrogant.

L'interrogant ens qüestiona i ens planteja el dilema de la realitat. Realment les coses són tal com les pensem o les creiem? Realment som persones? Hem vingut al món per a tal o qual cosa? Això que dius que és el més important de tot, ho és realment?

Fes l'exercici de formular certeses de la teva vida i a continuació formula-les sota la forma interrogativa. Mira quina capacitat de moviment tens un cop ho hagas fet i sabràs com de lliure ets per a evolucionar.

Si et trobes lligat de peus i mans de manera que realment no pots admetre cap altra possibilitat que la resposta que has donat, és senyal que estàs molt presoner de les teves creences.

Sovint però, notaràs que tens marge de maniobra per a imaginar respostes diferents. He dit imaginar perquè aquesta és realment la qualitat que requereixes. Un cop formulada la imaginació de que les coses potser són diferents al que sempre has pensat, et toca fer el treball de constatar, comprovar, revisar tot el teu esquema conceptual i refer la teva visió del món.

Potser direu per què s'ha de fer això i la resposta és que no s'ha de fer. Només que si ho fas actives un motor d'evolució intern que et fa créixer. Tota una aventura amb resultats imprevisibles.

### **On no hi ha ningú no hi ha res!**

"Quin soroll fa un arbre que cau en un bosc on no hi ha ningú" Aquest *koan* mil·lenari ha fet donar moltes voltes al cap dels buscadors que han estat sotmesos al seu repte.

Es tracta de veure si allà on no hi ha ningú hi ha alguna cosa. De fet, tenim tendència a pensar que sí, que naturalment si jo estic a casa i marxo, encara que no hi hagi ningú allà, la nevera, el sofà, l'armari i el raspall de dents continuen al seu lloc.

Aquesta és una lògica molt comuna però segurament poc reflexionada.

Góngora va afirmar: "*La incomparable piedra preciosa que yace en un desierto nunca pisado por pie humano y, que por designio divino, nunca será pisada por humano alguno, no es real. Pues la realidad sólo existe donde la conciencia de un ser humano ha creado ese concepto*"(1)

Crec que no es pot dir més clar. El que nosaltres anomenem "realitat" és una construcció de la nostra consciència. La ment, a partir dels estímuls que rebem de l'exterior, construeix un ens -completament mental- que nosaltres anomenem realitat. Ara bé, on no hi ha ment que construeix, no hi ha res construït.

És a dir que si surts de casa, tot el que hi ha a casa desapareix i torna a aparèixer quan obres la porta! Resulta sorprenent, però si hi pensem, veurem que és així.

L'arbre que cau on no hi ha ningú no fa cap soroll perquè no hi ha soroll ni arbre.

Kant afirmaria que això de què no hi ha res on no hi ha ningú no és cert del tot perquè alguna cosa hi ha d'haver per tal que ens impacti en els sentits i construeixi una realitat quan tornem a entrar per la porta de casa. Potser sí. Podríem admetre que hi ha una energia, una vibració potser, alguna cosa que no podem conèixer i que Kant anomenava "noümen".



La meua opinió és que una cosa que no podem conèixer, no existeix. Anomenem "existir" a la presència d'alguna cosa en la nostra ment i si aquesta cosa no passa pels filtres de la ment, doncs no existeix. Té, en tot cas, una existència diferida, podríem dir, perquè nosaltres no podem admetre conceptualment el res o el no-ser.

Aquest noümen o energia difusa que creiem que hi ha allà on no hi ha ningú, existeix, com a concepte, no com a realitat, perquè nosaltres la pensem. Això li dona realitat.

On no hi ha una ment no hi ha res. Tot és, doncs, mental!

(1) Citat per Michael Ende a "La prisión de la libertad", pàg.69

### **Vivim al món de les idees.**

Normalment creiem que les idees i les coses són diferents. Atribuïm a les idees una certa irrealitat, una naturalesa mental i una existència abstracta. Les coses, pel contrari, són reals ja que es poden veure i tocar, tenen una naturalesa física i una existència concreta.

Podem acceptar d'entrada aquestes definicions i la premissa que avui defenso, que vivim al món de les idees, es manté inalterable.

Direu que vivim al món concret, el de les coses. Direu que les sabates que ens calcem, el menjar que ens alimenta, l'arbre que ens dona ombra i el nostre cos són coses concretes i no pas idees. D'acord també. Amb tot, el món en el que vivim no és el món de les sabates, els aliments, les ombres o el cos, sinó el món de les idees sobre el que ens convé, el que és bo, el que valorem i el que sustenta i dona sentit i coherència al món.

Miraré d'explicar-me. Les coses més importants per les que vivim són idees. La família, la salut, el diner, els déus, la nació o l'ànima, són idees i no són coses reals en el sentit de concretes.

De fet, podríem dir que no existeixen en la naturalesa. Cap d'aquestes coses no pot ser sotmesa a una anàlisi científica ni a l'experiència empírica. La família o l'ànima no són corpòries, ni es poden tocar. Són idees al nostre cap. L'amistat és una idea i l'amor també. Tot allò que realment ens importa i que dona sentit a la nostra vida són idees! Per això dic que vivim en el món de les idees.

Els diners no són reals; només la creença i l'acord entre tots de que tenen valor fa que siguin desitjables. El paper i el metall és real, però el valor del diner és una idea. La família és una altra creença; una forma d'agrupar persones i vincular-les a uns compromisos. La família no es toca ni es veu; veus les persones que la formen però no pas la família. Les persones són concretes i la família una idea. Amb tot, moriríem per la família o per la pàtria o pel nostre déu i no ho faríem per persones concretes que no fossin de la nostra família, la nostra pàtria o la nostra religió.

Hem creat un món mental amb idees que la societat ha elaborat i transmès. Som crèduls, addictes a les idees que ens ajuden a viure. Vivim en un món de fe en coses immaterials. Els humans som els únics éssers del planeta capaços d'inventar-nos un món ideal i donar-li més valor que el material.

Com diu amb gràcia Noah Harari al seu magnífic llibre Sapiens, no podràs convèncer mai un mico perquè et doni un plàtan amb la promesa que quan mori en tindrà cent. Els homes, en canvi se'ls pot convèncer de qualsevol cosa amb la promesa de qualsevol altra.

Se'ls pot convèncer perquè visquin amb pobresa promentent-los la vida eterna, o que sacrificuin la vida en nom d'un déu, o que s'esclavitzin tota la vida per aconseguir diners, o que renunciïn a les seves pulsions sexuals per aconseguir mantenir la pau familiar,...

Aquesta és la naturalesa de l'home. Un ésser dèbil, vulnerable, crèdul i submís. Amb tot, les idees són poderoses. Poden també alliberar-lo, enaltir-lo, enfortir-lo i fer-lo autònom. Només caldria que adoptés entre les seves idees de valor les de esperit crític, recerca del saber, amor a la saviesa,... i automàticament la seva realitat canviaria.

### **Matèria i esperit? Ciència i religió? O simplement pensament i vivència?**

Des de sempre els humans hem hagut de bregar amb dos fronts de coneixement. Un de pràctic i empíric per a resoldre els problemes tècnics de la vida quotidiana -el que formalitza la ciència- i un sobre el significat i sentit de l'existència, els valors i la transcendència -que sintetitzen les religions-.

Ciència i religió, matèria i esperit,... constitueixen dos grans esferes de realitat que són molt difícilment encaixables. Sembla que la relació entre religió i ciència passa necessàriament per alguna mena d'assimilació, conflicte, indiferència o integració.

Assimilació quan la religió explica la ciència i la ciència explica la religió. Conflicte quan la ciència nega la religió i la religió nega la ciència. Indiferència quan ambdues accepten que tenen regnes o àmbits clarament diferenciats i que no es possible una simbiosis. Integració quan ciència i religió ajuden a explicar la realitat de forma complementària.

Amb tot, per a mi el gran problema que presenten ciència i religió no és tant quins són els seus dominis o competències sinó des d'on es consideren.

Normalment tots els debats sobre aquest tema són debats d'idees, intel·lectuals, pensaments, arguments i discursos. Quan els fets s'articulen en pensament perden gran part de la seva realitat. Deixen de ser vivències i passen a ser idees. Les idees són fecundes i útils però no constitueixen tota la realitat.

Per això mentre el debat sigui intel·lectual és possible que no trobem una solució o que si la trobem tampoc ens servirà de res (apart de tenir un esquema mental més coherent).

Hi ha un altre àmbit de realitat que és l'experiència o la vivència. Ciència i religió poden considerar-se des de la vivència. Visc la ciència quan observo, manipulo, aplico el que sé a situacions tècniques i pràctiques de la vida. Visc la religió quan observo, manipulo, aplico el que sé a les situacions ètiques, de sentit i finalitats de la vida.

Vist així ja no semblen camps tan diferents. En ambdós casos estem parlant de vivències, d'experiències. Unes seran del món material i unes altres del món espiritual però ambdues són objectes de la consciència.

És aquí on la realitat s'unifica i s'integra. Tot és consciència i és la consciència sobre els estats de consciència que mantenim (sí, aquí la redundància és ben explícita) el que atorga unitat a la nostra existència. Som la nostra consciència única i no els múltiples objectes de consciència que poblen la nostra ment.

**El realisme és la més insuportable de les ideologies possibles.**

Les coses són com són, però com que no ens agraden com són, inventem noves versions més favorables.

Podríem dir que el gran anhel humà no és la veritat o el coneixement de la realitat sinó la elaboració d'una visió que ens permeti viure bé. Això, essent comprensible, no és acceptable perquè quan fugim de la realitat estem renunciant a la nostra capacitat de viure plenament.

A no ser, clar, que admetem que tot és vàlid amb tal d'estar contents. Molta gent accepta qualsevol explicació de la vida que li satisfaci. O sigui que no volem veure la veritat cara a cara. Potser ens resulta excessivament dura la realitat i el realisme esdevé una cruel vivència. Content i enganyat és una forma de viure. Ja diuen que els *tontos* són més feliços i veiem constantment com la gent no té cap vergonya en assumir la ideologia més pelegrina amb tal de sentir confort i pau interior.

Des de tots els àmbits se'ns convida a fugir de la realitat. Les coses no són de cap manera; tot és com tu vols. Creem la nostra realitat, diuen, i això ens converteix en culpables de tot el que ens passa.

Si tens una malaltia és perquè tu l'has cridat o ella et convida a fer un canvi. Si no ets feliç és perquè no tens una actitud positiva. Si ets pobre o no tens feina és perquè la vida t'està oferint una oportunitat i l'has d'aprofitar. Si la teva vida no té sentit és perquè no tens fe ni prou confiança en l'univers. Si estàs sol o abandonat és perquè tu t'ho has buscar o perquè no vols investigar les forces del passat o perquè no acceptes el poder transformador que tens dins teu...

La proliferació de teories psicològiques, místiques, esotèriques, quàntiques o espirituals que avui dominen el pensament concreten aquesta fugida de la realitat que se'ns fa insuportable.

Existeixen les malalties i l'estat de salut permanent no és l'estat natural. Aquesta és la realitat. La felicitat no existeix més enllà de moments de benestar que apareixen a la nostra vida. Aquesta és la realitat. La pobresa és fruit de l'explotació humana i dels sistemes socials i econòmics. Aquesta és la realitat. La manca de sentit transcendent és una constant humana fonamentada en la nostra biologia i el nostre desenvolupament neuronal. Aquesta és la realitat. La solitud és una conseqüència de les teves circumstàncies i de la teva personalitat. Això és real.

Ara bé, qui pot assumir que el seu estat natural inclou malaltia, solitud, desequilibri, buit existencial o marginació? No seria aquesta una visió massa derrotista? No seríem acusats, si ho acceptéssim, de passivitat o d'incapacitat?

No podem barallar-nos amb la realitat. L'hem de gestionar. Hem d'aprendre a estar malalts, a patir, a tenir angoixa... i podem ser éssers humans plens amb totes aquestes circumstàncies.

La plenitud de la vida humana exigeix realisme, acceptació, acció, coratge i veritat.

Els models que ens venen són models de persones perfectes físicament, alegres, joves, apoderades, il·luminades, serenes, harmòniques,... però darrera aquests models que ens presenten hi ha una manipulació terrible.

Fer-nos creure que podem ser sempre joves o sempre guapos, o que podem superar tots els problemes o que podem estar sempre satisfets és el gran engany. És la gran mentida que tots volem sentir. És el supermercat de les ideologies estrafolàries en el que tots volem abastir-nos.

Realisme és acceptar el que és. No seré feliç, ni sempre alegre, ni la meua vida tindrà sentit, ni esquivaré sempre tots els mals. No t'enganyis. La realitat és la casa de la perfecció en la seva imperfecció. El que és i no més, és tot al que puc i he d'aspirar.

**Tinc l'estranya sensació que ho he fet tot en aquest món.**

Tinc l'estranya sensació d'haver-ho fet tot en aquest món. Em sembla haver vist tots els paisatges, haver conegut totes les persones, haver visitat tots els llocs, haver viscut en totes les èpoques, haver sentit totes les músiques i sons de la natura,...

He matat i he sigut mort. He forjat ferro i modelat fang. He corregut per anar i per fugir, he pujat i baixat muntanyes, he violat donzelles, he caçat ocells, he guarit malalties, he predicat coses que no sabia, he tastat menges exquisides i vomitat coses repugnants...

He patit angoixa, depressió, obsessió... He gaudit l'èxtasi místic, la il·luminació, la plenitud... He pensat tot el pensable i sentit tot el sensible... He imaginat el que tots els humans han imaginat i recordat tot el que ells han recordat.

És una estranya sensació que no sé explicar. Potser si poseu en una coctelera l'aleph de Borges, el "res humà no m'és aliè" de Terenci, l'U de Parmènides i el camp mòrfic de la nostra espècie, podreu olorar el perfum d'aquesta intuïció.

Els humans som humans per la peculiar forma com condensem la consciència. Aquesta és la nostra essència. Som consciència pura i, com a tal, el contenidor de tot el que és accessori, aparent, històric... No té res d'estrany -tot i que em resulti estrany- que essent pantalla, tot el que en ella fan tots els personatges de totes els temps em sembli haver-ho fet.

## **CIÈNCIA**

---

El mètode científic s'ha mostrat eficaç en la dimensió física i menys en les emocionals i espirituals. La practicitat de la ciència l'ha encimat als altars de la veritat però la ciència mateixa reconeix les seves múltiples limitacions.

Aquí parlo de la ciència pura, la que està fonamentada en la raó pràctica i que actua en la direcció de la filosofia: la recerca de la veritat. Aquesta filosofia és crítica i exigent amb ella mateixa. No dic res doncs aquí de les perversions que cometten alguns científics que s'han substituït al diner i el poder.

### LA MATEMÀTICA I LA REALITAT

***Si hi penses bé veuràs que la sort és el nom que posem al que no sabem calcular.***

***Per què l'arrel quadrada de 2, calculada, és infinita i visualitzada com a diagonal d'un quadrat de costat 1 és finita?***

***L'única certesa que tenim és l'estadística. No es pot experimentar una cosa dos cops.***

### ESPAI I TEMPS

***Tot el temps que la gent perd el troben els avorrits.***

***Cada mati el temps et posa les manilles en forma de rellotge de polsera***

***El passat s'esforça en repetir-se com nosaltres lluitem per sobreviure. El passat desitja tant***

*ser present com el present desitja ser futur.*

*Per bé que et surti una cosa mai no la podràs repetir. No ho intentis. No ho desitgis. Fes-la de nou i gaudeix la seva irrepeticibilitat.*

*No val la pena mirar l'hora perquè canvia constantment.*

*El temps és una pasta feta de passat.*

*Què és un lloc?(Els aprioris de la percepció)*

*La primera hora que ens donà la vida ja ens la prengué. Sèneca*

*No passen els anys, passes tu.*

*L'eternitat no és un temps infinit sinó un no-temps.*

*És fals allò que necessita temps*

**Començar, allò que se'n diu començar, mai res no comença. Bona continuació 2015!**

El començament és una data arbitrària. Determinem el començament d'un procés quan el concebem o el conceptualitzem. Quan comença una festa? Quan comença un viatge? Quan comença una vida? Quan comença un àpat?

Tots els esdeveniments de l'univers formen un continu i estan estretament vinculats. La realitat és una i es manifesta com a múltiple. Els fenòmens que observem no són més que seqüències d'aquest continu que nosaltres definim per tal d'assolir la realitat.

Quin és el començament d'una planta? Quan la llavor esclata? O és que en la llavor no hi ha ja la planta sencera en potència? Podríem dir que no ha començat ja la planta quan la llavor estava encara en el fruit? I el fruit no va començar ja en la flor? I així ens podem anar referint a les condicions anteriors i veurem que l'inici es remunta a l'origen de tot.

Podríem dir que tot va començar quan va aparèixer el temps, que diuen alguns que va ser amb el *big bang*. A partir de llavors tot ha anat succeint amb una seqüència de causes i efectes automàtica que va modulant i multiplicant els fenòmens. Els humans però necessitem reduir a la mida humana el que ens supera. Per això fragmentem la seqüència eterna en esdeveniments significatius. Identifiquem les coses o els processos per un moment d'inici i un d'acabament tot i que sabem que res no diferencia el moment inicial de l'instant immediatament anterior.

Comença un any, i el seu inici és totalment arbitrari. Podria començar en qualsevol altre moment i podria fins i tot ser irrellevant el fet que el planeta doni una volta sencera al sol. Després de tot, el fet d'acomplir un cicle no vol dir que hi hagi cap diferència respecte el cicle anterior. Dit d'una altra manera, hi ha molta més diferència entre l'estiu i la tardor que entre un hivern i un altre.

Sigui com sigui, estem en aquest continu temporal i anem marcant fites com aquell que viatge per un desert i necessita referències. Amb tot res comença mai de nou. Tot és ja vell i una pura continuació del passat. Ens agrada tant, però començar que no ens podem sostreure a la necessitat de marcar inicis, noves etapes, nous reptes, nous temps... quan tot és ja vell, vist, conegut i determinat per l'anterior. I no hi ha menys bellesa ni menys grandesa en aquesta visió que en la contrària.

LA NATURA

***La naturalesa no és la nostra mare, és la nostra sogra! (Només cal veure la relació que hi mantenim)***

***L'univers és un joc de coses que s'enganxen, que no s'enganxen, que s'enganxen una mica, un temps... Acceptem l'enganxosibilitat de les coses!***

***La meva definició de l'univers: coses que passen.***

***El caos és un cosmos de casos únics.***

***Flocs de neu cauen lentament, cada un al seu lloc.***

A algun lloc del món està nevant... Un floc de neu, i com ell a milers, oscil·la lentament endut pel vent i s'arremolina amb altres flocs igualment tènues en una dansa subtil al final de la qual, el nostre floc pren terra de la forma justa, en el lloc just que li correspon.

És admirable la precisió dels flocs de neu en el seu aparentment caòtic descens. Tan admirable com el flux d'aigua d'un rierol de muntanya, com el moviment de la sorra empesa pel vent al desert, com el moviment fràgil i màgic dels núvols al capvespre, com la precisa òrbita de la lluna tan elegant, matemàtica i cíclica.

I no és menys admirable i perfecte els moviments de les plantes i els animals. Les formigues traginen amb precisió d'enginyeria les vitualles justes per a abastir la seva colònia. Els gira-sols volten el cap uniformement seguint el rellotge del dia. Els salts de la gasela tenen la mida exacte per a permetre que el lleó l'atrapí i pugui així alimentar la seva cria. Les flors del cirerer cauen en el moment just en el lloc exacte on podran rebrollar... Tot és sincronia i perfecció en la naturalesa...

Entre nosaltres, els humans, la mirada de la noia dura just una dècima més de segon, just el temps que necessita ell per sentir com se li accelera el cor. D'aquesta mínima sincronia apareixerà l'amor durador. Just el que havia de passar, amb la precisió de rellotger amb que es mou tot l'univers. La trucada de mòbil en el moment just per a despistar el conductor i provocar aquell accident que mata la dona quan torna a casa després de treballar. La paraula del jurat anunciant que el "presumpte" és innocent... Les paraules surten a la velocitat justa de la boca del secretari i arriben en el moment òptim a les orelles de l'acusat. Un esclat de joia i alleugeriment perfecte es produeix en el moment just al lloc exacte. Les manyagues del nen al gos... la pilota que toca al pal i no entra... aquesta copa de cava que se li escapa dels dits i s'esberla al terra... les monedes que cauen al pot del pidolaire... el semàfor que es posa vermell just ara, en el moment precís i perfecte... les puntes de filet cruës en el punt just acompanyades de patates rosses... la cara del metge quan no et mira mentre et diu que les analítiques estan pitjor: els marcadors fixen exactament els percentatges de la teva malaltia, un altre exemple de perfecció coincident en la gran fira de l'univers fenomènic.

I així tot, tot passa de l'única manera possible, perfecte, invariable, allà fora, dins teu, al teu ronyó però també al teu cervell... aquesta sensació que tens ara quan acabes de llegir això és senzillament perfecte, s'escau al moment i al lloc.

**Tot és un joc d'equilibris que es desequilibren i desequilibris que s'equilibren...**

La vida sembla complexa i arbitrària, però mirada amb determinats filtres apareix com terriblement simple.

Una visió simple de la vida no vol dir que sigui superficial o parcial. Vol dir que ens centrem en algun aspecte determinant i, enfocats així, podem prescindir o reinterpretar molts aspectes que abans ens obnubilaven la visió.

I una visió esclarida de la realitat que ens esquematitza els trets essencials és més comprensible i útil.

Per això us proposo ara contemplar tot l'espectacle de l'univers com un joc d'equilibris que es desequilibren i que es tornen a equilibrar en un nou estat que acabarà en un nou desequilibri...

De fet tot ho podem considerar com un intercanvi: intercanvi de forces, d'informació, d'afectes, de necessitats, de favors, de diners, de poder, d'energia...

Veig que tot moviment que concebo, sigui de l'ordre que sigui, no és més que un intercanvi. La prostitució i l'amor matrimonial no són més que intercanvis en l'àmbit de la parella. Només els diferencia la qualitat i el valor del que s'intercanvia. Potser canviem sexe per diners o afecte per seguretat... sense que sapiguem quin d'aquests pactes pertany al matrimoni i quin a la prostitució!

Servei públic i voluntariat són intercanvis en l'àmbit de les atencions socials. Varia la recompensa, que és econòmica en un cas i moral en l'altre.

El mateix podríem dir de l'amistat i la conveniència, el bé i el mal, la guerra i la pau... tot són intercanvis automàtics entre elements que, quan són humans, creuen ser-ne protagonistes i intervenir en aquestes negociacions. En realitat però no són negociacions, són cadenes de causes i efectes complexes.

I per ser complexes perdem la comprensió i les simplifiquem atribuint allò que és causal a una casualitat o a la voluntat humana.

Aquesta visió causal de tot el que passa és difícilment assumible per als humans que volem ser reconeguts com a actors. Això ens distreu i ens fa creure que som autònoms. I mentre estem tan ocupats movent les mans i els peus no ens adonem dels fins però resistents als que estan lligats i que ens mouen.

**La globalitat és una idea emergent de les parts, no el seu dictador.**

Una profunda qüestió filosòfica subjau darrera la relació del tot amb les parts. Les parts estan al servei del tot? El tot està al servei de les parts?

En funció de l'àmbit en què ens enfoquem la resposta pot variar. Si parlem de l'estat i els individus, dues teories antagòniques defensen coses diferents. Per a uns l'individu s'ha de sacrificar per a l'estat ("*Todo por la patria*", per exemple) i segons els altres, l'estat ha de servir els individus. (L'estat del benestar, per exemple)

En una màquina, les peces estan al servei de la màquina i no al revés i el mateix podríem dir d'un organisme. Les arrels serveixen l'arbre. En aquest cas biològic estarem d'acord en el fet que l'arbre ha de servir també a les arrels o n'ha de procurar el seu bon funcionament.

Els éssers i organismes vius són evolutius i van adquirint funcions emergents a mesura que complexifiquen el seu desenvolupament.

Són les parts les que defineixen i possibiliten el tot i per tant la relació d'interdependència mútua és absolutament necessària. I aquest és el punt més difícil d'entendre.

Hi haurà qui pensi que els membres de la família estan al servei de la família. Si un s'ha de sacrificar per tots, ho ha de fer. Igualment passa amb un equip o una comunitat. Podem estar-hi d'acord, però això ha de ser així només si la part té autonomia i llibertat per a actuar.

Si el seu sacrifici és un deure, una obligació o una imposició l'acció és absolutament negativa donat que la família, l'equip o la comunitat té com a finalitat última també la defensa i promoció de les parts. És una simbiosi indispensable.

El tot mereix el sacrifici de la part si aquesta actua amb la dignitat i la llibertat que el tot li atorga. En cas contrari seria un abús per part del tot tan greu com ho seria el fet que la part no volgués saber res del tot.

El cos humà té diferents òrgans i sistemes i aquests treballen conjuntament formant una unitat que és superior a la simple suma de les parts. Ara bé, aquest ésser total només serà sa i savi si sap escoltar i respectar les necessitats i els ritmes dels seus components. Si els imposa excessos o els sotmet a privacions i limitacions exagerades tot el cos se'n ressentirà.

Una comunitat, ja sigui el món, Europa o Catalunya... està formada de comunitats més petites. Només valorem el tot si potencia i ajuda al desplegament de les potencialitats de les comunitats que inclou. I serà aquest desplegament harmònic de les unitats inferiors les que donaran sentit i potència a la unitat superior.

Quan això és així, hi ha un amor i un desig d'unió entre part i tot però quan el tot imposa a les parts la seva dictadura sempre és perquè s'ha perdut el sentit original de la pertinença i ja no es pensa en el creixement de tots sinó en el benefici d'una part dominant.

## CIÈNCIA

***Com qui l'envien a estudiar fora sabent esgotat el d'aquí i quan torna no li donen crèdit perquè el que ha après no lliga amb la seva ciència.***

***El déu Ciència i la deessa Fe governen despòtics el mite de la nostra vida***

***Quan volen fer passar per lògica i sensata una cosa que és absurda i intuïtiva diuen que és "quàntica".***

***Tot és necessari. (3 adj. FILOS 1 Dit d'allò que, realment o lògicament, no pot deixar d'ésser o d'esdevenir-se. Dicc. Enciclopèdia Catalana)***

***Els robots destrueixen llocs de treball o alliberen els homes del treball? Caldrà un enfocament ètic i filosòfic més que econòmic i tècnic.***

***Casual = causal desconegut***

***Tot allò massificat i uniforme són els nous dinosaures que desapareixeran amb l'impacte del***



*meteorit de les noves tecnologies.*

**Diuen que la naturalesa és sàvia, però jo la trobo força tonta!**

Doncs això. No entenc perquè tanta gent coincideix en què la naturalesa és sàvia. Vaig al metge i em diu que augmento de pes perquè el cos interpreta que cal acumular greixos. I jo penso, tanta intel·ligència i no sap que no és veritat? No entén el meu cos que m'ha de donar la gana justa per viure i que ara no em cal acumular? Doncs sembla que no! I això que no sembla difícil de veure. Ho veig fins i tot jo que no soc una llumenera.

I diuen també que les malalties són respostes intel·ligents de la naturalesa per curar! Doncs tampoc sembla molt lúcida. Si tenim costums malaltissos, per què la naturalesa els manté? I per què permet les infeccions? I per què no ha buscat una alternativa a la supervivència que no impliqui la desaparició d'espècies o la depredació? I per què ha creat els icneumònids, uns insectes que posen els ous al ventre de les erugues i que quan eclosionen se'ls mengen literalment des de dins? (Això ja va impressionar al mateix Darwin) I per què la supervivència és una lluita i no una cooperació? I per què crea dinosaures i els mata amb un cop de roc al cap d'un temps?

Per contra, si volem mantenir la premissa de que la naturalesa és sàvia i sap el que es fa, haurem de concloure que l'estat actual del món (i de l'univers) és el millor possible o al menys fruit d'una gran saviesa. Una saviesa que ha volgut o ha permès que la humanitat s'ensenyoreixi del planeta i en disposi al seu gust amb totes les conseqüències que coneixem. Si em diuen que l'home és superior a la naturalesa, hauré d'entendre que és més savi que ella o que ella li ha donat el poder per a destruir-la. En cap dels dos casos em sembla que digui gaire a favor de la naturalesa.

I deixant ara la broma, pensem què hi ha darrera la contradicció que la naturalesa és sàvia i al mateix temps les seves obres semblen barroeres... Hi ha al meu entendre, una ment humana que humanitza tot el que veu i per tant també a la naturalesa. Atribueix personalitat a la naturalesa, li atorga una intel·ligència com la nostra amb finalitats i objectius i la tracta com a una igual. Sovint se l'anomena "mare naturalesa".

Intentar trobar una intel·ligència darrera el que passa al món natural és tan il·lús com interpretar els moviments celestes en clau d'amistat o enemistat entre els diferents objectes còsmics. Però és així com actuem els humans, projectant el que coneixem sobre el que desconeixem. I què fem amb el que no quadra que és quasi tot? Doncs inventar-nos explicacions delirants o no mirar-ho.

La naturalesa no és sàvia ni ignorant, no és intel·ligent, ni creativa, ni avorrida, ni amorosa, ni... les coses passen i a nosaltres ens afecten en funció de les necessitats. Quan ens afavoreix la veiem amorosa i quan ens perjudica, terrible. I això ens fa atribuir-li una intenció i d'aquí a la veneració i al temor hi ha només un pas.

Els humans tenim intencions, intel·ligència, finalitats. Només quan assolim l'estat de consciència que ens identifica amb tot el que existeix es pot considerar que la naturalesa té també intencions, intel·ligència i finalitats. Però són les que la nostra humanitat aporta, com quan diem que el meu cos veu i és l'adscripció del meu ull al cos el que permet afirmar-ho.

**Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir.**

Per estrany que pugui semblar, aquesta és l'explicació més racional que coneixem de l'origen de l'univers. És la que ara mateix propugna la ciència. És la teoria del Big Bang, el punt de densitat quasi infinita que va explotar donant origen a totes les coses tal com les coneixem. Amb el Big Bang va aparèixer l'espai i el temps. És per això que la pregunta sobre on era aquest punt i quan va passar aquesta explosió són preguntes absurdes. No hi havia espai ni temps, per tant no es pot preguntar "on" ni "quan". Seria com si algú preguntés quina llengua es parlava abans de l'aparició del llenguatge o com vivien els solters abans de l'aparició de la humanitat.

Aquesta explicació, però, repugna a la raó perquè ella està acostumada a una lògica casolana on les coses sempre són o passen en un lloc i en un moment. Aleshores ho apliquem a tot i... ja està! (Ja està ben creada la confusió, vull dir) Sovint el que es pot aplicar a les parts no es pot aplicar al tot. O el que s'aplica a les fases d'un procés no es pot aplicar al procés sencer.

Aquest és un tema important. La ment entén algunes coses i altres no. La raó és una boca petita que pot menjar segons què, però determinats qüestionaments són massa grossos per a la seva mida.

Un dels punts més conflictius per a la raó és el de l'aparició d'alguna cosa del no-res. Això no ho pot entendre. Ja tots els filòsofs han elucubrat sobre la impossibilitat de la creació entesa com a aparició del no-res. Per això es diu que "ningú no dona el que no té" i més col·loquialment i en català, "d'on no n'hi ha no en pot rajar".

Però la realitat és tossuda. La consciència va aparèixer de la no consciència. La vida va aparèixer de la no vida. La matèria va aparèixer de la no matèria i la mateixa energia, la considerada fins ara el component elemental del l'univers (l'*arché* modern) va aparèixer de la no energia, és a dir del no-res.

Ja sé que això no es pot entendre, però que no sigui entenible no vol dir que no sigui real. Ens hem d'acostumar a conviure amb els fenòmens emergents, aquells que constitueixen un esglaió qualitativament diferent del que tenim i aporten noves capes de realitat. Noves realitats com la que va suposar el Big Bang, anava a dir, en el seu moment, però el Big Bang no té moment. Els moments van aparèixer a partir d'ell.

I això ens ensenya els límits de la nostra comprensió. La raó és fecunda i potent però limitada. És la mateixa ciència la que s'encarrega de contradir les seves pròpies conclusions, com s'està fent ara mateix amb la teoria del Big Bang. Però això no autoritza en cap cas les impugnacions creacionistes o màgiques que argumenten la impossibilitat de situar o datar l'origen de l'univers. No, és cert, no ho podem fer, però no pas perquè la teoria sigui falsa sinó perquè és inconcebible en la seva argumentació.

**La ciència és la dimensió mística de la religió anomenada "tecnologia".**

A l'arrel i als fonaments de les religions hi sol haver un coneixement profund i essencial que alguns cercles d'iniciats van assolir i divulgar. Aquests coneixements absolutament simples però transcendents són difícilment assimilables per a la majoria de persones que no estan en el nivell d'evolució necessari per a integrar-los. Aquests coneixements són mantinguts a través de les dimensions místiques de les religions en la seva forma més simple i clara. No necessiten dogmes, doctrina, conversió ni ortodòxia. Això passa en totes les variants místiques de les religions ja sigui el misticisme cristià, el sufisme dels musulmans, la càbala jueva o qualsevol altra tradició mística.

Desgraciadament al voltant d'aquestes veritats essencials que no necessiten res, apareixen les religions, entramats organitzatius que regulen i gestionen la dimensió social, política i econòmica de les

comunitats de creients. Les religions fixen i dicten la pràctica de vida que se suposa que han de dur els que coneixen les veritats esotèriques o místiques (que etimològicament vol dir "ocultes" en el sentit que no tothom les pot assolir).

Ja es veu que hi ha un "decalage" o falta d'harmonia entre l'esoterisme lliure, íntim, qualitatiu i obert del misticisme i l'exoterisme regulat, extern, quantitatiu i tancat de les religions. A nivell social domina la religió. A nivell íntim el misticisme.

Aquest esquema de les religions com a dimensió pràctica, externa i rígida de la mística em fa pensar molt en la relació que manté la ciència i la tecnologia(1).

La ciència estima el coneixement, no s'hi aferra ni té cap interès en que les coses siguin d'una manera determinada. Simplement es meravella de l'existència. No vol ni pretén tenir la veritat ja que els mateixos científics són els primers en intentar falsar les seves conclusions. La ciència és la pura concreció de la curiositat humana sotmesa a la crítica entesa com a honestedat radical.

La tecnologia, que és l'aplicació pràctica de la ciència per a satisfer les necessitats humanes és, pel contrari interessada i pràctica, busca la rendibilitat, el benefici i obeeix als interessos de les empreses i del mercat. A partir dels coneixements de la ciència fa una aplicació massiva, quantitativa i poc crítica dels coneixements a artefactes i infraestructures de consum com la religió fa una aplicació massiva, quantitativa i poc crítica dels coneixements místics.

En un planeta on la massa crítica de la població està en estadis poc evolucionats imperen els valors de l'eficàcia i el control social. Per això domina la religió i la tecnologia. La mística i la ciència(2) no són poders d'aquest món controlat per la religió i la tecnologia.

La gran paradoxa és que el domini de la religió i la tecnologia impedeix la necessària evolució cap a la mística i la ciència que són, precisament la porta d'accés a nous estadis evolutius.

(1) Per simplificar presento aquí una versió idealitzada de la ciència. Sé perfectament que hi ha molta ciència "acièntífica" en el sentit de no obeir a la pura recerca del coneixement. Igualment hi ha tecnologia d'abast humà i no venuda la mercat. El maniqueisme amb que m'expresso és una llicència pedagògica per a poder explicar el que vull.

(2) Els estudis més avançats en el camp de la ciència porten a la confluència amb la mística. Podeu veure per exemple l'obra de Michael Talbot "Misticismo y física moderna" Ed. Kairós.

### **Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III**

Aquesta és la tercera entrada que dedico a parlar sobre com certes persones s'estalvien el raonament o la fonamentació del que diuen apel·lant a fonts no vàlides. He parlat de l'ús indegut de l'argument de l'inconscient i de la fal·làcia "ad ignoràntiam" per la qual tot el que no pot ser demostrat com a fals és cert.

Avui parlo també d'una altra fal·làcia no formal que és l'anomenada "ad verecundiam". Consisteix a delegar en una autoritat la feina de demostrar o fonamentar el que es diu. És molt freqüent que, per reforçar el que exposem, citem alguna persona de saviesa reconeguda per tal que, d'alguna manera, ens doni la raó o desanimi l'oient a refutar el que dic (donat que seria tant com refutar el savi que he citat)

"Això ho deia Gandhi", o "...segons la Bíblia...", o "Einstein va dir..." etc. És evident que les autoritats tenen això, "autoritat", un prestigi o una garantia de coneixement. Ara bé, molt sovint es citen les

persones d'autoritat en contextos inadequats o en circumstàncies ambigües (quan no clarament fora del seu camp de coneixement).

Einstein podia ser una autoritat en física però la seva categoria moral no tenia per què està al mateix nivell que la seva competència científica. Fer anunciar cotxes a en Rafa Nadal és equívoc perquè el fet de ser un crac de la raqueta no implica que tingui coneixements d'automobilisme. Aquest recurs publicitari és descarat però funciona.

Una de les autoritats que veig més citades en els debats de certs temes és la de la física quàntica. És cert que la física quàntica suposa una revolució en el món de la ciència i sembla evident que ha iniciat un nou paradigma. La majoria no estem en condicions d'entendre el que significa i implica, però ens arriben coses a través de divulgacions científiques més o menys encertades.

També ens arriben moltes coses a partir d'interpretacions interessades de persones que no dubten en agafar arguments del context científic i aplicar-lo al que els convingui. Sabem per la física quàntica, per exemple que l'observador influeix en l'experiment, que espai i temps són relatius, que a l'univers sub-atòmic una partícula pot estar en dos llocs al mateix temps (biubicuïtat) o que les conseqüències d'un fet poden ser anteriors (respecte a un observador fix) a les seves causes. Un gat pot estar viu i mort al mateix temps (pregunteu-li si no a l'Schrödinger que encara no sap si té gat o no en té) i en general les coses poden ser i no ser alhora sense que això suposi cap inconvenient.

Moltes d'aquestes coses que ens arriben són altament inquietants per a la ment racional que entén que no ho pot entendre! Ens fem humils i descobrim que la parcel·la del que sabem és molt més petita que no pas ens pensàvem.

Ara bé, nosaltres estem en una interpretació newtoniana de la realitat, no vivim en el món sub-atòmic ni tenim la ment preparada per a operar amb conceptes que són i no són al mateix temps. No podríem calcular res si el número 3 fos, al mateix temps, igual i diferent de 3.

Sabem que la realitat no és com la pensem, però nosaltres vivim al somni, a la realitat falsa en la que les coses són i no poden ser la seva contrària alhora. Proveu de ser a dos llocs alhora i veureu que per molt que la teoria us convenci, no us en sortireu. I és que vivim a la nostra ment (o dit més assimilable, vivim al món que la nostra ment pot concebre) i el que funciona són les lleis de la ment i no les de la realitat (que nosaltres descodifiquem i traduïm a l'experiència humana)

Per això molt sovint em sembla que quan s'apel·la a la física quàntica per parlar d'espiritualitat, esoterisme, màgia, sentit de la vida o transcendència és fa trampa. Sempre hi ha una aplicació newtoniana de la quàntica, és a dir, s'argumenta amb lògica newtoniana o cartesiana (lògica formal de sil·logismes) però posant premisses "quàntiques". El nostre pensament no és quàntic, és lògic. Hem d'accedir a la realitat amb les nostres eines, no amb la imaginació o el desig.

No veig autoritat en la quàntica quan s'aplica a coses que no li són pròpies i quan ho fan les persones que no la dominen. Ara bé, s'ha de reconèixer que és un argument d'èxit perquè, qui s'atreveix a discutir de quàntica amb algú quan el que diu és i no és veritat alhora? Per fi l'argument definitiu: tot el que digui és veritat. D'acord, també mentida, però sobretot veritat, que és el que jo vull!

***Les complexes i inversemblants troballes de la física quàntica poden tenir explicacions ben senzilles.***

Aquesta setmana El Periódico va publicar un article titulat "Tres experiments avalen una teoria que va escandalitzar Einstein". En aquest article s'explica com a partir d'experiments fets als Països Baixos,

Àustria i els Estats Units s'ha pogut demostrar una cosa que se sospitava però no es podia confirmar i és l'estrany comportament de les anomenades partícules entrelaçades.

Diu literalment: "És un resultat històric perquè sustenta tota una visió de la naturalesa. Implica que la informació pot viatjar més ràpid que la llum i que els objectes no estan en un estat concret fins que se'ls observa."

Hi ha en aquesta conclusió un parell de les informacions més àmpliament difoses sobre la física quàntica: que la informació viatja més ràpid que la llum i que la manifestació de les coses depèn de la seva observació. Això resulta ben estrany per a la ment racional i per la lògica quotidiana però sembla ser que ens haurem d'acostumar a creure-ho de la mateixa manera que ja hem assumit que els objectes sòlids que sostinc amb la mà no són més que energia en camps on abunda més el buit que la pròpia matèria.

Molt s'escriu sobre la física quàntica i sovint em sembla que se'n fa un ús interessat ja que veig molts arguments que aprofiten informacions de la ciència per a justificar o raonar idees poc sòlides. En aquest sentit, crec que la principal fal·làcia consisteix en usar premisses inadequades o amb un sentit ambigu.

Deixant de banda però aquest aspecte, crec que les dues afirmacions que diu l'article no tenen res de sorprenent si considerem els coneixements que ha assolit la filosofia perenne o filosofia del ser.

Tot està a la ment i només hi ha consciència. Tot el que sabem, creiem, veiem, recordem, intuïm o imaginem no són més que objectes de la consciència. El ser únic i absolut és consciència pura com diu la mística de totes les religions o la saviesa última de totes les civilitzacions.

Si tot és consciència, no té res d'estrany el comportament paral·lel o simultani de partícules entrelaçades o com siguin. En un somni tot és igualment possible i la nostra vida mental està feta de la mateixa matèria que els somnis, només que governada pels costums i la lògica. No és que la informació vagi més ràpida que la llum o que hi hagi una competició de velocitats sinó que l'espai i el temps amb que es mesuren aquestes velocitats són irrealment i igualment mentals. En una ment tot és possible i igualment necessari, no està sotmesa a les lleis físiques ni newtonianes ni quàntiques... simplement és.

Per altra banda afirmen els experiments que "els objectes no estan en un estat concret fins que no se'ls observa". I jo penso que, pel que sabem, els objectes abans no se'ls observa ni tan sols existeixen. És la nostra percepció que fa que apareguin els objectes. Si la seva pròpia existència depèn de la nostra observació, com no en dependrà el seu estat concret?

Per què penso que les coses no existeixen si no se les observa? Doncs perquè "existir" significa estar en un espai i un temps, que són premisses (o "a priori" que deia Kant) de l'existència i l'espai i el temps són fonamentals per a que la ment "representi" el que concep. Sense una ment que concep, no hi ha existència.

Amb raó preguntava el mestre zen als seus deixebles: Quins sorolls fa un arbre quan cau i no hi ha ningú que ho pugui escoltar? La resposta és, cap! Perquè no hi ha cap soroll, ni cap arbre ni cap caiguda...

**Dir que el primer llibre es va fer seguint el que deia un llibre anterior és desplaçar el problema, no resoldre'l.**

Aquest escrit va sobre l'origen de les coses. D'on surten les coses? Els exemples tòpics són "d'on ha sortit la vida?", o "la intel·ligència?" o "la consciència?"... però es pot aplicar a qualsevol altra cosa que coneguem.

Hi ha una resposta que és força obvia que és: "d'un lloc on no existia aquesta cosa". És a dir que la vida al planeta terra va aparèixer d'unes circumstàncies en les que no hi havia vida. Perdoneu l'obvietat, però moltes persones ho discuteixen. Els costa entendre o acceptar que en un moment donat l'energia pren una propietat nova (qualitat emergent) que ens permet catalogar-la com una nova entitat, clarament distingible de l'anterior.

Així la matèria va aparèixer de l'energia en un moment donat. La vida va aparèixer de la matèria; la consciència de la vida i l'autoconsciència de la consciència. Els processos pels quals es donen aquestes transformacions creadores poden ser complexos, inversemblants o increïbles, però segurament ens ho semblen per falta de formació específica.

Moltes persones que no poden sostenir aquesta qualitat evolutiva de la realitat apel·len al miracle de la creació divina, cosa que sempre em sorprèn: no poden admetre un fenomen irracional menor i opten per un de major!!!

Dues de les qüestions més espinoses o incòmodes d'aquest plantejament són l'origen de l'univers i l'origen del sentit de la vida.

El primer tema crec que és pot abordar amb un plantejament força simple però molt difícil d'acceptar que comentaré un altre dia. Ve a dir que "Tot és a l'univers però l'univers no és enlloc!"

El segon tema, l'origen del sentit de la vida, remet a l'origen mateix de la vida. La vida és una pulsio absurda en un univers caòtic capaç d'autogenerar el seu propi sentit (com fem els humans) o té un sentit que li ha donat el seu creador, sigui qui sigui?

Per a mi la resposta és la primera. Però parlo a vegades amb partidaris de la segona hipòtesi: Déu, els extraterrestres, el disseny intel·ligent o qualsevol altre entitat còsmica ens han creat amb una finalitat i la nostra tasca és esbrinar-la. I la pregunta és, "d'on ha sortit aquest creador?" Dir que la primera intel·ligència es va fer a partir d'una intel·ligència anterior, a més d'absurd, implica desplaçar el problema, no pas resoldre'l.

La idea d'un creador implica que aquest ésser té una intel·ligència com la nostra que relaciona mitjans amb fins i nosaltres som un mitjà per a alguna de les seves finalitats. A mi aquesta resposta sempre em sorprèn, no tant perquè la trobi inversemblant, que també, com perquè això suposa desplaçar el problema a un altre nivell i tornem al punt de partida en un bucle. Ara hem de saber d'on ha sortit aquesta intel·ligència que ens ha fet intel·ligent: és una qualitat emergent en un altre estadi o nivell de realitat o és fruit d'un metacreador?

Pot semblar una qüestió trivial, metafísica o paranoica però té una transcendència cabdal. De la resposta que en donem en sortirà una visió de l'home com a servidor i servent d'entitats sobrenaturals o de l'home com a amo d'ell mateix i responsable del seu propi sentit. Si ets dels primers ja saps la resposta: ets un ésser al servei d'alguna cosa superior. Si ets dels segons, pots triar ser el teu propi ésser superior.

### **Tot el que es repeteix té tendència a esdevenir un focus d'atracció.**

Una de les teories més innovadores sobre l'evolució biològica parla dels camps mòrfics, una mena de camps conceptuals que ordenen l'energia i la matèria per tal que es conformi a un model determinat d'ésser. És com si un patró ideal, no físic, regís les cèl·lules i les molècules en el seu moviment envers una morfologia i un funcionament donat.

És una idea trencadora i alternativa a la del determinisme biològic que explica la formació dels éssers vius a partir de les ordres de l'ADN.

S'ha fet i s'estan fent experiments molt reveladors i desconcertants que semblen apuntar en aquesta direcció. Entrenen uns ratolins determinats a superar uns problemes i constaten que ratolins de la mateixa espècie, que mai no han afrontat el problema i que poden estar molt lluny geogràficament d'on s'han fet els assajos d'aprenentatge, els resolen amb molta més facilitat. Seria com si l'aprenentatge d'alguns individus es transferís a l'espècie sencera.

Podríem pensar que les accions que fem nodreixen o enriqueixen el patró "mental" del que som i a partir d'aquí els nous individus hi tenen accés de forma directa. Això podria explicar, per exemple, perquè els nens d'avui dia tenen tanta habilitat en fer anar eines tecnològiques que a la generació anterior li costava tant.

Anem farcint el "camp mòrfic" humà de noves habilitats que hem adquirit al llarg del temps. Sembla que la idea de la repetició és fonamental en aquesta concepció de l'evolució.

Les coses que repetim esdevenen fortes i potents en el camp i això fa que ens siguin més accessibles i fins i tot desitjables. Les coses que els humans hem fet moltes vegades ens resulten més fàcils. En un altre experiment es va demostrar que a uns nens de l'escola primària del Japó els resultava molt més senzill memoritzar poemes clàssics que no pas moderns amb el mateix grau de dificultat. Allò que els nostres avantpassats han repetit exerceixen una atracció sobre nosaltres.

Les tradicions, les religions, els costums, tenen una resistència gran a l'oblit i exerceixen una fascinació inconscient.

Les forces conservadores són molt potents i ens resulta difícil escapar del seu magnetisme. Estan fortament estructurades en el camp i ens predisposen fortament a ajustar-nos-hi.

Quantes coses no es podrien interpretar a la llum d'aquesta hipòtesi! L'aferrament irracional a la religió, a l'amor romàntic, a la classificació racial i social, a la màgia sobrenatural, al poder de les minories, ... podria ser explicat com un hàbit replicant en el món energètic dels principis "ideals", les formes o els patrons.

Per això costa tant canviar pautes profundes de comportament i de valoració. Avancem tecnològicament però els patrons "ideals" no es mouen. Potser l'escola abans adoctrinava amb una pissarra i ara ho fa amb un ordinador, però el patró és el mateix: algú transmeten pautes a algú. Potser abans l'economia de subsistència facilitava la dependència i l'explotació de les capes baixes de la societat i ara, la nostra economia globalitzada, capitalista i mercantilista continua sotmeten una gran part de la població en benefici d'una minoria. La idea de camp "minoria explota a majoria", no ha canviat.

Costa molt instaurar noves pautes perquè hem de repetir-les moltes vegades abans no agafin força en el camp. Com quan pretenem adquirir una habilitat manual, com ara escriure amb la ma amb que no ho fem normalment, que cal practicar molt fins que les pautes noves s'instal·lin al camp i substitueixin les antigues.

Doncs aquesta és la feina que ens toca fer a nivell social: practicar els canvis que sabem que ens convenen lluitant contra la força del patró anterior i contra el desànim que provoca veure la poca eficàcia immediata de les noves pràctiques. Què una mirada més llarga no ens faci desistir dels canvis que volem i sabem que ens convenen.

**Una màquina acabarà fent la feina millor que un humà, però mai millor que un humà crític.**

Noah Harari et convencerà, si llegeixes el seu best seller "Homo Deus", que les màquines ens superaran en totes les facetes d'aquí poc.

En efecte, diagnosticaran millor les malalties, ens operaran amb més eficàcia, conduiran amb més seguretat, tindran més força, potència, percepció, memòria, intel·ligència,... que el millor dels humans. Ens coneixeran millor que el millor psicòleg, ens entendre més que els nostres amics i que nosaltres mateixos, sabrà les nostres necessitats abans no les sentim i ens aconsellarà el que més ens convé.

Moltes d'aquestes coses ja ara són evidents, però la tendència és que s'acceleraran aquest diferencial i nosaltres serem els més interessats en què així sigui!

Davant aquest fet apareixen les dues mirades clàssiques en ètica de la històrica i que de forma simplificada podem resumir en l'optimisme i el pessimisme. L'evolució humana va a millor o va a pitjor.

Molts creuen que s'acosta un nou paradís tecnològic i altres temen un holocaust en mans de les màquines. El moment és incert. De moment s'imposa la robòtica perquè és més eficaç. Ara bé, la gran pregunta és: "és l'eficàcia el principal criteri per a valorar una acció?"

Si contestem que sí, ja no hi ha més tema i el que hem de fer és apartar-nos per no molestar la tecnocràcia.

En la meua opinió, l'eficàcia no és el principal indicador d'èxit. Ho dic entenent per "eficàcia" la capacitat per a obtenir l'efecte volgut (ho he mirat al diccionari).

La gran qüestió per a mi no és tant com aconseguir un objectiu sinó com fixar els objectius i jerarquitzar-los.

En aquesta perspectiva apareixen els valors, un factor que la robòtica no pot considerar més enllà d'uns algorismes que algú consideri expressió de valors.

Sabem, però, que els valors no són algorismes constants perquè la valoració és una qualitat que apareix com a resultat de l'avaluació crítica d'una situació a partir de totes les facultats humanes: la percepció, l'afectivitat, la raó i la intuïció.

Aquesta programació és impensable ara mateix en una màquina i, si en algun moment apareix, podem ben bé considerar els robots com a germans de la nostra espècie, amb tota l'empatia i la prevenció que ens causen els altres humans.

Mentrestant els robots i les màquines són meres extensions d'humans concrets amb els seus valors culturals. La seva eficàcia no afegeix res de bo pel que fa a l'objectiu de la seva acció, només en el desenvolupament.

Vull dir que el fet que un robot operi millor que un cirurgià no vol dir que l'operació sigui necessària, i el fet que un robot policia detingui amb més prestesa un fugitiu no vol dir que sigui més just. Que un robot mestre ensenyi millor que un humà no vol dir que allò que ensenya sigui el que l'alumne necessita i que una cotxe ens dugui més ràpid i segur a un lloc no implica que el viatge sigui bo o necessari.

Encara serà molt millor el metge que deixa la responsabilitat al pacient sobre el seu tractament que el robot que opera després d'un diagnòstic eficaç. Millor un policia al que se li escapa un sospitós perquè no vol usar la violència o perquè valora altres aspectes més enllà del simple objectiu que un robot programat que no es pot qüestionar la programació. I així tot.



Cert que ara mateix estem en una situació que valorem el desplegament de la professionalitat amb criteris d'eficàcia i en aquest sentit competim, de forma absolutament desigual, amb els robots. Ara bé, quan el professional desplega la seva consciència humana i activa la racionalitat crítica arriba on cap màquina pot, ara per ara, ni imaginar.

## **L'EXPERIÈNCIA**

---

L'experiència sol ser un recurs fàcil per a demostrar coses. Molta gent diu: experimenta-ho tu mateix i et donen un seguit d'instruccions. O bé: "això ho he experimentat jo mateix". A no ser que ens referim a aspectes molt concrets de la realitat física aquestes experiències no solen tenir gaire validesa. La gent experimenta les seves creences. Primer ens posem la ullera de la creença i després afirmem que el que veiem és la veritat.

***El "Codi de Manú" diu que les edats de l'home son 4: neòfit, galant i anacoreta. Fa temps que miro l'apartat "coves" dels diaris. (i la 4a?)***

***El 1r dia que vaig fer màgia tothom s'admirava i m'admirava. El 50è dia de fer màgia tothom s'avorria i m'avorria.***

***Un nen va tirar una pedra qualsevol al riu. La pedra però va dir: "Soc única entre totes les pedres perquè puc volar i nedar"***

***-Em fa mal l'ull. -Doncs a mi me'n feia el queixal i no em va marxar fins que me'l vaig fer arrancar.***

***Som presoners a la presó del llenguatge, deia Nietzsche. L'experiència directa no és la llibertat; només és una altra presó.***

***L'única cosa que pot ser experimentada és la consciència.***

***Si tot passa només una vegada, de què serveix l'experiència?***

***Sovint s'apel·la a la experiència com a fonament del coneixement. Recordem però, que el fonament de la fe és quasi sempre l'experiència.***

***No m'impersona l'experiència. Valoro més l'incert.***

L'experiència és el coneixement adquirit amb la repetició. Si has viscut moltes vegades la mateixa situació és molt probable que estiguis més preparat per a afrontar-la que si és el primer cop que la vius. Això en teoria, perquè aquesta afirmació dona per descomptat que les persones aprenem amb la repetició, cosa que no sempre és certa.

Diuen que els humans som els únics animals que ensopeguem dos cops amb la mateixa pedra. Jo diria que molts més que dos! La història està farcida d'errors dels que no hem après, donat que seguim repetint-los. I no ens costarà trobar en la nostra història personal exemples de com desaprofitem l'experiència per a aprendre.

I és que l'experiència està al meu entendre sobrevalorada. No negaré que tots ens sentim més confiats davant professionals amb experiència, sí, però experiència en què? Un metge pot tenir molta experiència en tractar les malalties d'una forma invasiva que a mi no m'agrada. Un arquitecte pot tenir molta experiència però en fer dissenys de cases sense ànima, o el mestre pot tenir molta experiència en una forma inadequada d'educar.

Sovint sentim opinions de persones que venen avalades per frases com ara "un intel·lectual amb molts anys d'estudi", o "un mestre espiritual amb molts anys de pràctica meditativa" o "un artista amb una llarga trajectòria"... i sempre se suposa que això és un valor. Jo penso que estudiar molts anys o haver llegit molt no et dona l'encert o la veritat ja que pots estar molt enfocat en un aspecte erroni o una visió limitada de les coses. Meditar molts anys tampoc m'impresiona. La meditació no és un fi en ella mateixa i moltes vegades la insistència en determinades pràctiques o hàbits pot ser, fins i tot, un obstacle per a progressar.

El que vull dir és que la pràctica o el treball no és per ell mateix un indicador de creixement. El que indica que una persona progressa és, al meu entendre, el seu constant qüestionament del que fa i per què ho fa. Només la revisió crítica de les nostres accions i anhels ens porta a avançar. Crec que hem d'examinar els objectius de la nostra vida i sotmetre'ls a la crítica. Si són qüestionables, si podem imaginar que les nostres pràctiques són només una opció entre moltes i tan vàlides com qualsevol altra, tenim l'obligació de relativitzar-les i buscar aquelles que siguin absolutament evidents i clares.

Els objectius clars i evidents existeixen, són inqüestionables i s'imposen amb el pes de la veritat. El primer obstacle per trobar-los és la creença de què no existeixen. Potser no els podem imaginar, però mentre no els trobem només podem anar qüestionant tot el que se'ns presenta com a ferm per tal de descobrir que no ho és. És la recerca negativa, la que rebutja tot el que sigui rebutjable sabent que només al final d'aquest procés pot aparèixer el que és absolutament acceptable.

Un cop allà, on el buscador esdevé trobador, ja no té cap importància el que facis, pensis o diguis. L'encert haurà substituït per sempre el que una llarga experiència només podria intentar.

### **He llegit "Si no ho proves no ho saps..." però si ho proves tampoc saps...**

Vaig llegir l'altre dia "Si no ho proves no ho saps". Era un argument per a convèncer a indecisos. Sembla, certament obvi que si estàs dubtant d'alguna cosa i pots provar-la, fer-ho et donarà coneixement sobre allò. Si, per exemple et plantejes que viatjar al Marroc per nadal pot ser interessant, una manera de saber-ho és provant-ho. Ves-te'n al Marroc per nadal i tornant sabràs si realment era interessant o no.

Aquesta lògica simple l'apliquem a moltes coses i com que sovint dubtem molt, un argument per a ajudar-nos a decidir és aquest: si no et decideixes, mai no podràs tenir opinió sobre allò.

Tot i ser un argument impecable en la forma, crec que oblida alguna cosa important. Fer una cosa, provar una cosa mai pot ser comparada a no fer-la perquè realment mai podràs saber què hagués passat si no l'haguessis fet. La prova queda així invalidada.

Ha valgut la pena anar al Marroc per nadal? Aquí només pots aportar el conjunt d'impressions positives o negatives que has tingut i fer un balanç o bé tenir una impressió general. Per això diràs "sí, val valer la pena anar al Marroc", o "no, anar al Marroc no és interessant", però falta comparar-ho amb el que hauries fet o t'hauria passat si no hi haguessis anat.

Fem broma i posem-ho amb números. Imaginem que anant al Marroc obtens una satisfacció de 8 en una escala de 10. Diràs possiblement que és prou estimulante. Ara bé això passa perquè imagines que

quedant-te a casa hauries obtingut menys satisfacció, un 6 per exemple. Això és una suposició. Tu mai no podràs saber què hagués passat si no haguessis anat al Marroc. Potser haguessis conegut algú del teu carrer que t'hauria canviat la vida per bé i aconseguit una satisfacció de 9,5.

Sempre imaginem que les decisions que prenem són bones o dolentes en elles mateixes, però això és erroni. Ho són només en comparació al que guanyem o perdem si no les prenem. I aquest és un càlcul impossible perquè només pots estar en un lloc cada moment. No pots estar al Marroc per nadal i al mateix a casa teva.

S'estimula la gent a provar coses i a tenir experiències en la creença que això fa una vida interessant però no sempre és així. Fer moltes coses aporta molt a la persona però mai podràs saber com series si no haguessis fet tantes coses. I suposar que seria pitjor és només un prejudici. Viatjar és educatiu però no viatjar pot ser-ho més. Depèn de com viatges i de com no viatges. Diu el Tao te King "Hi ha persones que viatgen per tot el món i no veuen res i altres que tancats en una habitació fosca coneixen fins a l'últim racó de l'univers". Tenir moltes parelles dona experiència i tenir sempre la mateixa en dona una altra. Llegir et fa culte però no llegir et podria fer savi (o no). I això ho podríem dir de tot.

En conclusió: no importa el que facis ni la quantitat de coses que facis, importa com ho fas. Si ho proves ho sabràs, però al mateix temps no sabràs que hagués passat si no ho haguessis provat. Hi ha només un únic i definitiu moment i això no depèn de si proves o no proves.

### **El que anomenem "experiències" no són més que creences projectades**

M'interessa el tema de l'experiència perquè darrerament coincideixo amb persones que apel·len a aquest coneixement com si fos una prova objectiva de veritat. "No pensis, no jutgis,... experimenta-ho!" em diuen, com volent indicar que hi ha una realitat neta, pura, clara i evident al meu abast i que jo, amb les meves idees o creences em nego a veure.

A mi em sembla que l'experiència pura no existeix. Existeixen experiències personals diferents en cada persona i penso que la diferència rau, precisament en les idees i creences que tenen. O sigui que l'experiència no és la font del coneixement, sinó el resultat dels nostres coneixements (o creences) projectats.

Si, per exemple tenim l'experiència de perdre'ns a la muntanya, quin és el coneixement que adquirim? Tots podem sentir alguna mena de por, desorientació, angoixa... (i alguns potser ni això), però el que aprenem d'aquesta experiència és ben diferent en cada cas. Algú poruc, amb baixa autoestima, pot aprendre a no tornar mai més a la muntanya. Algú aventurer pot aprendre a usar mapes i brúixola. Algú amant del risc pot aprendre a sentir-se viu mentre se sent perdut. Algú que es consideri protegit dels déus pot confirmar la seva creença en què Déu el treu dels mals tràngols... i així, tantes interpretacions o experiències com persones hi ha.

I qui diu l'experiència de perdre's al bosc, podem parlar de qualsevol altra experiència: enamorar-se, fracassar, trobar feina, somniar, tenir fills, jubilar-se, anar amb moto, quedar-se sol al món, trencar-se una cama, anar al cinema, ser estafat...

A mi em sembla ben evident aquest fet perquè quan parlo en profunditat amb les persones veig que apel·len a l'experiència equiparant-la a l'objectivitat i en realitat l'únic que em mostren és la seva creença, el que ells diuen la seva experiència.

Van a un retir de meditació i diuen que allò és un treball de creixement. Ho serà per a ells. Hi ha qui hi va i només apren avorriment. I hi ha qui creix sense meditar. Tots d'acord, suposo... Miren una flor i diuen

que tenen experiència directa de Déu. Hi ha qui té experiències botàniques, qui les té romàntiques i qui les té al·lèrgiques... Fins i tot de les coses més extremes trobarem diferents experiències. Segur que si poguéssim preguntar o saber l'experiència dels qui es moren veuríem la mateixa diversitat de coneixements amb aquella experiència que amb qualsevol altre de les que hem comentat.

I és que els fets simples i aïllats no existeixen. Existeixen només els fets que podem interpretar i sobre els que tenim alguna creença o opinió. Des que no en tenim concepte no els podem "experimentar". És com la percepció visual. Demanar algú que miri les coses sense deixar-se contaminar per la forma i el color és absurd. Només la forma i el color permeten la visió. Només les idees, opinions i creences permeten tenir experiències.

Tenim una necessitat imperiosa de què les nostres experiències s'ajustin a les nostres creences. Fixem-nos si no com som de fanàtics respecte al que creiem. No podràs convèncer un creient en Déu o en la dignitat humana o en la bondat de la família, o en la supremacia del seu país del contrari. Està blindat, protegit per una capa d'emotivitat i voluntat visceral que tenyeix i distorsiona la seva percepció i el seu pensament.

Crec que és per això que costa tant fer progressos en les dimensions personals i socials. Clar que això pot semblar un inconvenient o una dificultat però hem de pensar que aquesta força de la ment obsessionada en confirmar el que creu és també la que ens ha permès evolucionar fins on som ara. Necessitem el coratge de canviar les creences (les experiències canviaran soles tot seguit) per tal de superar els estadis on estem i accedir a nous nivells evolutius.

Això és el que fan les persones confiades que no senten la necessitat compulsiva i automàtica de protegir els seus "invents" camuflant-los d'experiència.

**Què irrellevant és curar el càncer o acabar amb la fam al món comparat amb escriure un  
quí quí televisiu o filmar una pel·lícula d'èxit...**

Ciències o lletres? Tecnologia o humanitats? Ciències naturals o ciències socials? Aquest debat sembla ja superat i actualment quasi ningú no gosa negar que ambdues dimensions de l'anàlisi sobre la realitat són igualment importants.

Amb tot, les ciències estan molt més prestigiades. Hi ha la creença que cal tenir una major intel·ligència per fer enginyeria informàtica que història medieval. I constantment sentim com es fa escarni al fet que un investigador cobri una misèria mentre un cantant o un presentador de televisió d'un programa cutre cobri una burrada.

La pregunta, però es manté. Qui és més important? Qui té més rellevància en el món actual, un humanista (escriptor, actor, pintor, director de cinema, sociòleg, filòsof...) o un científic (genetista, enginyer, metge, matemàtic, biotecnòleg, informàtic...)?

Jo ho tinc clar: és molt més important i transcendent un humanista que un científic.

Els científics ens fan la vida més còmoda, cert; curen malalties, ens connecten, ens transporten eficaçment, ens desxifren els misteris de l'univers i de la matèria duent-nos més enllà de les estrelles i més ençà de l'àtom... Tot això és admirable, però en realitat, per a què serveix?

Per a què serveix està sa? I estar connectat amb tot el món? I poder viatjar? i preservar el medi ambient? I acabar amb la fam del món? I tot això que tant valorem quan la tecnologia ens ofereix els seus fruits? La resposta que doneu serà la resposta d'un humanista, de la vostra part humanista! Les

grans respostes, les que donen sentit a la vida, les que es refereixen a les qüestions finalistes (els fins i no els mitjans), les donen els humanistes.

Quan ja t'has curat el càncer, quan ja no mors de gana, quan el planeta està salvat o tens accés a totes les persones del món, ve la pregunta "i ara què?". Que ha de fer una persona sana?

Imagino que us semblaran preguntes òbvies: "doncs ser feliç", "viure la vida", "aprendre i créixer", "estimar i ajudar els altres", "guanyar-te el cel", "descobrir la veritat", "conèixer-te a tu mateix"... i totes aquestes respostes tan "òbvies" han estat dictades pels filòsofs, els escriptors, els guionistes de cinema, els sacerdots, els poetes, els cantants...

Perquè la narrativa, el guió de la vida, l'objectiu últim pel qual val la pena estar vius i salvar el planeta l'han escrit sempre els pensadors, els ideòlegs (que des de les arts, la comunicació, la religió, l'educació les ciències socials) proposen relats de sentit, que nosaltres comprem i consumim.

Són aquests lobbys de les idees els que et fan creure que la democràcia és bona, que el matrimoni amb fills és el model perfecte, que l'aparença i la imatge és la teva essència, que la competència és desitjable i el consum estimulants. Són aquests humanistes els que dicten les modes, els corrents de pensament dominants i els valors que hem de defensar.

I és per això que val la pena viure, no tenir càncer, no morir de gana, estar connectat amb el món... Si vius i no tens un per què ni un per a què, un relat, una motivació o objectiu, més et val estar mort.

I és per tot això que et fa més feliç un sacerdot que un metge: algú que dona sentit a la vida més que algú que simplement te la manté. Una vida sense sentit és una autèntica desgràcia.

### **Mai no succeeix res fins que algú no ho relata.**

Una primera lectura d'aquesta frase podria ser que no tenim consciència que passin les coses fins que algú no ens les explica. No vaig per aquí tot i que aquesta interpretació també és lícita. Aquest enfocament seria sociològic o polític. El meu, avui, voldria que fos metafísic.

"Mai no succeeix res fins que algú no ho relata" és la versió dinàmica de la frase "res no existeix si ningú no ho percep". És un tema difícil però important.

Aquesta premissa atempta contra el principi de realitat i qüestiona la realitat mateixa. Creure que les coses són allà fora, en un escenari neutre en el qual ens movem també les persones, és una mirada excessivament ingènua si considerem els coneixements que tenim ara de física, de neurologia, de psicologia i teoria del coneixement.

Els objectes no són entitats autònomes, no són realitats "objectives", perdoneu la contradicció. Els objectes són aglomerats de sensacions, emocions i opinions a la teva ment. Sense ment no hi ha objectes. Això xoca frontalment amb la idea més universalment acceptada que jo soc aquí dins el meu cap i la poma és allà damunt el plat.

Ni tu ets al teu cap ni la poma al plat. L'única cosa segura és que tu i la poma sou objectes de la consciència que ara mateix s'adona de l'existència de la poma.

En un lloc on no hi ha ningú, no hi ha res, perquè definim l'existència d'una cosa com a la presència d'aquesta cosa en alguna consciència. Definim onada com a moviment d'aigua i podem afirmar que on no hi ha aigua no hi ha onades. Definim color com a l'impacte de la llum en un ésser amb sentit de la vista. Sense ésser, no hi ha sentit, ni color.

És un plantejament radical perquè té unes implicacions aparentment absurdes. Així, quan tots marxem d'un lloc, aquell lloc desapareix? Doncs, en efecte!

Mai no passa res de forma objectiva ni absoluta. Quan els humans relatem un fet -a nosaltres mateixos i a algú altre- la cosa esdevé. Fins llavors no passava. Pensareu que l'aigua ja queia abans de sortir de casa i que quan la veig simplement se m'apareix però més aviat la cosa és que abans que tu no surtis de casa no hi ha res a fora i quan surts apareixen les imatges i les sensacions al teu cervell, les emocions i les opinions i aleshores, en algun lloc de tu mateix et dius "plou", i és just en aquest moment en què plou, no abans ni quan tu tornes a entrar a casa.

Els relators de la realitat som els creadors de la realitat. Així de radical.

La conclusió última del raonament que exposo aquí seria que només existeix de forma permanent la consciència que tot ho sustenta. També tot allò que penseu i sentiu si heu arribat fins aquí.

### **PREGUNTES QUE ELS TUIXS CONTESTEN**

GENERALITATS		
Has sentit mai veus?	Viatjo... Travesso zones desertes... No paro de sentir veus...	111230
Què és millor el moviment o la direcció?	Val més una passa en el camí adequat que 50 erràtiques.	120111
Buscar o esperar? Què prefereixes?	Costen més 50 passes erràtiques que una en el camí adequat.	120112
Què ens allibera definitivament?	Només el coneixement allibera.	121125
Pot una persona dolenta dir coses sàvies, útils i assenyades?	Pot una persona dolenta dir coses bones? Una de falsa formular veritats? Una de lletja expressar la bellesa? Certament sí i sovint és així	130107
Com podem saber que una cosa és essencial i no circumstancial?	Si algun objecte justifica la saviesa no pot ser altre que el discerniment entre el que és essencial i el que és circumstancial.	121221
Què és més pernicios: el dubte o la certesa?	El dubte no és un estat gaire agradable però la certesa és un estat ridícul. (A.aa -vol dir "Algú, algun any"-)	130722
Pot un ignorant ensenyar-nos coses que no sap?	Els déus poden posar la veritat en boca de qualsevol burro.	131007
Què és més il·limitat: la intel·ligència o l'estupidesa?	És intel·ligent pensar que la intel·ligència té límits. És estúpid pensar que l'estupidesa també en té.	131126
Entens per què no entens les coses?	No entenc que no m'entenguis!	150203
Coneixes alguna paraula que defineixi de forma inequívoca una realitat?	Deambulem per la foscor posant noms a les ombres.	150315
Creus que la finalitat d'una cosa és un descobriment o un invent?	Les causes es descobreixen, les finalitats s'inventen.	151104
Qui pot jutjar la ignorància?	Què patètica és la ignorància... per a qui la pugui jutjar!	160810
Com més saps més... (acaba la frase)	Com més saps més saps que no saps.	161110
Quin és l'únic problema? Quina l'única solució?	L'únic problema: la ignorància. L'única solució: la saviesa.	170817
Què és més pràctic, el coneixement o l'habilitat?	La llum no t'obrirà la porta però et permetrà veure on és la clau que t'ha caigut. (La importància del coneixement)	171105
Per a què serveix el saber?	Saber cura. Saber més, salva.	140518
Creus que per a acceptar una cosa cal entendre-la?	No tot el que s'entén s'ha d'acceptar ni tot el que s'accepta s'ha d'entendre.	150220
Et passen coses amb sentit o coses absurdes a les que tu dones sentit?	La vida et petoneja i bufeteja sense criteri ni justícia i amb total indiferència.	200227
PROBLEMES I LIMITACIONS DEL CONEIXEMENT		

Quina possibilitat tenim de saber la certesa d'una frase en futur abans que passi el que enuncia?	Va dir que vindria a arreglar la nevera i no ha vingut. Impossible saber la veritat d'una frase en futur. Ja tenim 1/3 del problema resolt.	120114
Quines vistes hi ha allà on els teus ulls no arriben?	Per molt que miris no veuràs més enllà dels teus propis ulls.	120203
Creus que és real allò que sabem que és irreal?	Tot el que oculta la realitat la manifesta.	121130
Quan el que és més evident ens resulta més difícil de veure?	Buscava desesperadament saber què és el paper. Llegia tots els llibres de totes les biblioteques però no trobava la resposta més evident.	121201
Com podem convèncer algú que ens diu que és mut?	Deia a tothom que era mut i s'enfadava perquè no li feien cas!	121218
Quins són els dos cognoms de la ignorància?	La ignorància té dos cognoms: Encobriment i Projectió.	121219
Quantes cares té la ignorància?	La ignorància té dues cares: l'ocultació (no veure el que és) i la projecció (veure el que no és)	130402
Creus que existeix un coneixement que no sigui humà?	Tot coneixement és coneixement humà. Tota veritat és veritat humana. No sabem res de l'univers. Només de com nosaltres el concebem.	131025
De quantes maneres es pot camuflar la ignorància?	Encara que la ignorància es vesteixi de màgia i misteri... en ignorància es queda!	140509
Quins criteris de fiabilitat tens quan algú t'explica un fet?	Sempre podràs conèixer dues versions del mateix fet. I podràs saber que tots dues són igualment falses.	150105
Què no podem reconèixer?	Tots patim agnòsia (Trastorn del reconeixement, de causa cerebral.)	150209
Un boig cridant que el deixin sortir del manicomi des de fora, és a dins o a fora?	"Deixeu-me sortir!" cridava el boig des de fora del manicomi.	150227
En quins casos creus que busquem la veritat o el coneixement amb els instruments inadequats?	I quan se n'anava a dormir es posava les ulleres... per veure millor els seus somnis!	150311
Quines eines fem servir per a entendre la realitat?	Els nostres "per quès" i "per a quès" són tan útils per a entendre la realitat com una forquilla i un ganivet per a fer l'anàlisi sintàctic d'una frase"	180708
Què prefereixes, un bon destí o un bon viatge?	Tenir el control de la nau no et garanteix un bon destí.	190511
Creus que es pot saber la veritat sobre una cosa?	Hi ha qui s'esforça més en conèixer l'opinió d'un savi o guru sobre una cosa que la veritat mateixa d'aquesta cosa.	190903
Cas d'existir el pecat original, quin creus que seria?	Si algun pecat original tenim en néixer és la ignorància. I no hi ha penitència més gratificant que el saber.	191124
De quina cosa n'estàs ben segur?	"Només sé que no saps res"	140915
Quan estàs més perdut, quan no veus el que hi ha o quan veus el que ho hi ha?	Tan perdut estàs quan no veus el que hi ha com quan veus el que no hi ha.	151019
Quants tipus de coneixement coneixes?	Tenim totes les peces però ens falta el model!	151221
Quantes direccions té el coneixement?	Afinant i aprofundint en la visió mai no arribaràs al tacte	170129
Quin edifici és més sòlid, el del coneixement o el de la ignorància? Per què?	Està més sòlidament construït l'edifici de la ignorància que el del coneixement	170627
Quina relació imagines que hi ha entre el que t'agrada i el que et fa por?	El que t'agrada et mostra el que tems.	180306
<b>ESTRUCTURA I NATURALESA DEL CONEIXEMENT</b>		
Jo veig en color i la papallona en blanc i negre. Qui veu l'objecte realment?	Si el nostre cervell i sistema sensorial només ens permetés veure dos colors diríem que l'univers només té dos colors.	130113
Quina part del coneixement està en nosaltres i no en les coses conegudes?	Creu l'ordinador que les paraules van en línies i no sap que les línies són un element del seu programa i no tenen res a veure amb les paraules	130126

El coneixement humà, té algun valor per a l'existència no humana?	Tot coneixement de l'esperit humà és metafòric.	120221
Es pot estimar una cosa que no has conegut?	No pots conèixer el que no has estimat.	120722
Creus que les emocions poden substituir el saber?	Quan un té set de coneixement no hi ha solució emocional.	130628
Pot existir una cosa que no es pugui conèixer?	Una cosa incognoscible no és ja una cosa.	130710
Creus que el coneixement essencial és sempre el mateix?	Hi ha el coneixement essencial i la copa que el sustenta. El coneixement sempre és el mateix. La copa, que no és important, varia.	130921
Creus que la vida té sentit?	Apareix el sentit de la vida quan apareix el cervell humà com apareixen els colors quan apareix l'ull.	150305
Què és més fàcil, saber el que és o saber el que no és?	Sé el que no és però no sé el que és!	150417
Un ésser omniscient podria tenir mai sort?	Sort, atzar o llibertat són els noms que posem a allò que no sabem calcular. (O sigui descobrir-ne les causes i entendre les seves relacions)	170327
En què s'assembla estimar i conèixer?	Conèixer és estimar i estimar és conèixer.	140806
Creus que l'ètica és un invent o un descobriment?	La carena és un descobriment. La prohibició de travessar-la o l'obligació de fer-ho són invents.	150328
Quina forma té l'aigua d'un pou? I el coneixement que tenim?	L'aigua d'aquest pou és cilíndrica!	150605
Tenen sentit les coses o els hi donem nosaltres?	L'ull ens fa creure que les coses tenen colors; la ment, que les coses tenen sentit. Ambdues ens enganyen.	150927
El que no es pot conèixer, existeix?	El que és a la foscor no es pot veure	160813
<b>CERCA DEL CONEIXEMENT</b>		
És millor saber o saber fer?	La llum emana milions de fotons en forma d'ona-corpúscle. Però no és buscant i recomponent fotons com faràs llum sinó obrint l'interruptor.	140103
Què pot fer la disciplina per a dissoldre la ignorància?	La comprensió, no la pràctica ni la disciplina, desfà la ignorància	140221
Creus que sempre fem el que considerem millor en aquell moment i amb la informació que tenim?	Preguntat sobre una estupidesa evident, indigna d'un home savi com ell, Sòcrates va contestar: "En el moment de fer-ho em semblava correcte"	140301
Què és més important, tenir la clau o saber quina és la porta?	Una cosa és tenir la clau i una altra saber quina és la porta! (Quina eina s'ha de fer servir en cada cas? Raó, percepció, intuïció...)	140824
És més important fer el que penses o pensar el que fas?	Creu que és molt revolucionari fer el que pensa quan el que seria realment revolucionari seria pensar el que fa.	141017
De quina manera ens poden enganyar els nostres òrgans de coneixement?	Els oculistes són els que estan més protegits contra els enganys de la vista.	150126
Es pot lluitar contra la ignorància?	Lluites contra la ignorància? Ja t'ha guanyat!	160818
Si cal mirar per poder veure, què cal fer per saber?	Cal mirar per poder veure.	161215
Quina diferència hi ha entre contestar i dissoldre una pregunta?	Les grans preguntes no es contesten, es dissolen.	170117
Què és més important, el coneixement o saber quines coses són coneixement?	Hi ha un debat sobre els coneixements i un debat sobre quines coses són coneixements i no opinions. Aquest segon és necessàriament previ.	170414
Quina diferència hi ha entre com coneixem les coses a com ens coneixem a nosaltres mateixos?	És "sabent" com el subjecte coneix l'objecte i és "essent" com el subjecte es coneix a sí mateix.	180801
Què diries que hi ha més al món: saviesa o ignorància?	Si necessites tenir fe en alguna cosa verdadera i important tingues-la en la ignorància: és omnipresent i mou el món.	190607



En què s'assembla un lector i un buscador d'or?	Alguns llibres els llegeixo com un buscador d'or: cada petita troballa enmig de nombroses pàgines és com un gra d'or valuós. I alguns d'aquests llibres són filons i altres, mines ermes que cal abandonar tant bon punt veus que no són profitoses.	200120
Per què busquem on hi ha llum i no on ho hem perdut?	Ho he perdut allà. Ho busco aquí, però, perquè hi ha més llum.	140520
Quantes maneres hi ha de veure una cosa?	Tenim dos ulls perquè sempre hi ha dues maneres de veure les coses	140831
Si et diguessin que la resposta a totes les preguntes és la mateixa, quina diries que és aquesta resposta universal?	La resposta a totes les preguntes és el silenci	141002
De què depèn el color d'una cosa, de la cosa o de l'ull?	Aprendràs més sobre el color dels canaris estudiant el funcionament de l'ull humà que estudiant els canaris.	141223
Què creus que dona més coneixement, el saber o l'experiència?	És el saber que dona coneixement, no pas l'experiència...	160805
Quin paper té l'experiència en l'adquisició del coneixement?	No és tenint experiències que aconseguiràs el coneixement sinó vençant la ignorància.	170831
Creus que ajustar el que experimentes al que saps o el que saps al que experimentes?	Portar les coses a la llum o la llum a les coses?	190703
Què aporta "englobar"? (Les explicacions que n'engloben d'altres, per exemple)	Entenem a mesura que englobem.	191118
En el coneixement, és més important conèixer el subjecte que coneix o la cosa coneguda?	Veure i entendre el món està bé, però veure i entendre l'ull que el mira i la ment que el coneix és encara millor!	200219
<b>VERITATS</b>		
Creus que les coses importants canvien?	Tot el que es mou, muta o varia no és essencial i no cal donar-li importància	120511
Quina és la veritat més gran?	La veritat més gran: tot és mentida.	120524
Creus que es pot tenir la mateixa ideologia al llarg de tota la vida?	La vida és massa llarga per a sustentar una sola ideologia i massa curta per a trobar una sola veritat absoluta	121022
On rau la veritat?	La veritat ens espera en cada cosa i, a vegades, fins i tot surt d'elles per venir a trobar-nos.	121025
Quants tipus de veritat coneixes?	El primer que ens hem de preguntar els buscadors de la veritat és quin tipus de veritat busquem i sobre què	130328
T'agradaria no tenir res a ocultar?	Per res del món voldria una vida en la que no tingués res a ocultar.	130716
Quin valor té una cosa pel fet de ser antiga?	Hauríem d'estimar les coses per ser vertaderes, no per ser antigues.	130831
Digues una veritat.	El groc rogent d'una posta de sol. Defensar d'una injustícia un desconegut. El teorema de Pitàgores.	131222
Quines són les mentides més perilloses?	La llibertat, el coneixement i el "jo" són tres de les mentides més perilloses.	140117
Creus que la mentida és justificable?	Un cop sabut que tot el que et dirà és mentida, què importa el que et dirà?	140414
Es pot qüestionar la realitat?	És absurd acceptar com a real tot el que un ordinador ens mostra amb l'argument que és molt complicat qüestionar-ho. Amb la ment passa igual	140724
Què és un cel fals?	Un cel fals és un infern.	150317
Soc honest si dic a algú que l'enganyaré i ho faig?	Procuro ser el màxim d'honest amb la gent. Els prometo que de tant en tant els enganyaré i això és exactament el que faig...!	150612
Una cosa pot ser veritat i mentida al mateix temps? Posa exemples.	Soc la primera frase del paràgraf. No soc la primera frase del paràgraf. Dues frases oposades i ambdues vertaderes.	160104

Pots confiar en un mentider que reconeix que ho és?	Com menys preguntes facis a un mentider més podràs confiar en ell.	161114
Es pot tenir una vida vertadera sense saber què és la veritat	Sí no busques la veritat a la teva vida no tindràs vida vertadera.	170421
A qui ofèn més la mentida, a la veritat o a la bondat?	La valoració d'una mentida no s'ha de fer respecte a la veritat sinó respecte a la bondat.	170620
Quina diferència hi ha entre certesa i veritat?	Estem malalts de certeses. Potser.	170820
Creus que està justificat enganyar per fer-te entendre?	Si tu ho veus verd i ell groc, si vols que t'entengui, explica-li blau	141006
Què fa que una idea tingui èxit?	Que una idea prolifera i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil	141221
Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360º?	Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360º?	150206
Creus que hi ha més veritats o mentides al món?	Nàufrags en un oceà de mentida, aferrats a una fusta de creences, volent que en algun lloc hi hagi terra ferma...	151006
Et mereix més confiança algú que parla amb seguretat indiscutible o algú que dubta de la seva pròpia opinió?	Ahir va dir que $x=5$ ; avui ha dit que $x=13$ ! La senyoreta ens vol enredar. No penso fiar-me'n més...	160205
Prefereixes confirmar una creença que tens o descobrir la seva falsedat?	Quan descobreixes la falsedat d'una creença teva, t'alliberes i quan en confirmes una, t'esclavitzes.	160723
Les nostres accions belles omplen el món de bellesa o la bellesa que omple el món s'expressa en nosaltres quan fem coses belles?	Que cada acció que fas sigui bella, bona i veritable; així ajudes a omplir l'univers de bellesa, bondat i veritat.	160920
Quantes veritats hi ha?	Hi ha una Veritat però moltes veritats. Petit catàleg de veritats.	190116
Què és segur, segur, segur? (en el sentit de vertader)	No és segur que demà surti el sol però és segur que, si avui és dilluns, demà serà dimarts. Tampoc és segur que jo mori però és segur que jo sóc.	200106
VERITAT		
Creus que la veritat pot ser dita?	Una veritat que pot ser dita no és una veritat.	120607
Creus que la veritat pot ser dita?	La veritat que es pot dir ja no és veritat.	120819
Quines coses es veuen millor amb els ulls tancats?	Si vols veure la veritat... tanca els ulls!	121002
Què hem de fer per a assolir la Veritat?	No cal cap esforç per rebre la veritat evident. Si t'esforces no estàs davant la veritat evident.	121109
Què hem de fer quan la veritat va contra la llei?	Quan l'esperit apunta a la veritat transgredeix totes les normes i salta totes les barreres.	121115
Com podem aconseguir la plenitud?	L'únic esforç que hem de fer per a aconseguir la plenitud és el de descobrir que ja la tenim.	121118
Quina veritat t'interessa?	La veritat que més m'interessa és l'absoluta sobre el "ser".	130330
Quins són els atributs de la veritat?	Només conec 5 atributs de la veritat: invisible, inaudible, inodora, insípida i impalpable.	130709
Creus que la Veritat és suportable?	Així com l'ull de la carn no suporta la llum del sol, així tampoc l'ull de la ment no suporta la llum de la veritat.	130808
Quina relació hi ha entre veritat i realitat?	La veritat ens acosta a la realitat i amb aquest coneixement ens fem més reals.	131201
La veritat és una qualitat de la vida o la vida és una qualitat de la veritat?	La veritat m'ha fet fora de la vida.	131215
Creus que la Veritat porta associada experiències extraordinàries?	La veritat no és un èxtasi.	140404
Quin fonament té allò que pot ser dubtat?	No fonamentis la veritat en allò que pot ser dubtat.	140420
Quina és la veritat sobre les opinions? I quina opinió tens de la veritat?	No hi ha una opinió sobre la veritat, però hi ha una veritat sobre l'opinió.	140723

Es pot transmetre una veritat?	La veritat només pot ser descoberta. Mai transmesa!	150516
Qui són el pare i la mare de l'amor?	La veritat i la felicitat es van mirar al fons dels ulls i van fer l'amor.	160127
Com saps que coneixes la veritat?	Coneixem la realitat quan descobrim que som ella.	160608
Creus que existeix la veritat absoluta?	La veritat absoluta existeix! De fet és l'única cosa que existeix.	160728
Alguna cosa no és veritat?	Tot és veritat.	160928
Quins enganys ens impedeixen accedir a la veritat?	La veritat exigeix desvelar 4 enganys: 1. que ets algú lliure que pot controlar la seva vida; 2. que ets algú; 3. que ets i 4. que.	170530
Què és més important, la veritat, la bondat o la bellesa?	Veritat, bondat i bellesa són la mateixa cosa vista amb l'intel·lecte, el cor o els ulls.	170825
Què té a veure la veritat amb la realitat?	En estat de consciència ordinària o condicionada, la veritat és una qualitat de la realitat. En estat de consciència expandida, la realitat és una qualitat o dimensió de la veritat.	181216
De què no es pot dubtar mai?	M'han fet dubtar de totes les formes i circumstàncies de la meva existència però no de la meva existència. Qui soc?	191005
Quina és l'única veritat existent?	L'única cosa segura i vertadera és que tot existeix. Com a objecte, com a idea, com a emoció o com el que sigui, però existeix!	191024
Creus que la raó pot descobrir la Veritat?	La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la	160403
A qui estimes més, a la felicitat o a la veritat?	Ja ningú no estima la Veritat. Tots volem la felicitat com a amant...	160811
Per a què serveix la veritat?	La veritat és per a ser viscuda, no proclamada	170518
Quina és l'única religió? I l'única fe? I l'única doctrina? I l'únic déu? I l'única veritat?	L'única religió seria l'humanisme. L'única fe, la bellesa. L'única doctrina, la bondat. L'únic déu, la Veritat.	170823
Quines veritats esclavitzen i quines alliberen?	La Veritat et farà lliure i les veritats et faran esclau.	191006
És el mateix descobrir la mentida que saber la veritat?	No es tracta tant de saber la veritat com de descobrir la mentida.	200421
<b>LES CREENCES</b>		
Com sabem que una cosa és més greu que una altra?	És igualment inhumà sotmetre algú a calor extrema com a fred extrem.	120628
Què vendries del que tens i que compraries que no tinguis?	Ven creences i compra perplexitat.	120802
Quan comentes un text, quina part és al text i quina a la teva ment?	La gran feina dels estudiosos es aconseguir que els textos importants diguin el que ells creuen	130620
Què són més fortes, les teves idees o les teves creences?	Ortega diu "les idees es tenen, en les creences s'hi és". Jo penso que cal tenir creences però que vivim en les idees.	130620
Quina credibilitat tenen els mitjans de comunicació?	Sé pels primers documentals que hi ha filmats que la gent abans es movia molt de pressa, no parlava i el món era en blanc i negre.	130717
Com creem el nostre propi Món? I com el mantenim?	Creem el món amb fe i el mantenim amb tossuderia.	130728
On hi ha més poder, en la saviesa o en la fe?	La saviesa et dona el poder. La fe te'l treu.	130811
Què creus que creus?	Què creus que creus?	130813
Quina diferència hi ha entre la fe i l'autohipnosi?	"La fe és creure en el que no veus; i la recompensa es veure el que un creu" va dir Sant Agustí. Un magnífic exemple d'autohipnosi, vaja!	130917
Quines defenses tens activades contra el canvi?	Conviccions rocoses sense fonament ocupaven tots els racons del seu cervell. No hi havia lloc ni per a la dinamita racional	140206

Com podem saber si un fet que tenim a la memòria va succeir realment?	Diem que ho tenim a la memòria perquè ho hem viscut, però en realitat diem que ho hem viscut perquè ho tenim a la memòria.	140214
De què depèn la validesa d'un argument que ens donen?	La validesa dels arguments que ens donen no depèn tant de la seva coherència interna com de si estan d'acord o no amb les nostres creences	150531
Què és més real, la realitat o les idees que et fas de la realitat?	La realitat no existeix. Només existeixen les idees que tu et fas de la realitat.	150806
Creus que els coneixements científics d'Einstein li donaven més autoritat en temes socials o ètics?	No cal que una frase l'hagi dit Einstein per a prendre-se-la seriosament!	190706
Per què ens costa tant canviar?	Preferim patir i morir amb la nostra ideologia que no pas gaudir i salvar-nos canviant-la.	190929
La vida és massa llarga o massa curta? Que en derives de la teva valoració?	La vida és massa curta per no creure en la sensatesa i massa llarga per no creure en tonteries.	200229
Quines creences mantens pel sol fet que en una ocasió va resultar eficaç?	La primera suma que va entendre era 3+2 i ara encara és de la secta del 5.	140530
Existeix allò en el que no creus?	Si no creus en la gravetat... no caus!	140617
Et fa por el vudú? Per què sí o per què no?	El vudú no pot res contra qui no hi creu	140810
Què ens manté esclavitzats encara que potser no ho sapiguem?	Som esclaus de les nostres creences	141014
Quina és la pitjor i més perillosa de les teves creences?	La pitjor de les teves creences és creure que les teves creences són veritats	141203
Quina cosa que ara no pots creure la creuran els humans d'aquí dos-cents anys?	Al segle XII ningú no hauria pogut creure que un ordinador és una màquina	150730
FILOSOFIA		
Davant d'un problema, creus que és més important centrar-se en la pregunta o en la resposta?	Centrats en la pregunta o centrats en la resposta. Veritat o felicitat. Filosofia o teràpia	130609
Per què creus que no som perfectes?	Era imperfecte perquè no acceptava la seva imperfecció.	130816
Quina relació creus que hi ha entre poesia i filosofia?	Quan no has estat tocat pel do de la poesia pots recórrer a la filosofia. Sempre és millor que la fe o la superstició.	131022
Què fa que una cosa sigui perfecte?	Deia "soc un arbre imperfecte perquè tinc arrels brutes, escorça rugosa, fulles fràgils,... " I allò justament el feia perfecte.	131107
Creus possible que estiguis sol a l'univers?	Quan saps qui ets, el solipsisme* esdevé evident. (*Doctrina segons la qual l'únic existent és la pròpia consciència i els seus continguts)	140216
La vida humana té més de descobriment o d'invent?	La vida animal és un descobriment continuat. La vida humana un invent continuat.	140217
Què és per a tu la realitat?	La teoria dels camps mòrfics és la que més s'ajusta a la meva concepció de la realitat com a consciència. (monisme idealista)	140306
Quina és la genuïna eina del filòsof?	La genuïna eina del filòsof és el martell.	140320
Què vol dir la frase: "L'home és un animal que explica contes"?	Em penso que soc l'única persona normal del món!!!	140417
Quina diferència hi ha entre la filosofia i la teràpia per a tu?	Terapeuta: "Vine malament i surt millor". Filòsof: "Vine bé i surt pitjor".	140902
Creus que hi ha alguna cosa perfecta?	Deixem el perfeccionisme que busca el que mai serà i abracem la perfecció que ja és.	150219
Quina és la por més profunda que pot tenir l'home?	Segons Georges Bataille, "un filòsof és algú que té por". La por que fa transitar més enllà de les creences, la lògica i la certesa...	150628
Què passaria si dubtéssim sempre de tot?	Dubta de tot i ens acabarem trobant.	150729

Creus que les cèl·lules cancerígenes són menys perfectes que les sanes?	Els àtoms de les cèl·lules cancerígenes tenen la mateixa harmoniosa perfecció que els de les cèl·lules sanes.	151125
Què ens constitueix com a humans?	El ser és el ser i la circumstància fa a l'home	160224
Creus que una cosa que està de moda, pel fet d'estar de moda, no pot ser alguna cosa essencial?	Allò essencial no pot estar de moda.	160804
Podem prescindir de la imperfecció?	La imperfecció ens fa flexibles i la flexibilitat ens permet sobreviure en un món canviant. La imperfecció és doncs, imprescindible!	160528
Què és una cosa perfecta?	No es tracta de fer coses perfectes sinó de ser perfecte i fer coses.	160917
Quina diferència hi ha entre la filosofia i l'erudició?	Llegir Plató (per exemple) i no qüestionar-se la realitat no és filosofia, és erudició.	161020
Creus que alguns dels problemes essencials de la humanitat podran ser superats en algun moment?	Quan l'home visqui mil anys tindrà exactament els mateixos problemes essencials que ara.	161103
Creus que les ideologies, creences o idees per a ser perfectes han d'exigir ser superades?	Un déu que no demani ser qüestionat i superat no mereix ser el teu déu. I qui diu un déu, diu una teoria o una visió absoluta de l'existència.	170507
Quina és la gran pregunta?	La gran pregunta és: quina és la gran pregunta?	170218
Quin és el gran problema?	El gran problema és "quin és el gran problema?"	170918
Creus que és vàlida la distinció entre l'exterior i l'interior de les persones?	Distingir entre interior (ment) i exterior (món) en nosaltres mateixos és com dir que, en un cine, el que es projecta a la pantalla és l'exterior i el pati de butaques l'interior.	180831
Quina diferència hi ha entre la feina del psicòleg i la del filòsof?	El psicòleg t'ajuda a entendre l'argument de la pel·lícula de la teva vida. El filòsof et recorda que és una pel·lícula.	200213
Pot haver-hi una imperfecció perfecta?	La imperfecció és perfecta!	140627
Quina diferència veus entre un psiquiatra, un psicòleg i un filòsof?	Si el cotxe es fa malbé, ves al psiquiatra. Si no saps conduir, al psicòleg i si no saps on vas, al filòsof	140906
Quin és equivalent en l'home a les lleis naturals en la natura?	La natura té lleis, l'home té voluntat	141011
Creus que la passió és un avantatge o un inconvenient per al filòsof?	Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió!	141103
Què és el més important que cal saber?	El més important que cal saber és què és el més important que cal saber!	141107
Què fa que una cosa sigui aquella cosa?	El gos i la papallona són molt diferents però ambdós són completament i totalment animals	141117
Per què creus que jo soc perfecte i tu no?	Saps per què jo soc perfecte i tu no? Doncs perquè jo ho sé i tu encara no!	141119
Què cal per fer una cosa perfecta?	Si vols pintar un quadre perfecte, sigues perfecte i després pinta amb naturalitat	150129
On mena la filosofia?	Vana és la filosofia que no porta al silenci	150410
Què és possible i què és impossible?	El possible és impossible	150430
Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell?	Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell?	151106
Creus que es pot saber més sobre la veritat o sobre la mentida?	La tasca del filòsof no és predicar la veritat sinó evidenciar la mentida.	151206
Si la societat fos un equip de futbol, quin paper faria el filòsof?	El filòsof és el porter de l'equip	160216
Per què creus que el savi que va caure a un pou perquè mirava les estrelles no ho va lamentar?	Un savi va caure a un pou perquè anava mirant les estrelles. Ell va ser l'únic que no ho va lamentar...	160223
Què creus que significa la famosa frase "penso, aleshores existeixo"?	Planxo, aleshores existeixo?	160303
Què és la filosofia?	Filosofia: voler el saber o estimar la saviesa?	160401

Creus que la lluita és bona?	Som violents per naturalesa i tot en nosaltres és lluita.	160505
Tenim una o dues dimensions?	Un, dos, un, dos... la marxa de la consciència	160507
Què tenim de cocodril? I de mona? I de Déu?	Un cocodril, una mona, un pensador i un déu habiten en nosaltres. Els tres primers es barallen; el quart espera...	160605
Els savis han d'exercir el poder?	Savis al poder!	160620
Creus que l'home és bo o dolent per naturalesa?	L'home és un llop, bo per naturalesa, per a l'home.	160704
Què té més força l'exclamació o la interrogació?	El filòsof arrodoneix l'exclamació per a convertir-la en interrogació.	160905
Per què no podem ser perfectes les persones?	Si els núvols són perfectes, per què no ho podem ser les persones?	160919
Les nostres accions belles omplen el món de bellesa o la bellesa que omple el món s'expressa en nosaltres quan fem coses belles?	Que cada acció que fas sigui bella, bona i veritable; així ajudes a omplir l'univers de bellesa, bondat i veritat.	160920
Hi ha alguna cosa on no hi ha ningú?	On no hi ha ningú no hi ha res!	161007
Vivim al món de les coses o al de les nostres idees?	Vivim al món de les idees.	161208
Quina relació creus que tenen els pensaments amb les vivències?	Matèria i esperit? Ciència i religió? O simplement pensament i vivència?	170501
El realisme, és animador o decebedor?	El realisme és la més insuportable de les ideologies possibles.	170713
Creus que les teves vivències es poden extrapolar? Per exemple si has visitat Marroc pots dir que has visitat Àfrica?	Tinc l'estranya sensació que ho he fet tot en aquest món	180322
<b>MATEMÀTICA I REALITAT</b>		
Què és la sort?	Si hi penses bé veuràs que la sort és el nom que posem al que no sabem calcular.	111129
Creus que existeix alguna cosa infinita al nostre món? (o univers. No a la ment)	Per què l'arrel quadrada de 2, calculada, és infinita i visualitzada com a diagonal d'un quadrat de costat 1 és finita?	120615
Quina és l'única certesa que tenim?	L'única certesa que tenim és l'estadística. No es pot experimentar una cosa dos cops.	150704
<b>ESPAI TEMPS</b>		
On va a parar el temps que la gent perd?	Tot el temps que la gent perd el troben els avorrits.	111201
A quins esclavatges et sotmets diàriament i de forma rutinària?	Cada mati el temps et posa les manilles en forma de rellotge de polsera	120328
Creus que el passat té intenció de repetir-se en el futur?	El passat s'esforça en repetir-se com nosaltres lluitem per sobreviure. El passat desitja tant ser present com el present desitja ser futur.	120531
Creus que alguna cosa es pot repetir de forma exactament igual a l'original?	Per bé que et surti una cosa mai no la podràs repetir. No ho intentis. No ho desitgis. Fes-la de nou i gaudeix la seva irrepeticibilitat.	120620
x	No val la pena mirar l'hora perquè canvia constantment.	120815
De què està fet el temps?	El temps és una pasta feta de passat.	120906
Què és un lloc?	Què és un lloc?(Els aprioris de la percepció)	131125
A mesura que vivim guanyem temps o perdem temps?	La primera hora que ens donà la vida ja ens la prengué. Sèneca	150109
Passen els anys o passem nosaltres?	No passen els anys, passes tu.	171231
Com definiries l'eternitat?	L'eternitat no és un temps infinit sinó un no-temps.	180715
Què no necessita temps?	És fals allò que necessita temps	180922
Com creus que comencen les coses?	Començar, allò que se'n diu començar, mai res no comença. Bona continuació 2015! ( <a href="http://bit.ly/1D6shHB">http://bit.ly/1D6shHB</a> )	141231
<b>LA NATURA</b>		
Per què tenim mala relació amb la naturalesa?	La naturalesa no és la nostra mare, és la nostra sogra! (Només cal veure la relació que hi mantenim)	120912

Què tenen en comú totes les coses de l'univers?	L'univers és un joc de coses que s'enganxen, que no s'enganxen, que s'enganxen una mica, un temps... Acceptem l'enganxosibilitat de les coses!	131219
Defineix "univers"	La meua definició de l'univers: coses que passen.	160501
Creus que l'univers és caòtic o ordenat?	El caos és un cosmos de casos únics.	180719
Creus que tot és com ha de ser?	Flocs de neu cauen lentament, cada un al seu lloc.	150603
Tot el moviment és equilibri o desequilibri?	Tot és un joc d'equilibris que es desequilibren i desequilibris que s'equilibren...	170329
La globalitat controla les parts o les serveix?	La globalitat és una idea emergent de les parts, no el seu dictador.	181007
<b>CIÈNCIA</b>		
Podem acceptar coses que no entenem, o que no tenen una explicació per a nosaltres?	Com qui l'envien a estudiar fora sabent esgotat el d'aquí i quan torna no li donen crèdit perquè el que ha après no lliga amb la seva ciència.	130209
Qui mana més, el déu Ciència o la deessa Fe?	El déu Ciència i la deessa Fe governen despòtics el mite de la nostra vida	130323
Què creus que vol dir la gent quan diu d'una cosa que és "quàntica"?	Quan volen fer passar per lògica i sensata una cosa que és absurda i intuïtiva diuen que és "quàntica".	131108
Creus que hi ha alguna cosa innecessària al món?	Tot és necessari. (3 adj FILOS 1 Dit d'allò que, realment o lògicament, no pot deixar d'ésser o d'esdevenir-se. Dicc. Enciclopèdia Catalana)	140402
Creus que l'espècie robòtica extingirà la humana?	Els robots destrueixen llocs de treball o alliberen els homes del treball? Caldrà un enfocament ètic i filosòfic més que econòmic i tècnic.	170403
Què és una casualitat?	Casual = causal desconegut	180312
Quin és el principal impacte de la tecnologia en el futur immediat?	Tot allò massificat i uniforme són els nous dinosaures que desapareixeran amb l'impacte del meteorit de les noves tecnologies.	190411
Què creus que significa l'expressió "la naturalesa és sàvia"?	Diuen que la naturalesa és sàvia, però jo la trobo força tonta!	140602
Quin és l'origen de totes les coses, segons la teua opinió?	Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir.	140606
Si la tecnologia fos una religió, quina seria la seva vessant mística?	La ciència és la dimensió mística de la religió anomenada "tecnologia"	150310
Creus que és vàlid apel·lar a un coneixement que no tens?	Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III	150909
Creus que problemes complexos poden tenir solucions senzilles?	Les complexes i inversemblants troballes de la física quàntica poden tenir explicacions ben senzilles.	151119
D'on surten les coses?	Dir que el primer llibre es va fer seguint el que deia un llibre anterior és desplaçar el problema, no resoldre'l	160130
Creus que un fet que s'ha repetit moltes vegades té més possibilitat de produir-se que un que no s'ha realitzat mai?	Tot el que es repeteix té tendència a esdevenir un focus d'atracció	161023
Quina feina mai no podrà fer millor una màquina que una persona?	Una màquina acabarà fent la feina millor que un humà, però mai millor que un humà crític.	180521
<b>L'EXPERIÈNCIA</b>		
Quantes edats o èpoques hi ha en la vida d'una persona des del naixement a la mort?	El "Codi de Manú" diu que les edats de l'home son 4: neòfit, galant i anacoreta. Fa temps que miro l'apartat "coves" dels diaris. (i la 4a?)	111203
Per què un fet singular ens atreu i molts fets singulars ens avorreixen?	El 1r dia que vaig fer màgia tothom s'admirava i m'admirava. El 50è dia de fer màgia tothom s'avorria i m'avorria.	120308
Què té d'especial ser únic?	Un nen va tirar una pedra qualsevol al riu. La pedra però va dir: "Soc única entre totes les pedres perquè puc volar i nedar"	120913

En quins casos creus que l'experiència dels altres ens pot ser útil?	-Em fa mal l'ull. -Doncs a mi me'n feia el queixal i no em va marxar fins que me'l vaig fer arrancar.	130530
L'experiència directa és lliure?	Som presoners a la presó del llenguatge, deia Nietzsche. L'experiència directa no és la llibertat; només és una altra presó.	150507
Si et diguessin que només hi ha una cosa que pot ser experimentada, quina diries que és?	L'única cosa que pot ser experimentada és la consciència.	150619
Si tot passa només una vegada, de què serveix l'experiència?	Si tot passa només una vegada, de què serveix l'experiència?	161015
Si una creença es basa en una experiència és una creença o un coneixement?	Sovint s'apel·la a la experiència com a fonament del coneixement. Recordem però, que el fonament de la fe és quasi sempre l'experiència.	170426
Per a què serveix l'experiència?	No m'impresiona l'experiència. Valoro més l'encert	141018
Creus que per a saber una cosa s'ha de provar?	He llegit "Si no ho proves no ho saps..." però si ho proves tampoc saps...	150123
Quina relació hi ha entre les nostres experiències i les nostres creences?	El que anomenem "experiències" no són més que creences projectades	150607
Què creus que té més incidència en la nostra societat, curar el càncer o fer una pel·lícula d'èxit?	Què irrellevant és curar el càncer o acabar amb la fam al món comparat amb escriure un guió televisiu o filmar una pel·lícula d'èxit...	190621
Una fet que ningú no ha vist, ha passat realment?	Mai no succeeix res fins que algú no ho relata.	200302